



**Riebiņu novada dome
sadarbībā ar
Sociālās Alternatīvas Institūtu**

**Atbalsta tīkla veidošanas iespējas sociālās
atstumtības riska grupu nodarbinātības
veicināšanai Riebiņi novadā**

Pētījuma atskaite

*Pētījums veikts ESF grantu shēmas Pētījumu veikšana par
sociāli atstumto grupu iespējām darba tirgū ietvaros*

2007

Satura rādītājs

Pētījuma apraksts.....	3
Pētījuma mērķi	5
Pētījuma metodoloģija.....	6
Pārskats par nerespondenci.....	8
Secinājumi un rekomendācijas	Error! Bookmark not defined.
Pētījuma rezultāti.....	Error! Bookmark not defined.
Mērķauditorijas sociāli demogrāfiskais raksturojums	15
Nodarbinātība, bezdarba ilgums un cēloņi	21
Respondentu ekonomiskās situācijas raksturojums	37
Aktivitātes un problēmas darba iespēju meklēšanā,	39
Darba attiecību noformēšana, sociālās garantijas	58
Informācijas avoti par nodarbinātības iespējām	61
Riebiņu novada sociālā dienesta pakalpojumu izmantošana.....	65
Kvalifikācijas / pārkvalifikācijas iespēju izmantošana.....	70
Nodarbinātību veicinošo faktori respondentu skatījumā	73
Ekspertu aptauju kopsavilkums	75

Pētījuma apraksts

Latvijas gadījumā var identificēt dažas sociālās atstumtības riska grupas, kurām jau ir vai nākotnē var būt problēmas iekļūt darba tirgū. Šīs grupas ir: nenodarbinātie vecuma grupā no 15 līdz 24 (jaunatne) un no 55 līdz 64 (pirmspensijas vecuma personas), slikti apmācīti un slikti izglītoti bezdarbnieki, ilgtermiņa (vairāk par 12 mēnešiem) nenodarbinātie, vecāki pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, pēc ieslodzījuma atbrīvotie, vientuļie vecāki, lielas ģimenes utt.' (VPD 60.lpp.) Visas šajā dokumentā minētās sociālās atstumtības riska grupas ir pētījuma mērķauditorija, lai apzinātu viņu problēmas, un, balstoties uz šī pētījuma rezultātiem, izstrādātu rekomendācijas viņu nodarbinātības situācijas uzlabošanai.

Darbspējīgajiem iedzīvotājiem, kas ilgstoši atrodas ārpus darba tirgus, ir nepilnvērtīga socializācija, zems prasmju un iemaņu līmenis, ierobežota pieeja dažādiem informācijas avotiem, kas rada problēmas šo grupu integrācijai darba tirgū, tādējādi tās ir pakļautas sociālās atstumtības riskam, ir pārsvarā ir atkarīgas no sociālās palīdzības.

Lai izprastu cēloņus, kas kavē darbspējīgas personas iesaistīties darba tirgū un saviem spēkiem nodrošināt savas un ģimenes pamatvajadzības, tika veikta sociālās atstumtības riska grupu aptauja, noskaidrojot viņu pieredzi un viedokli, kā arī fokusgrupu diskusijas ar pašvaldību un valsts institūciju darbiniekiem, nevalstiskā sektora pārstāvjiem un uzņēmējiem, kā arī intervijas ar minēto jomu pārstāvjiem. Pētījuma rezultāti tiks izmantoti kā informatīvā bāze atbilstošu motivāciju programmu izstrādei un informācijas sistēmas izveidei sociālās atstumtības riska grupām. Balstoties uz pētījumā iegūtajiem rezultātiem, būs iespējams izstrādāt ieteikumus motivāciju programmu un nodarbinātību veicinošu informācijas sistēmu izveidei.

Laika periodā kopš pētījuma projekta pieteikuma izstrādes (2005.gada nogalē) līdz pētījuma laukdarbam un datu analīzes etapam situācija Latvijas darba tirgū ir būtiski mainījusies. 2005.gadā darbavietu deficīts noteiktām iedzīvotāju grupām kavēja viņu integrāciju nodarbinātībā. Sekojoši šīs grupas nonāca ekonomiski un sociāli nelabvēlīgā situācijā, veidojoties par t.s. sociālās atstumtības riska grupām, kurām lielu daļu no viņu mājstāvēniecību ienākumiem veido valsts sociālie un pašvaldības sociālās palīdzības pabalsti. Darbs pie pētījuma datu analīzes notika 2007. gada vidū, kad valsts ekonomikā aktuāla kļuvusi darbaspēka deficīta problēma sakarā ar darbaspējīgā vecuma iedzīvotāju migrāciju uz ārzemēm labāk apmaksāta darba meklējumos.

Sociālās atstumtības riska grupu iesaistīšanās nodarbinātībā vai arī viņu nodarbinātības situācijas uzlabošana

0. palīdzētu risināt valstī un pētījuma reģionā ļoti aktuālo darbaspēka trūkuma problēmu;
0. optimizētu iedzīvotāju ekonomisko un sociālo situāciju, veicinot konkrētajā pētījumā aptvertā novada attīstību;
0. samazinātu sociālās palīdzības pabalstu izmaksas no valsts un pašvaldības budžetiem.

Pētījuma mērķi

Pētījuma vispārējais mērķis

Veicināt sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu integrāciju darba tirgū, veidojot vietējā (reģionālā) līmeņa sociālā atbalsta un sadarbības tīklu starp valsts institūcijām, pašvaldībām, privātajām un sabiedriskajām organizācijām, lai veidotu jaunas sociālā atbalsta formas sociālās atstumtības riska grupām to nodarbinātības veicināšanai.

Pētījuma tiešie mērķi

Pētījuma tiešais mērķis ir iegūt pamatotu un sistemātisku informāciju par Riebiņu novadā dzīvojošo sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju personu nodarbinātību, nodarbinātības tendencēm, pozitīviem un negatīviem faktoriem, kā arī pētījuma rezultātā iegūt ieteikumus nodarbinātības veicināšanā.

Konkrētie uzdevumi:

0. Noskaidrot vietējā līmeņa sociālā atbalsta un sadarbības tīklu veidošanas iespējas Riebiņu novadā, kura mērķis būtu radīt jaunu pakalpojumu sistēmu, kas veicinātu sociālās atstumtības riska grupu iekļaušanos darba tirgū;
0. Izzināt Riebiņu novada sociālās atstumtības riska grupu pārstāvju vēlmes un iespējas uzlabot viņu situāciju nodarbinātības jomā, kā arī faktorus, kas kavē viņu kvalitatīvas nodarbinātības iespējas;
0. Izpētīt pašvaldību un valsts piedāvāto sociālo pakalpojumu iespējas sociālās atstumtības riska grupu nodarbinātības veicināšanai, kā arī nepieciešamību pēc jauniem pakalpojumu veidiem Riebiņu novadā;
0. Noskaidrot darba devēju, tai skaitā privāto uzņēmēju, iespējas integrēt darba tirgū sociālās atstumtības riska grupas;
0. Noskaidrot sabiedrisko organizāciju iespējas veidot jaunus sociālos pakalpojumus, kas veicinātu sociālās atstumtības riska grupu iesaistīšanos darba tirgū.

Pētījuma metodoloģija

Mērķa grupas

- Ilgstošie bezdarbnieki
- Pirmspensijas vecuma cilvēki
- Jaunieši ar zemām pamatprasmēm
- Personas, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vietām
- Vecāki pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma
- Vientuļie vecāki
- Daudzbērnu ģimeņu vecāki
- Invalīdi.

Nosauktajās grupās ietvertas arī personas, kas ir atkarīgas no alkohola vai psihotropajām vielām. Daļa no mērķauditorijas ir arī ilgstoši sociālās palīdzības saņēmēji.

Pētījumā netika identificēti etnisko minoritāšu pārstāvji, ka būtu pakļautas sociālās atstumtības riskam **etniskās pazīmes dēļ**.

Mērķauditorija projektā tika iesaistīta kā respondenti, t.i., lai sniegtu informāciju par faktoriem, kas kavē viņu iesaistīšanos darba tirgū, par iespējām un vēlmēm saņemt informāciju, kas veicinātu iesaistīšanos darba tirgū.

Pētījuma metodes

- sociālās atstumtības riska grupu aptauja Riebiņu novada visos 6 pagastos. Ģenerālais kopums 895 personas (sociālās atstumtības riska grupu pārstāvji) Kopējais izlases apjoms $n = 452$ respondenti, kas ir 52.7% no ģenerālā kopuma. Aptauja tika realizēta, izmantojot tās mērķiem sagatavotu instrumentāriju – aptaujas anketu latviešu un krievu valodā. Aptaujas anketa tika pilotēta, realizējot 5 testa intervijas ar mērķgrupas pārstāvjiem. Intervijas veica pētījumam sagatavoti un instruēti intervētāji.

- ekspertu fokusgrupu diskusijas un intervijas ar valsts, pašvaldību iestāžu, NVO pārstāvjiem un uzņēmējiem. Pētījuma ietvaros tika veiktas 3 fokusgrupu diskusijas. Aptaujas un diskusiju sagatavošanas etapā tika veiktas 5 ekspertu intervijas ar Riebiņu novada pašvaldības un uzņēmēju pārstāvjiem ar mērķi identificēt būtiskāko problēmu jomas. Fokusgrupas vadīja un ekspertu intervijas veica Sociālās alternatīvas institūta pētnieki.

Aptaujas izlases metode

Aptauja tika veikta, apmeklējot respondentus pēc adresēm, kas iegūtas no Riebiņu novada domes rīcībā esošajām datu bāzēm par pašvaldības teritorijā dzīvojošajām personām un ģimenēm, kas pakļautas sociālās atstumtības riskam.

Izvēlētā mērķgrupa par iespējām piedalīties projektā tika informēta ar novada ikmēneša bezmaksas informatīvā izdevuma „Riebiņu novada ziņas” palīdzību, kā arī ar pagasta sociālo darbinieku starpniecību.

Aptaujas izlase tika veidota tā, lai izlasē būtu pārstāvētas visas sociālā riska grupas atbilstoši dažādiem sociāli demogrāfiskajiem raksturojumiem.

Pētījuma projekta laiks 01.01.-31.08.2007.

Aptaujas datu apstrāde

Aptaujas gaitā iegūtās anketas tika pārbaudītas, No iegūtajām anketām 4 tika atzītas par kvalitātes prasībām neatbilstošām. Turpmākai datu apstrādei tika nodotas tikai kvalitātes prasībām atbilstošās 452 anketas. Aptaujas anketās fiksētie dati tika ievadīti un pastrādāti ar SPSS 10 datu apstrādes programmu.

Pārskats par nerespondenci

Nerespondences iemesli	Skaits
Respondents nav sastopams mājās pēc 3 reižu apmeklējuma	6
Kategoriski atsakās atbildēt	3
Respondentam nav laika	2
Respondents nav kontaktējums alkohola ietekmē	14
Respondents nevar piedalīties intervijā slimības dēļ	9
Kopā	34

S e c i n ā j u m i
un
r e k o m e n d ā c i j a s

- Uzņēmējdarbības attīstību Riebiņu novadā, tāpat kā visā valstī, būtiski apgrūtina motivēta un kvalificēta darbaspēka pieaugošs deficīts;
- Riebiņu novada liela daļa darbaspējīgā vecuma iedzīvotāju atrodas ārpus nodarbinātības, tādejādi būtiski palielinās šo iedzīvotāju sociālās atstumtības risks un dzīves kvalitāte;
- aptaujas dati rāda, ka būtiskākais faktors, kas pozitīvi ietekmētu mērķgrupas iesaistīšanos nodarbinātībā, ir jaunu darbavietu radīšana pagastos. Viens no svarīgākajiem **nodarbinātību veicinošiem faktoriem ir reģionu attīstība, radot labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi pagastos un mazpilsētās**, kas atrodas tālu no valsts centra. Valsts līmeņa palīdzība jaunu darbavietu radīšanai novados ir būtiska, lai novērstu bezdarba radītās sociālās atstumtības risku lielai daļai novadu iedzīvotāju. Tas kavētu darbaspēka aizplūšanu uz valsts lielajām pilsētām un ārzemēm darba meklējumos;
- sociālā atbalsta tīklu sadarbība novadā ir ar pozitīvu pieredzi. un ieinteresētību. Vietējo pašvaldību darbinieki aktīvi iesaistās jaunu projektu veidošanā, notiek informācijas apmaiņa starp darbadevējiem, NVA, pašvaldībām, lai veicinātu sociālās atstumtības riska grupu nodarbinātību. Ekspertu intervijās tiek secināts, ka **nodarbinātības veicināšanas problēmas risināmas kompleksi ar alkoholisma problēmas risināšanu**;

- eksperti, paužot viedokli par dažādām atstumtības riska grupām, uzsver, ka **potenciāli vislielākās iespējas integrēties nodarbinātībā ir sievietēm pēc bērna kopšanas atvaļinājuma**, jo šo grupu alkoholisma problēmas skar vismazāk. Tomēr tieši lielākās problēmas ir ar sieviešu nodarbinātības iespējām šādos aspektos:

0. lai gan eksperti pozitīvi vērtē novadā pieejamās iespējas bērnu iekārtošanai bērnudārzos, tomēr aptaujas dati rāda, ka sieviešu nodarbinātības iespējas novadā būtiski apgrūtina bērnu dārzu trūkums. Potenciālās darbavietas atrodas tālu no bērnudārziem, **sabiedriskā transporta sliktais nodrošinājums** liedz apvienot bērnu aizvešanu uz bērnudārzu ar nokļūšanu darba vietās;

0. pastāv problēmas ar darbavietām, kas piemērotas sievietēm, t.i., pārsvarā ir fiziski smaga darba vakances.

- nodarbinātības iespējas un bērnudārzu nodrošināšanu **tuvu dzīvesvietai** ir būtiskākais faktors sieviešu nodarbinātības veicināšanā;
- respondentu izglītība ir faktors, kas ietekmējis mērķgrupas pašreizējo nodarbinātību – starp iedzīvotājiem ar augstāku izglītības līmeni (vidējā un augstākā) strādājošo skaits būtiski lielāks;
- aptauja liecina par mērķgrupas pasīvu attieksmi pret integrāciju./reintegrāciju nodarbinātībā, jo būtisks mērķgrupas vairākums darbu pēdējo 12 mēnešu laikā darbu nav meklējis;
- respondenti, kas darbu meklējuši, pārsvarā to dara ar neformālo tīklu (radi, draugi, paziņas) palīdzību. Tas ir risks, ka nodarbinātības situācija būtiski neuzlabojas, jo respondentu neformālie tīkli ir ar horizontālu raksturu;
- būtisks resurss darba meklēšanā Nodarbinātības valsts aģentūras Preiļu nodaļas darbinieku palīdzība. Darbs tiek meklēts, arī dodoties pašiem pie darba devējiem, kā arī, konsultējoties pie vietējo sociālo dienestu darbiniekiem.

- respondentu visbiežāk nosauktās vēlamās nodarbinātības jomas ir darba vietas lauksaimniecībā, celtniecībā, transportā, nosaucot lauku mehanizatora/traktorista, šoferu profesijas. Vēl kā vēlamas nosauktas mazkvalificēta darba iespējas (par apkopēju, slaucēju utml.). Bieži minēta vēlme strādāt tirdzniecībā un citās ar apkalpošanu saistītās jomās.
- darba devēju viedokļi būtiski atšķiras no mērķgrupas aptaujā konstatētajiem, uzsverot, ka darbavietu piedāvājums ir pietiekošs, īpaši lauksaimniecības darbos. Mērķgrupas pārstāvju nodarbinātību viņu vēlamajās profesijās bieži apgrūtina alkoholisma problēmas, kas daudzos gadījumos ir cēlonis respondentu nespējai veikt darba pienākumus.
- mērķgrupas pārstāvji, raksturojot faktorus, kas palīdzētu viņu nodarbinātības situācijas uzlabošanā, visbiežāk nosauc „*darba vietas pagastā vai dzīves vietas tuvumā*”. Daļai respondentu nepieciešama „*veselības uzlabošana*”, „*vajadzīgas zināšanas un kvalifikācijas celšana*”.
- tas, ka aptuveni ceturtdaļa respondentu atzīst, ka viņiem „*nepieciešama motivācija/vēlēšanās/griba/uzdrīkstēšanās mainīt esošo situāciju*”, vedina secināt, ka motivācijas programmu realizācija un individuālais darbs ar daļu no mērķgrupas varētu dot pozitīvus rezultātus nodarbinātības veicināšanai, īpašu uzmanību pievēršot darba vērtības apzināšanai un riska grupu pārstāvju pašapziņas celšanai;
- mērķgrupas aptaujas rezultāti rāda, ka tai raksturīga zema aktivitāte savas kvalifikācijas celšanā, lai gan NVA piedāvātais pārkvalifikācijas un apmācības pakalpojumu klāsts rajonā ir pietiekošs, kā arī uzņēmēji pauž vēlmi un gatavību apmācīt jaunus darbiniekus savos uzņēmumos.
- pēc ekspertu domām, lielākajai daļai sociālās atstumtības riska grupu pārstāvju ir zems darba motivācijas līmenis, ko visvairāk ietekmē lielas iedzīvotāju daļas problēmas ar alkoholu, kas degradē esošo un potenciālo darbaspēku. Šī problēma sasniegusi augstu izplatību, un, pēc ekspertu domām, ir risināma valsts mērogā, **izstrādājot valsts alkohola politiku.**

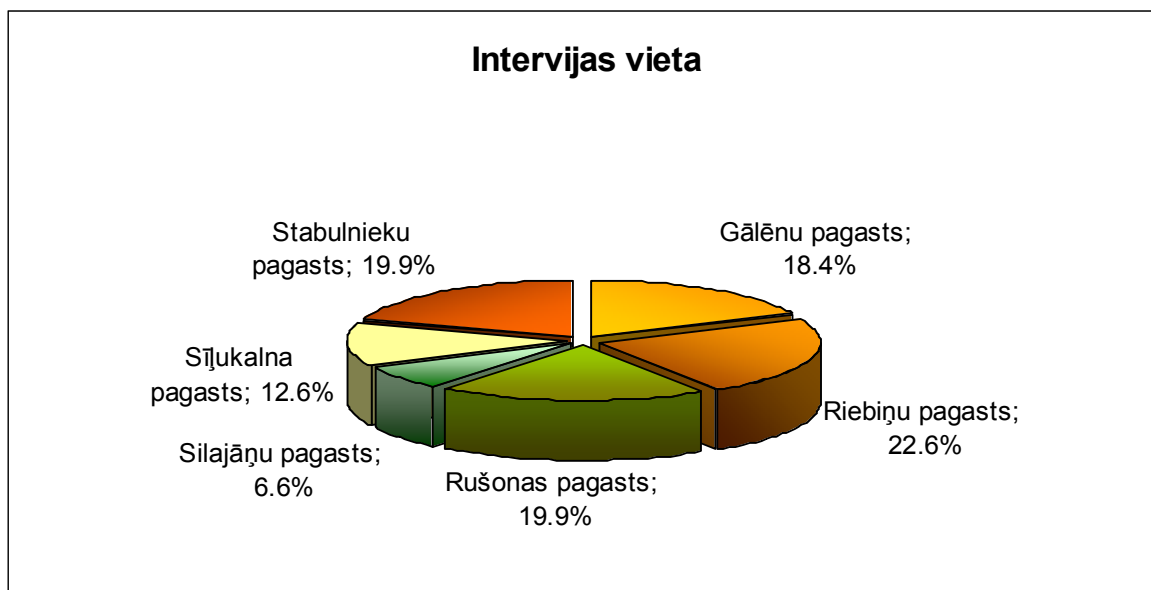
- no aptaujā aptvertajiem bezdarbniekiem 7.0% atbild, ka nevēlas strādāt. Eksperti šo grupu pārsvarā vērtē kā degradējušos, ar smagām ieilgušām alkohola problēmām, bez reālām iespējām to integrēt/reintegrēt nodarbinātībā;
- ekspertu viedoklis ir, ka pašreizējā bezdarbnieku pabalstu sistēma neveicina mērķgrupu integrāciju/ reintegrāciju nodarbinātībā, jo ir izdevīga personām ar zemu darba motivāciju. Bezdarbnieka pabalsts, kurš tiek maksāts 9 mēnešus, neveicina mērķgrupas aktīvu iesaistīšanos nodarbinātībā.
- nevalstiskās organizācijas un uzņēmēji ir gatavi sadarbībai, strādājot pie projektiem jaunu sociālo pakalpojumu veidošanai, kur sadarbotos valsts un pašvaldību institūcijas, nevalstiskais sektors, privātais sektors un atsevišķi indivīdi. Sadarbība vietējā līmenī projektos varētu veidot vairāku darbojošos partneru sniegtus pakalpojumus un aktivizēt vietējo sabiedrību;
- sociālā atbalsta tīklu veiksmīgu sadarbību nodarbinātību veicinošu projektu realizācijā uzlabotu projektu birokrātisko prasības vienkāršošana.

Pētījuma rezultāti

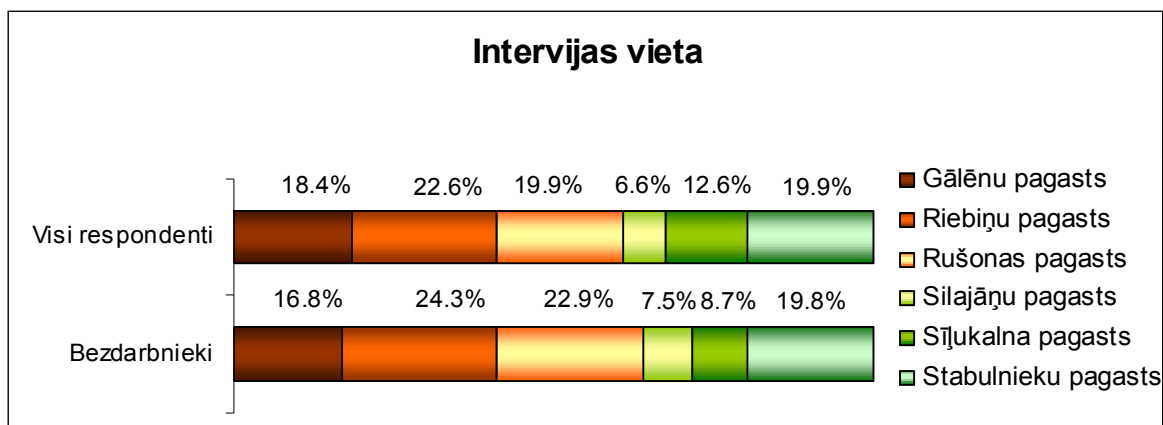
Mērķauditorijas sociāli demogrāfiskais raksturojums

Aptaujas gaitā sasniegtā izlase ir 452 respondenti. Šajā nodaļā sniegts visas izlases (N=452) sociāldemogrāfiskais raksturojums procentos.

Atbilžu sadalījums, intervijas vieta, %

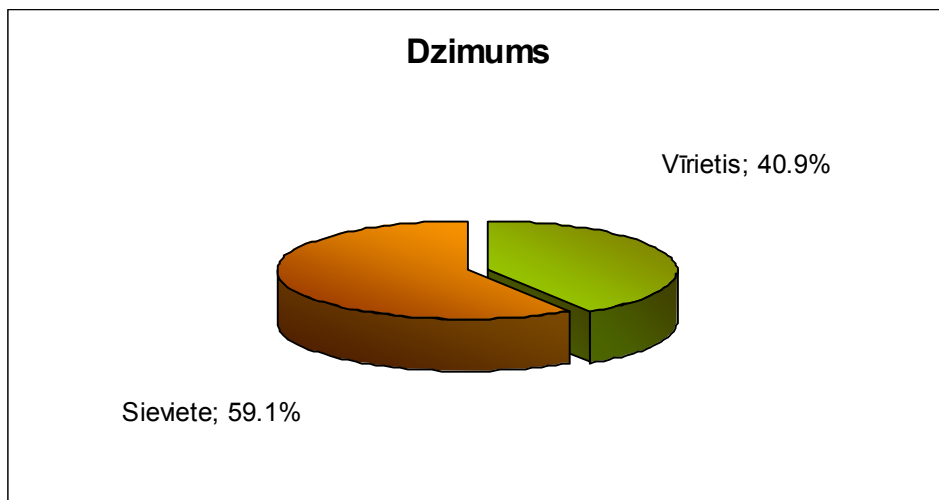


Atbilžu sadalījums pēc nodarbinātības statusa pagastos, %

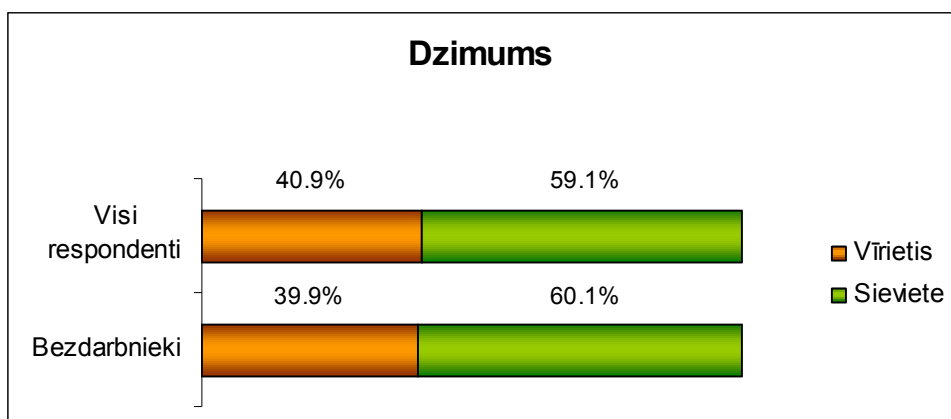


Respondentu skaits izlasē katrā pagastā ir proporcionāls un atbilstošs novada sociālo darbinieku sniegtajai informācijai par sociālās atstumtības riska grupām piederošo iedzīvotāju skaitu pagastos.

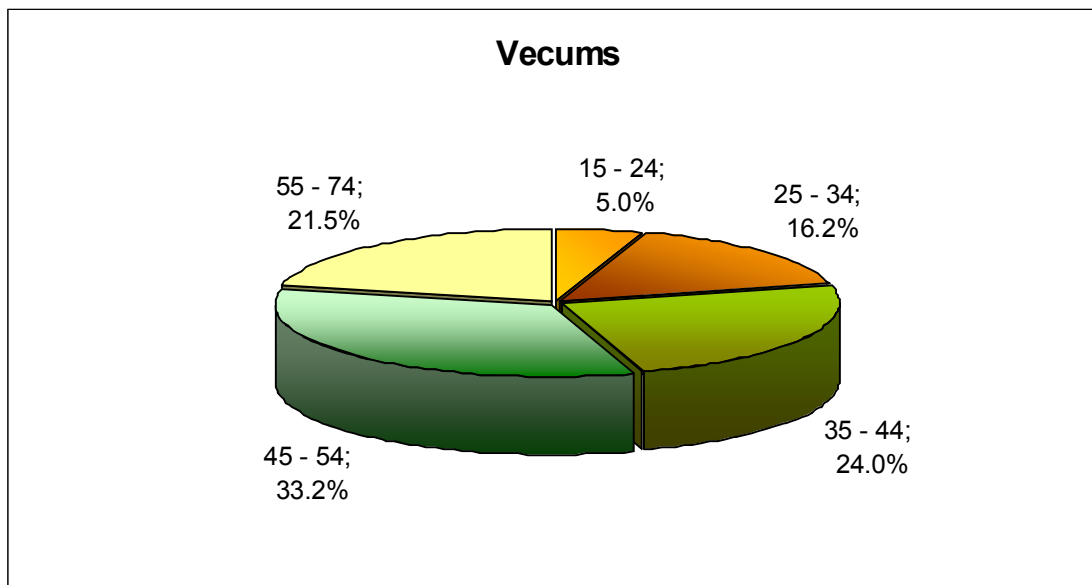
Atbilžu sadalījums, dzimums, %



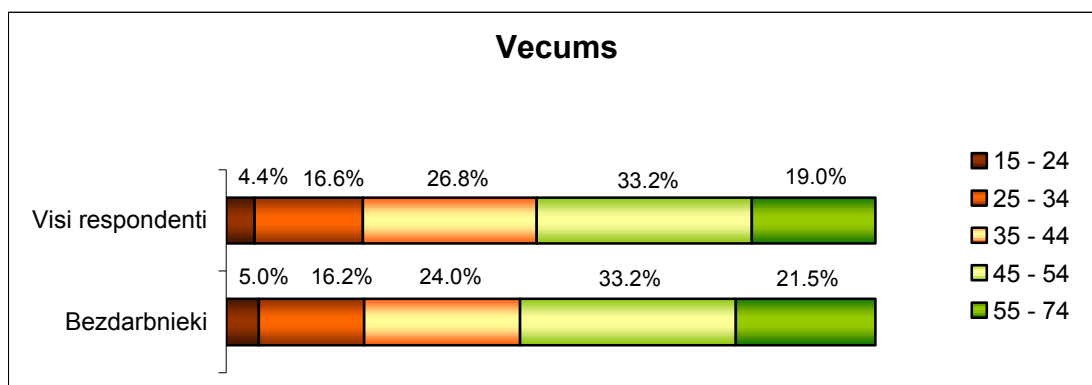
Abu dzimumu atbilžu sadalījums atkarībā no nodarbinātības, %



Atbilžu sadalījums, vecums, %

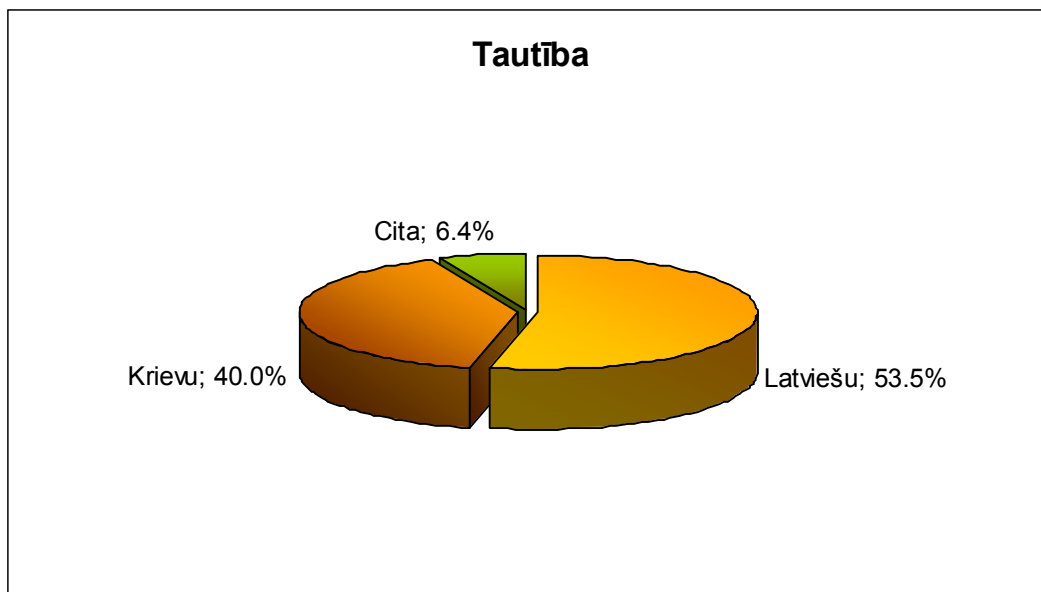


Atbilžu sadalījums vecuma grupās atkarībā no nodarbinātības statusa, %

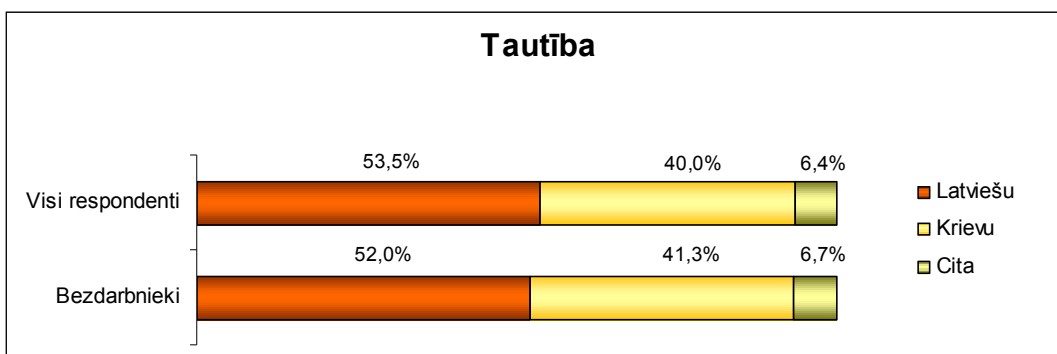


Izlasē esošais nelielais jauniešu skaits skaidrojams ar to, ka novada jaunieši pēc pamatizglītības iegūšanas dodas mācīties vai strādāt uz lielajām pilsētām vai ārzemēm. „Novadā pieejamās fiziski smaga un mazkvalificēta darba vakances neatbilst jauniešu vēlmēm”. (*Ekspertu viedoklis*).

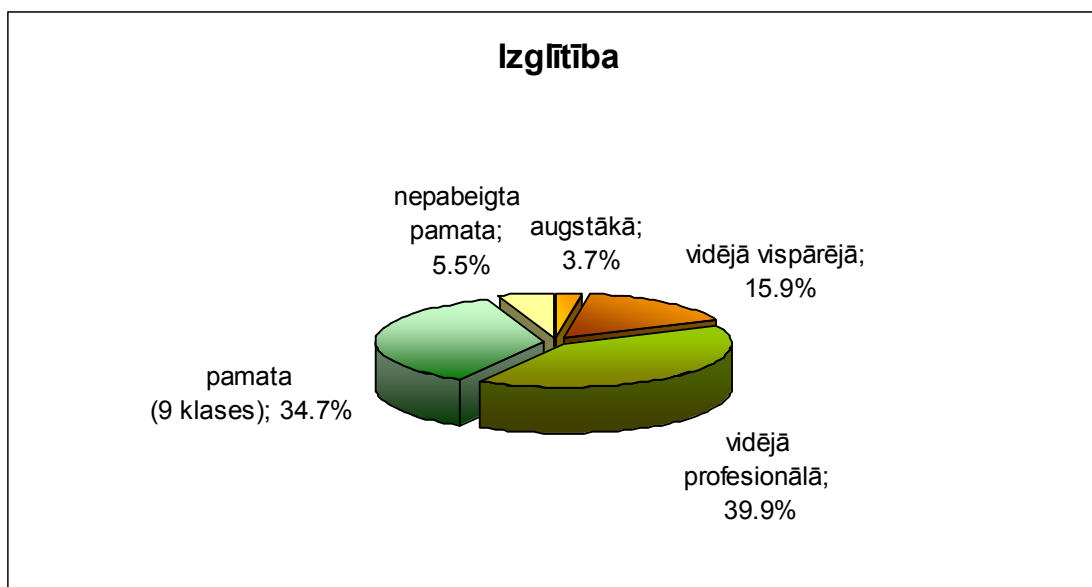
Atbilžu sadalījums, tautība, %



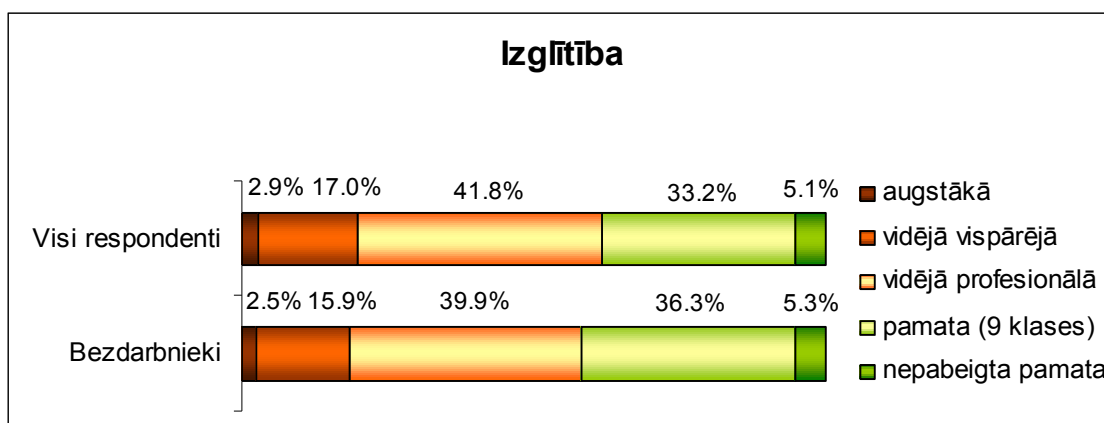
Dažādu tautību respondentu atbilžu sadalījums atkarībā no nodarbinātības statusa, %



Atbilžu sadalījums, izglītība, %

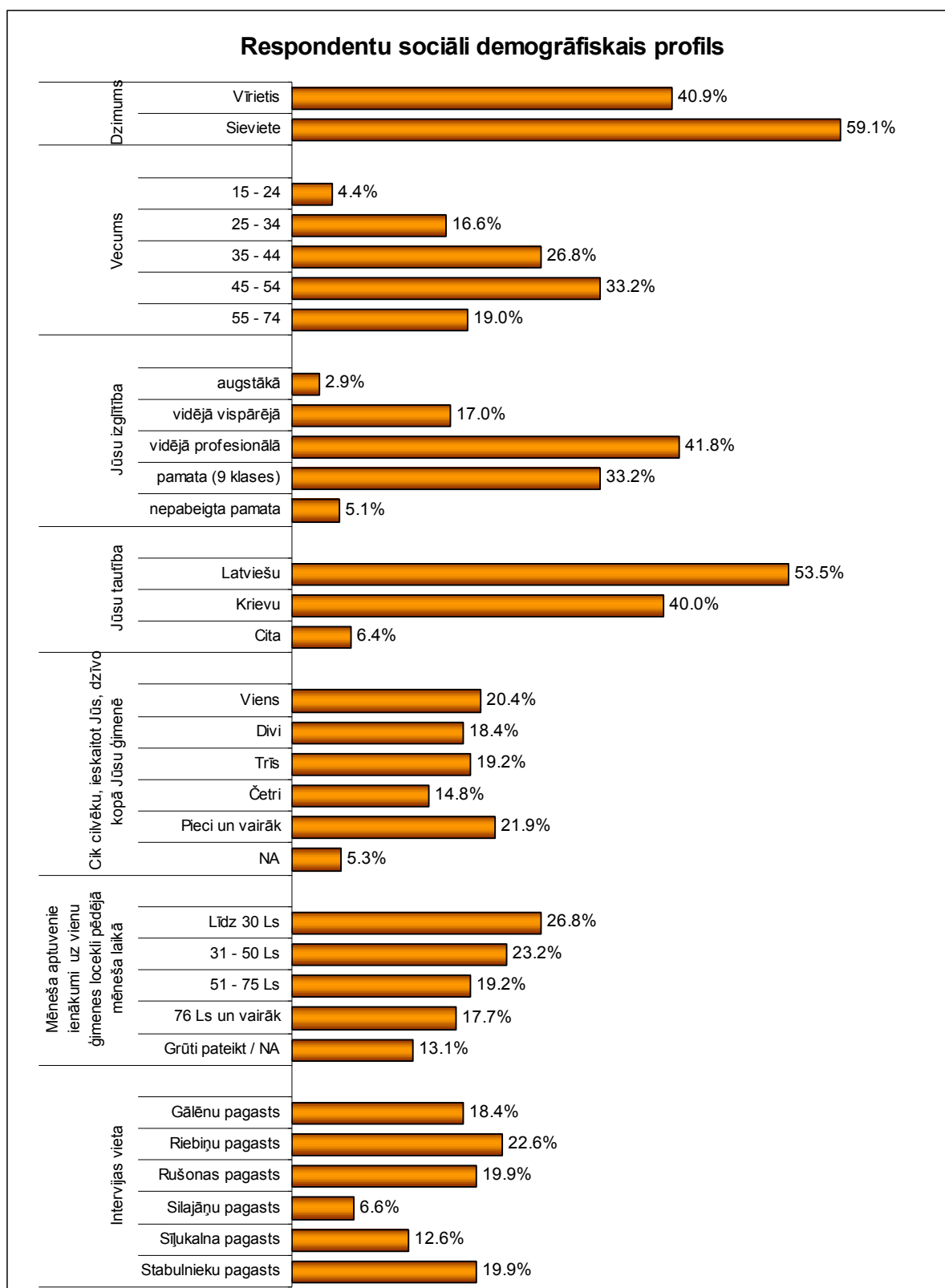


Dažādu izglītības grupu respondentu atbilžu sadalījums atkarībā no nodarbinātības statusa, %



Vislielākais skaits sociālās atstumtības riska grupā ir respondenti ar vidējo profesionālo izglītību, kas rosina domāt par izglītības neatbilstību darba tirgus prasībām.

Sekojošā grafikā atspoguļots aptaujas dalībnieku kopumā sociāli demogrāfiskais profils, %.

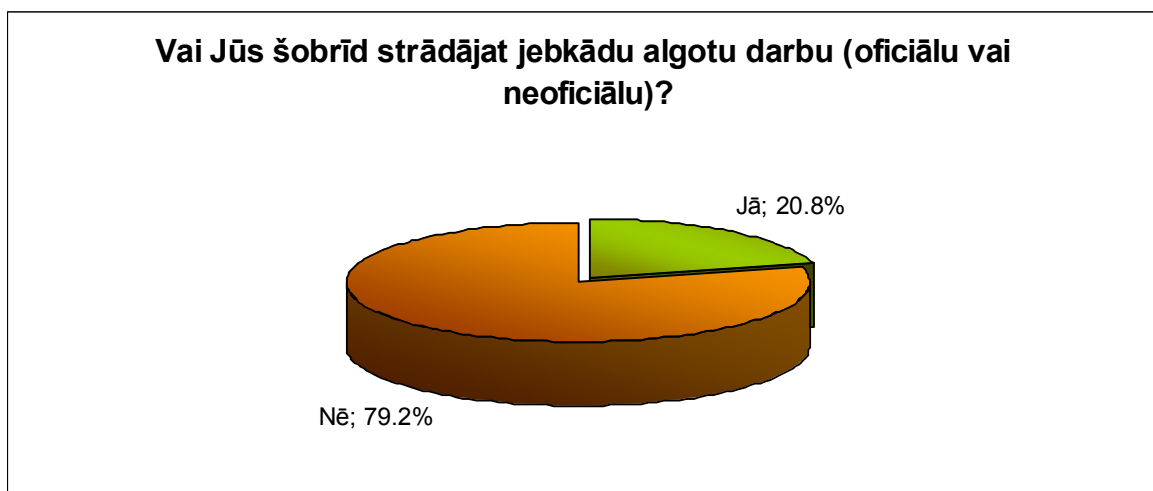


Nodarbinātība, bezdarba ilgums un cēloņi

Nodarbinātība

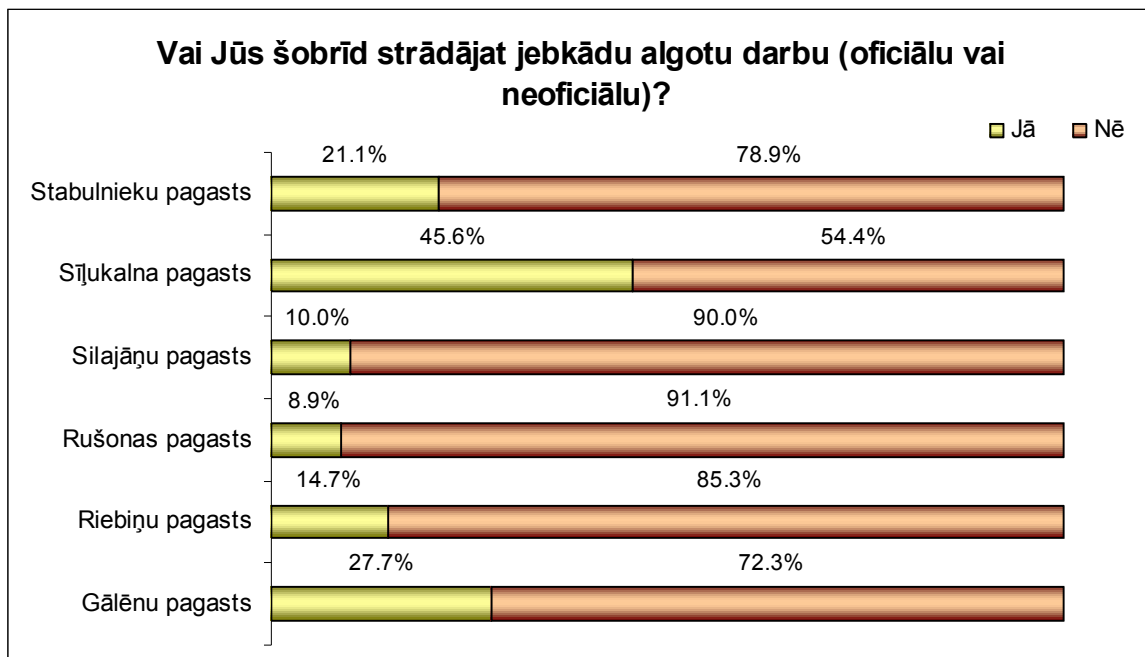
Lai noskaidrotu pētījuma mērķgrupas nodarbinātības situāciju, visiem respondentiem tika uzdots jautājums „Vai Jūs šobrīd strādājat jebkādu algotu darbu (oficiālu vai neoficiālu)?” No visiem 452 respondentiem aptaujas brīdī strādāja 79.2% jeb 358 respondenti.

Kopējais atbilžu sadalījums, %



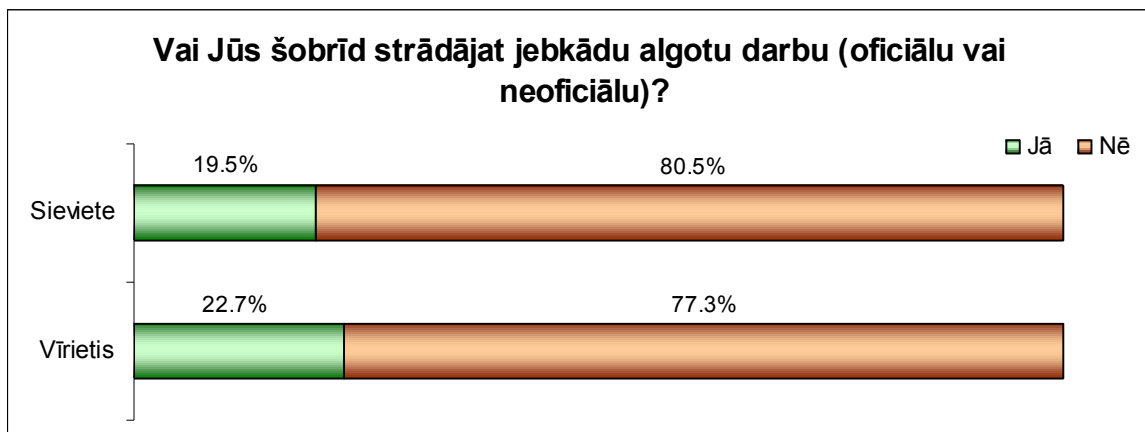
Turpmākajos grafikos sniegts atbilžu sadalījums (%) dažādos griezumos.

Atbilžu sadalījums pa pagastiem, %



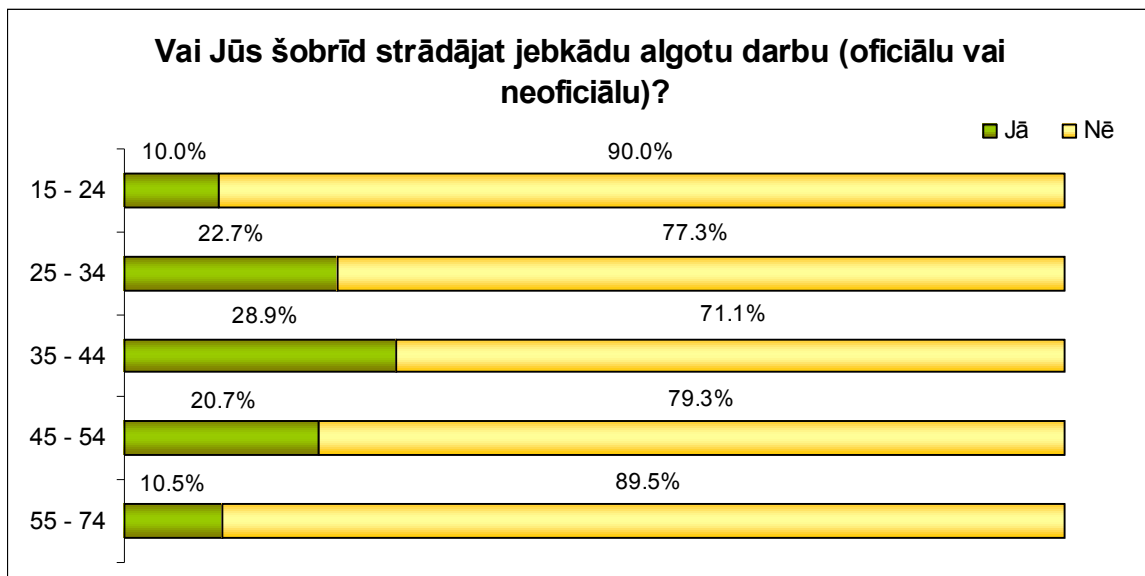
Aptaujas dati rāda, kā Sīļukalna pagastā ir būtiski augstāks nodarbinātības līmenis nekā citos pagastos. Vislielākais bezdarbnieku skaits ir Rušonas pagastā, t.i., 91.1% no sociālās atsumtības riska grupas.

Atbilžu sadalījums pa dzimumiem, %



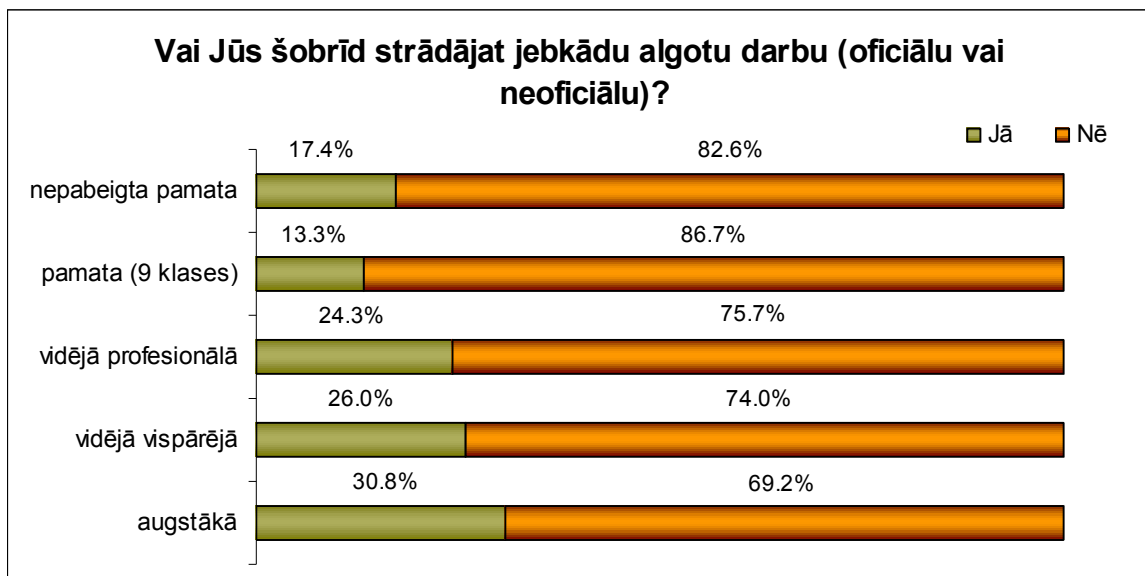
Nodarbinātības līmenis dzimumu griezumā ir ar nelielu atšķirību (3.2%), kas nav uzskatāma par būtisku.

Atbilžu sadalījums pēc vecuma grupām, %



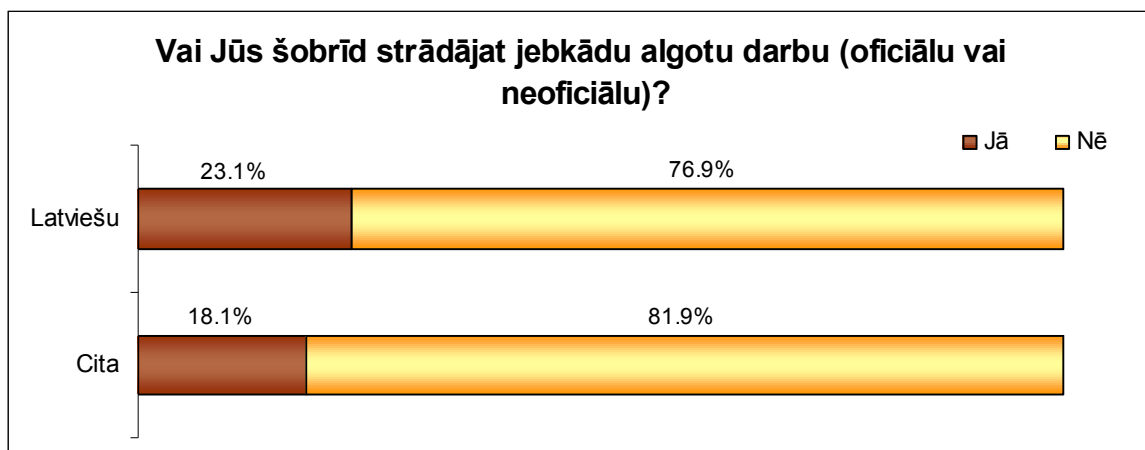
Aptaujas dati rāda, ka nodarbinātība jaunākajā un vecākajā respondentu grupā ir būtiski mazākā nekā vidējās vecuma grupās. Visaugstākais nodarbinātības līmenis ir vecuma grupā 35-44 gadi.

Atbilžu sadalījums pēc izglītības, %



Respondentu izglītība ir faktors, kas ietekmējis mērķgrupas pašreizējo nodarbinātību – starp iedzīvotājiem ar augstāku izglītības līmeni (vidējā un augstākā) strādājošo skaits būtiski lielāks.

Atbilžu sadalījums pa tautībām, %



Nodarbinātības situācijā ir nelielas atšķirības tautību griezumā. Cittautiešu vidū nodarbinātības līmenis ir nedaudz zemāks.

Bezdarba ilgums

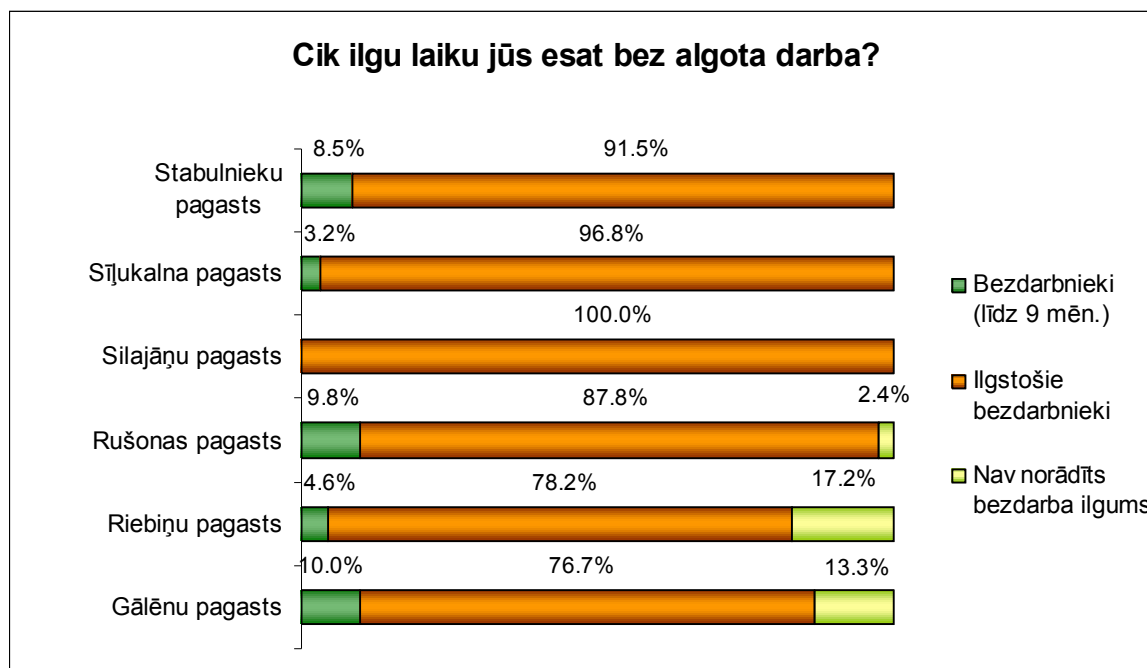
Būtisks faktors sociālās atstumtības riskam ir bezdarba ilgums, tādēļ aptaujas uzdevums bija noskaidrot 358 respondentu - bezdarbnieku bezdarba ilgumu, uzdodot jautājumu „Cik ilgu laiku Jūs esat bez algota darba?” No 358 bezdarbniekiem 86.0% ir ilgstošie bezdarbnieki, t.i., atrodas ārpus nodarbinātības 9 mēnešu vai ilgāk.

Kopējais atbilžu sadalījums, %



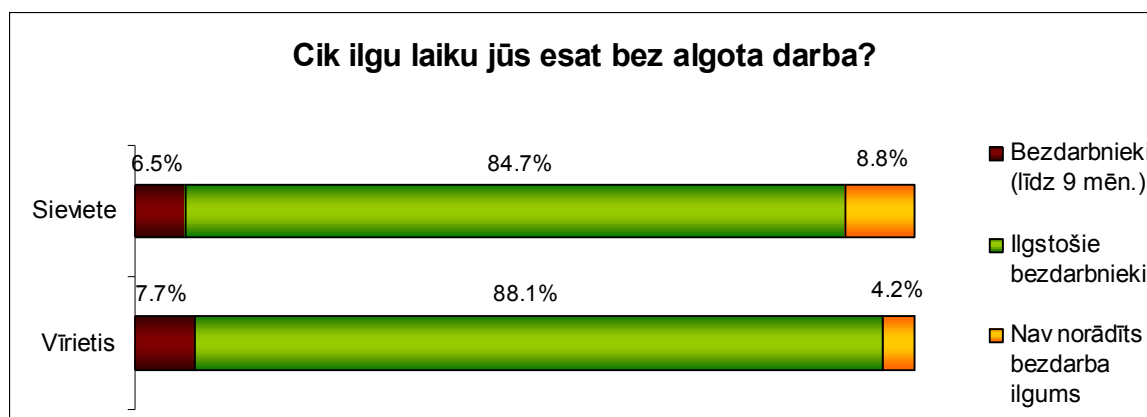
Turpmākajos grafikos sniegts atbilžu sadalījums uz šo jautājumu dažādos griezumos.

Atbilžu sadalījums pa pagastiem, %



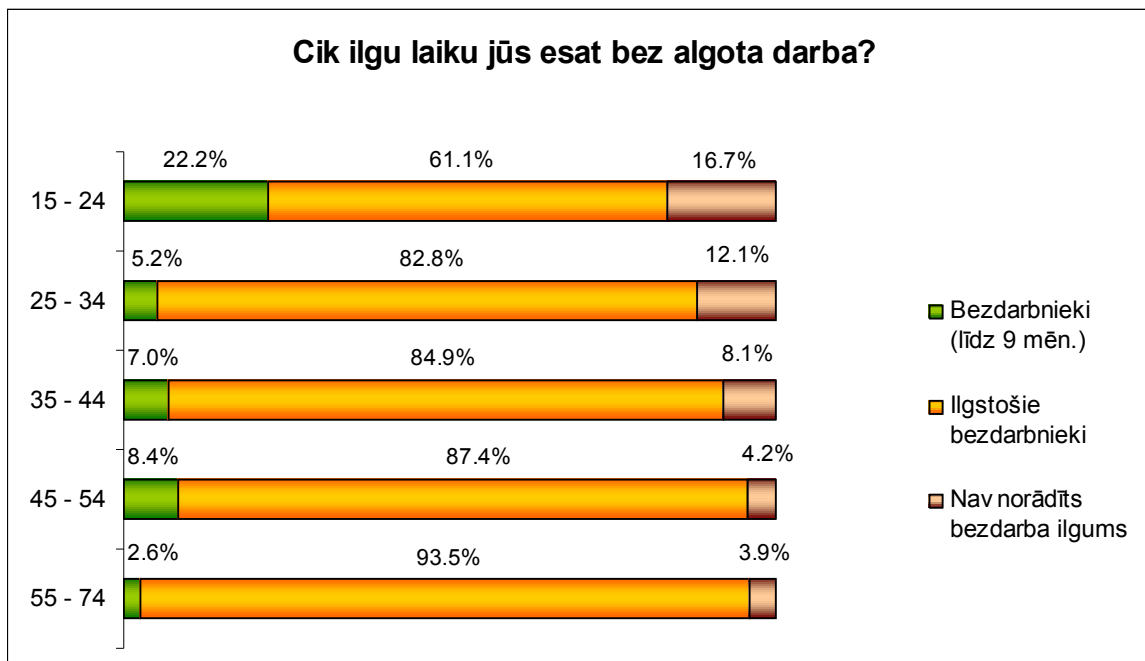
Visaugstākais ilgstoša bezdarba līmenis ir Silajāņu pagastā: aptaujas izlasē aptvertie bezdarbnieki visi (100%) ir ilgstošie bezdarbnieki.

Atbilžu sadalījums pa dzimumiem, %



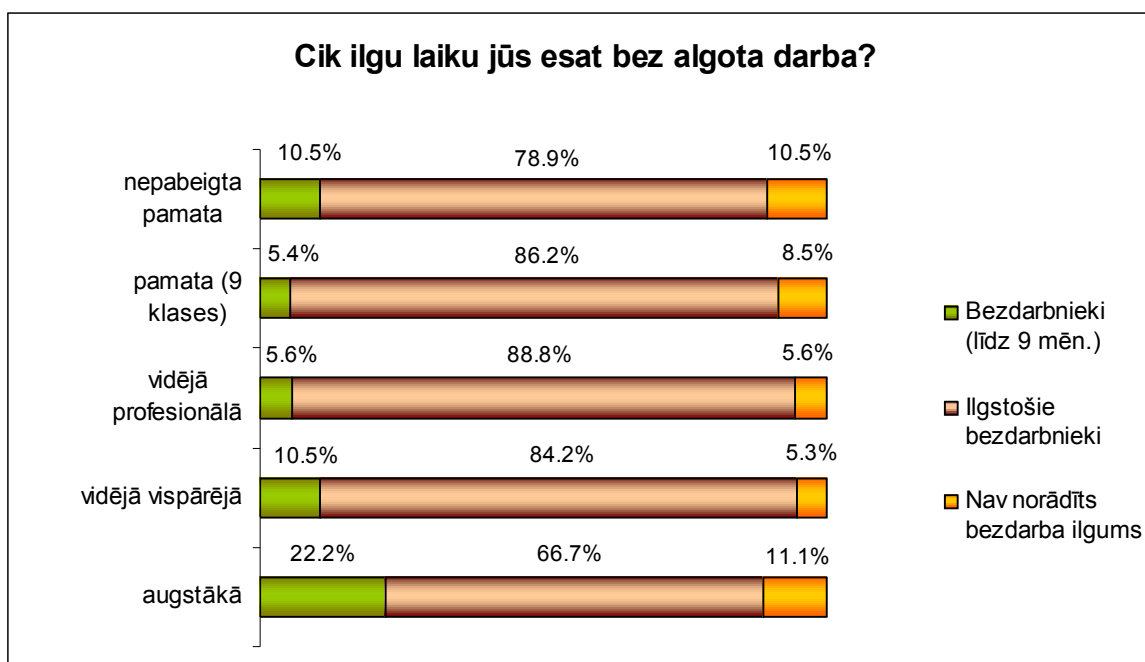
Nav būtisku atšķirību bezdarba ilgumā dzimumu griezumā.

Atbilžu sadalījums pēc vecuma grupām, %



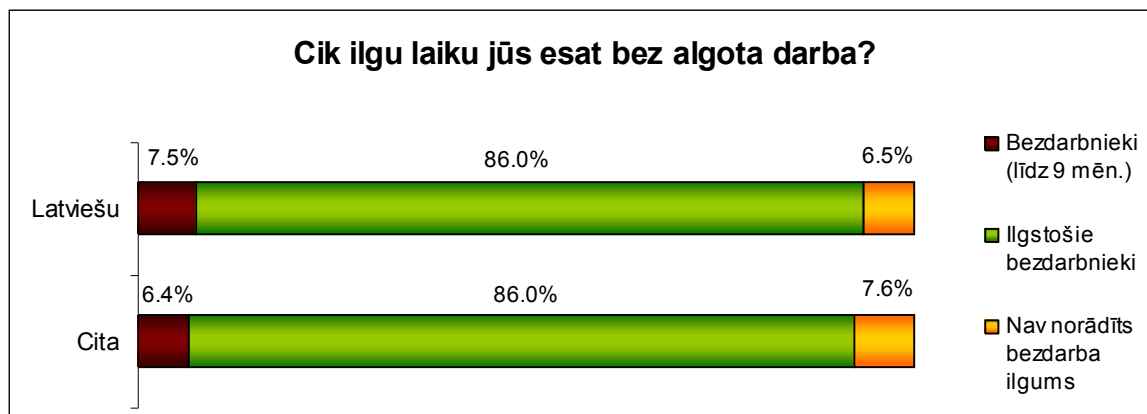
Analizējot bezdarbnieku bezdarba ilgumu pa vecuma grupām, redzams, ka palielinoties respondentu vecumam, ir izteikta tendence pieaugt arī ilgstoša bezdarba gadījumu skaitam. Ļoti būtiska starpība ilgstošā bezdarba biežumos ir starp jaunāko vecuma grupu (15-24 gadi) un nākošo vecuma grupu (25-34 gadi), attiecīgi 61.1% un 82.8% ilgstošo bezdarbnieku.

Atbilžu sadalījums pēc izglītības, %



Respondentu izglītība ir faktors, kas ietekmējis mērķgrupas bezdarba ilgumu – bezdarbnieku ar augstāko izglītību ilgstošo bezdarbnieku ir būtiski mazāk nekā citās izglītības grupās.

Atbilžu sadalījums pēc tautības, %

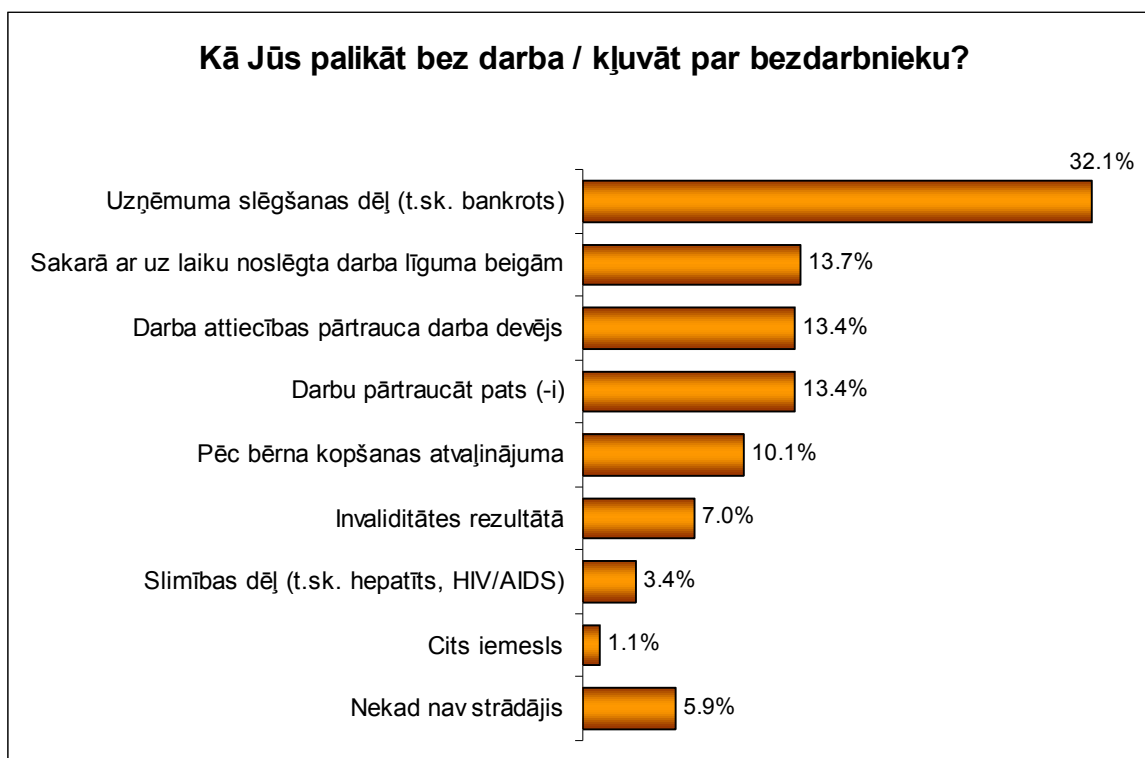


Nav atšķirību bezdarba ilguma ziņā tautību griezumā.

Bezdarba cēloņi

Lai noskaidrotu bezdarba cēloņus pētījuma mērķauditorijas vidū, respondentiem – bezdarbniekiem tika uzdots jautājums „**Kā Jūs palikāt bez darba/ kļuvāt par bezdarbnieku?**”. Respondenti nosauca **vienu galveno** sava bezdarba cēloni no atbilžu alternatīvās nosauktajiem. Visbiežāk nosauktais cēlonis ir „uzņēmuma slēgšana”(31.8%). Pārējie bezdarba cēloņi nosaukti būtiski retāk.

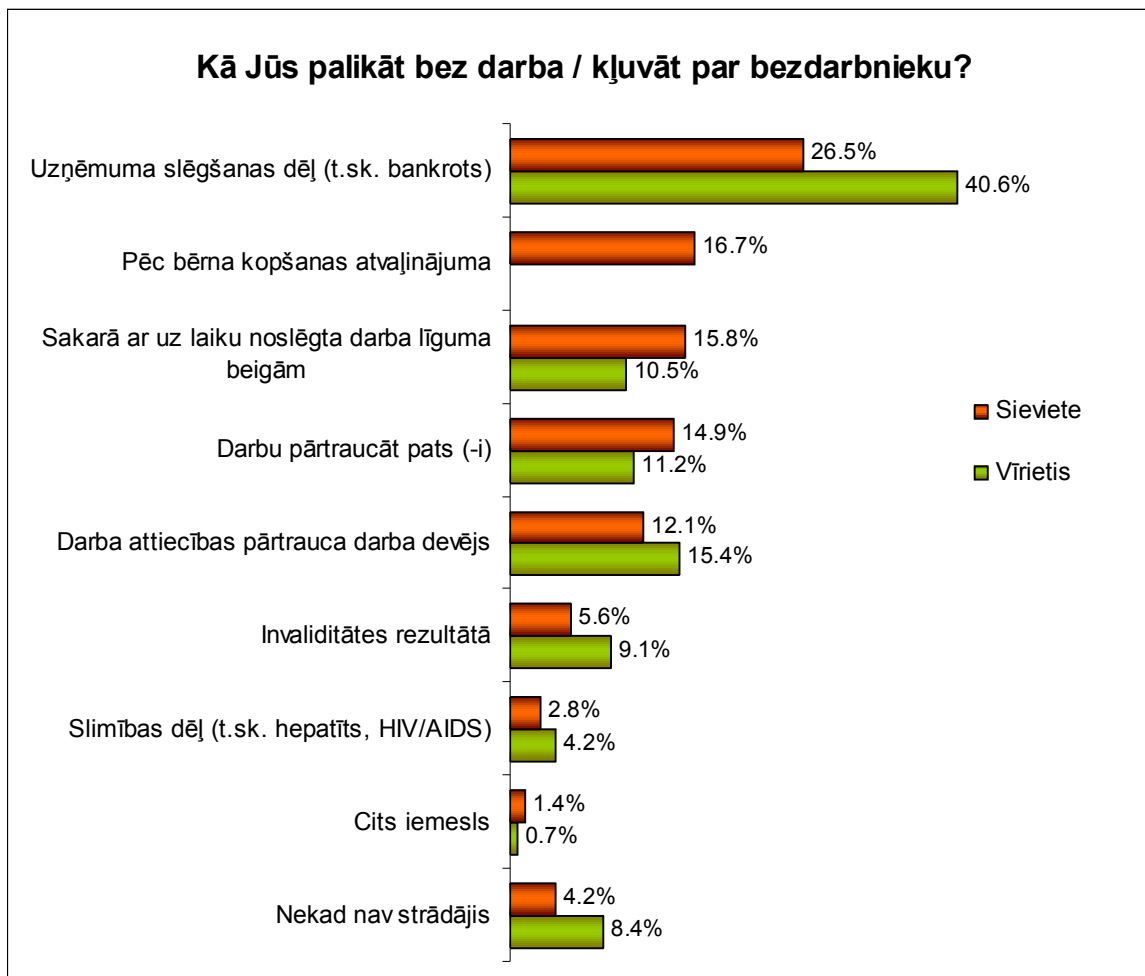
Kopējais atbilžu sadalījums, %



Datu analīze pagastu griezumā liecina, ka uzņēmuma slēgšanu par sava bezdarba cēloni visbiežāk (21.0%) nosaukuši Rušonas pagasta bezdarbnieki, nebūtiski zemāks skaits (18.0%) respondentu šo pašu faktoru minējuši Gālēnu un Riebiņu pagastos.

Pēc bērna kopšanas atvaļinājuma ārpus nodarbinātības visvairāk palikuši respondenti no Gālēnu pagasta (13.0%).

Atbilžu sadalījums pa dzimumiem, %



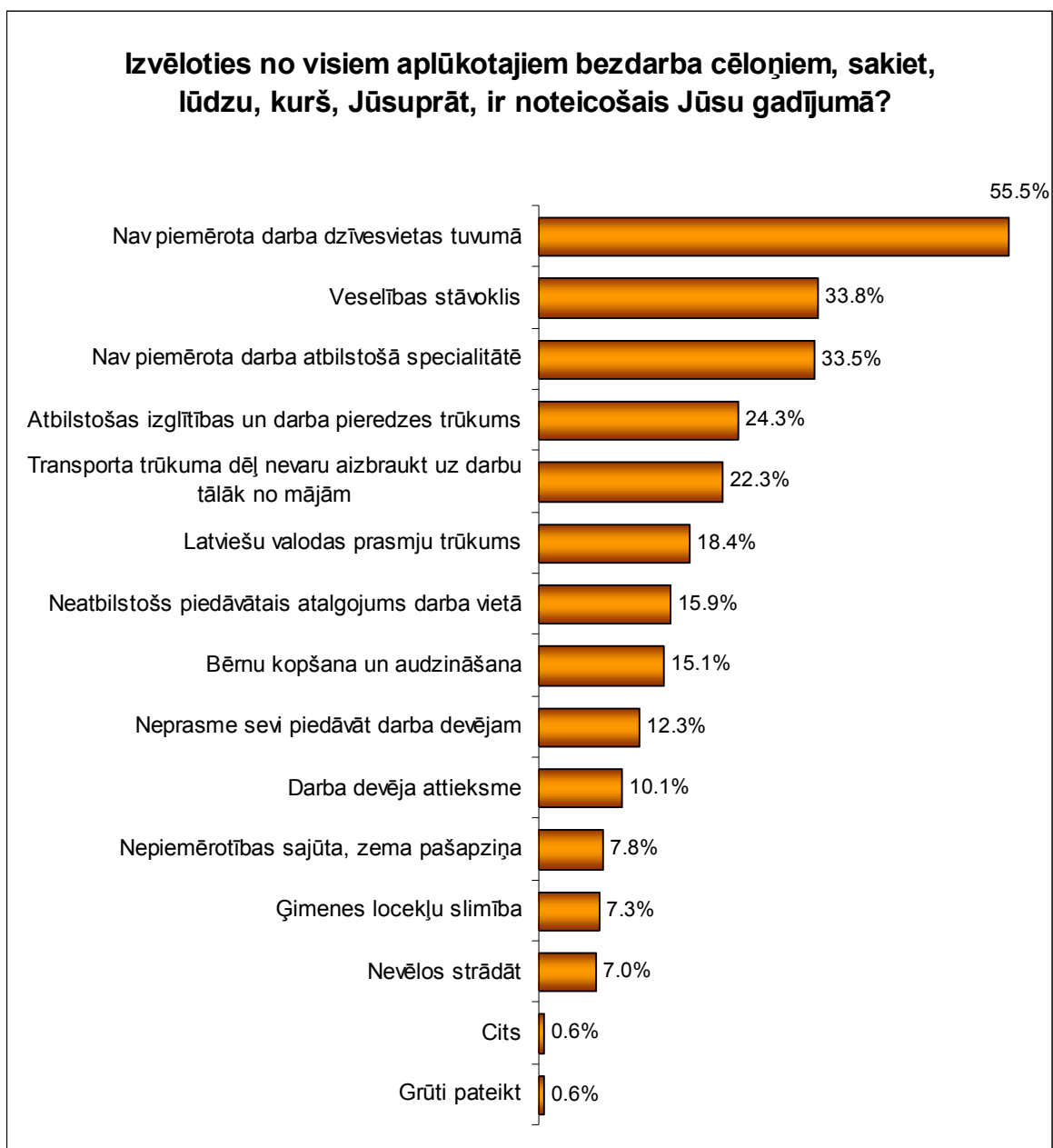
Salīdzinot bezdarba cēloņus dzimumu griezumā, redzams, ka vīriešiem visbiežākie bezdarba cēloņi ir uzņēmuma slēgšana (40.6%) un „darba attiecības pārtrauca darba devējs”(15.4%). Lai gan arī sievietes uzņēmuma slēgšanu visbiežāk (26.5%) minējušas kā bezdarba cēloni, tomēr šis faktors minēts būtiski retāk nekā vīriešu auditorijas vidū.

Sieviešu bezdarba pamatā kā nākošais cēlonis nosaukts „pēc bērna kopšanas atvaļinājuma” (16.7%). Jāatzīmē, ka šo faktoru kā bezdarba cēloni nosaukušas tikai sievietes.

Salīdzinot darba attiecību pārtraukšanas veidus, redzams, ka sievietes biežāk nekā vīrieši darba attiecības pārtrauc pašas, bet vīrieši savukārt biežāk nekā sievietes nokļuvuši situācijā, kad darba attiecības pārtraucis darba devējs.

Lai gūtu padziļinātu informāciju par mērķgrupas bezdarba cēloņiem, papildus tika uzdots jautājums „Izvēloties no visiem aplūkotajiem bezdarba cēloņiem, sakiet, lūdzu, kurš, Jūsaprāt, ir noteicošais Jūsu gadījumā?”, piedāvājot respondentiem atzīmēt visas savai situācijai atbilstošās atbildes.

Kopējais atbilžu minēšanas biežums, %



Iegūtās atbildes ļauj secināt, ka būtiskākais bezdarbu ietekmējošais faktors ir darbavietu trūkums dzīvesvietas tuvumā (55.5%). Ņemot vērā, ka 22.3% respondentu atzīmējuši faktoru „transporta trūkuma dēļ nevaru aizbraukt uz darbu tālāk no mājām”, jaunu darbavietu radīšana novadā būtu visradikālākais risinājums bezdarba problēmas risināšanai un sociālās atstumtības riska novēršanai.

Jāatzīmē, ka 7.0% bezdarbnieku kā sava bezdarba cēloni nosauc nevēlēšanos strādāt. Fokusgrupu diskusijās novada uzņēmēji, kā arī pašvaldību un valsts institūciju pārstāvji šo bezdarbnieku daļu kvalificēja kā „*bezcerīgu un degradējušos, kas nodarbinātībā vairs neiesaistīsies*”. (Ekspertu viedoklis)

Darbavietu trūkumu dzīvesvietas tuvumā kā bezdarba cēloni visbiežāk minējuši Silajāņu pagasta bezdarbnieki (93%). Šī cēloņa minēšanas biežums ļoti augsts arī Gālēnu pagasta respondentu vidū (75%), turklāt šī pagasta respondenti biežāk (42%) nekā citos pagastos par bezdarba cēloni min transporta trūkumu aizbraukšanai uz darbu tālāk no mājām.

Analizējot sniegtās atbildes pa izglītības grupām, redzamas būtiskas atšķirības. Respondenti augstākās izglītības grupā būtiski retāk nosaukuši bezdarba cēloni „nav piemērota darba dzīvesvietas tuvumā”, bet biežāk nekā citās grupās atzīmējuši cēloni „neatbilstošs piedāvātais atalgojums darba vietā”.

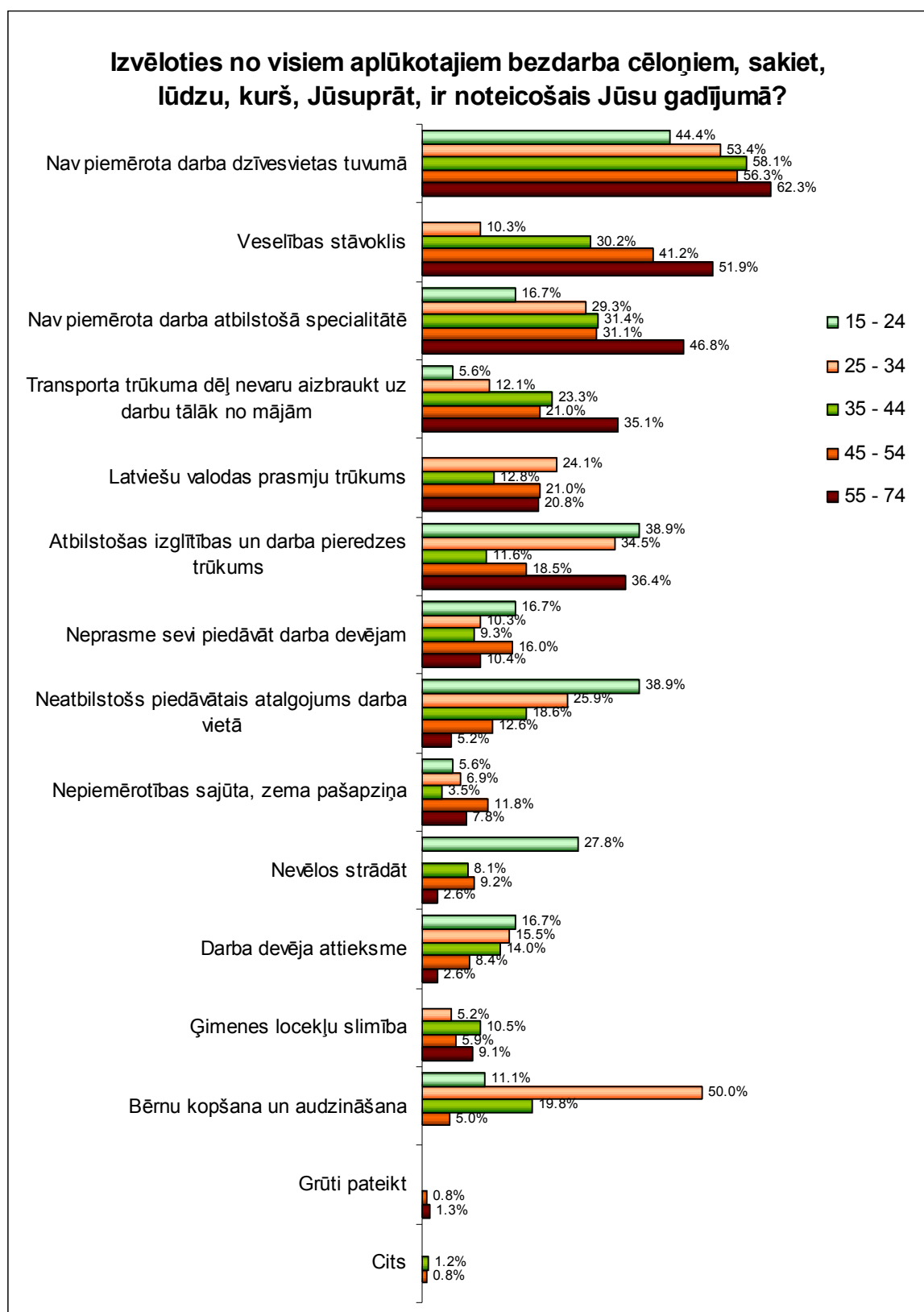
Augstākās izglītības grupā nav nosaukti, tātad nav traucējoši 5 no alternatīvās piedāvātajiem bezdarba cēloņiem. Pārējās izglītības grupās dažādie bezdarba cēloņi minēti ar daudz augstāku biežuma līmeni.

Atbilžu minēšanas biežums pa dzimumiem, %



Analizējot datus dzimumu griezumā, redzams, ka, pēc respondentu atbildēm spriežot, integrāciju nodarbinātībā sievietēm dažādi faktori apgrūtina biežāk nekā vīriešiem, jo lielāko daļu bezdarba cēloņu sievietes minējušas biežāk nekā vīrieši. Vīrieši būtiski biežāk nekā sievietes minējuši 3 bezdarba cēloņus: „veselības stāvoklis”, „neprasme sevi piedāvāt darba devējam” un „nevēlos strādāt”.

Nākamajā grafikā atspoguļots atbilžu sadalījums - minēšanas biežums pa vecuma grupām, %



Datu analīze pa vecuma grupām ļauj secināt, ka bezdarba cēloņu biežumi ir atšķirīgi dažādās vecuma grupās. Jaunākajā grupā salīdzinoši retāk kā citās nosaukts „nav piemērota darba dzīvesvietas tuvumā”, nav minēts „veselības stāvoklis”, bet būtiski biežāk kā citās grupās minēti „neatbilstošs piedāvātais atalgojums” un „nevēlos strādāt”.

Interesanti, ka „atbilstošas izglītības un pieredzes trūkums” ar līdzīgu biežumu minēts jaunākās un vecākās grupas atbildēs.

25-34 gadu vecumā grupā būtiski biežāk kā citās vecuma grupās kā bezdarba cēlonis minēts „bērnu kopšana un audzināšana”.

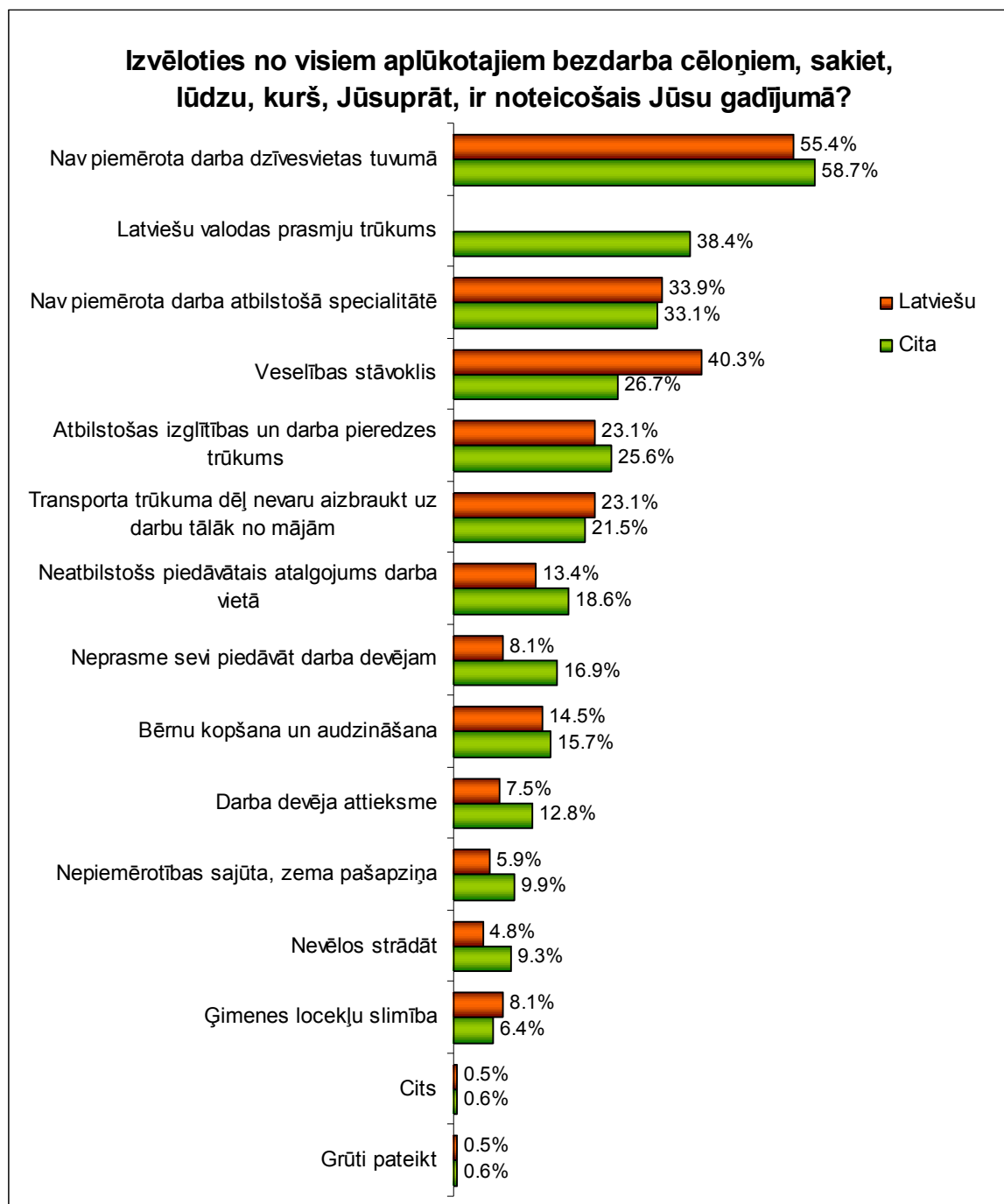
Analizējot vecuma grupas 35-44 un 45-54 gadi, redzams, ka daudzi bezdarba cēloņi šajās grupās minēti ar līdzīgu biežumu un ar nebūtiskām atšķirībām. Tomēr dažu cēloņu vērtējumā ir būtiskas atšķirības. Palielinoties vecumam, pieaug minēšanas biežums „veselības stāvoklim”, bet samazinās tāda faktora minēšanas biežums kā „bērnu kopšana un audzināšana”.

Pēc atbilžu minēšanas biežuma var spriest, ka vecuma grupā 45-54 gadi pazeminās respondentu pašapziņu, biežāk tiek minēta nepiemērotības sajūta un tāds faktors kā „neprasme sevi piedāvāt darba devējam”. Tas vedina domāt, ka nepieciešams vērst uzmanību uz šīs vecuma grupas pašapziņas celšanu, kas pozitīvi varētu ietekmēt viņu integrāciju nodarbinātībā.

Analizējot aptaujas datus tautību griezumā, redzams, ka pārsvarā bezdarba cēloņu vērtējumā nav būtisku atšķirību, izņemot dažus. 38.4% cittautiešu minējuši latviešu valodas prasmi trūkumu kā sava bezdarba cēloni.

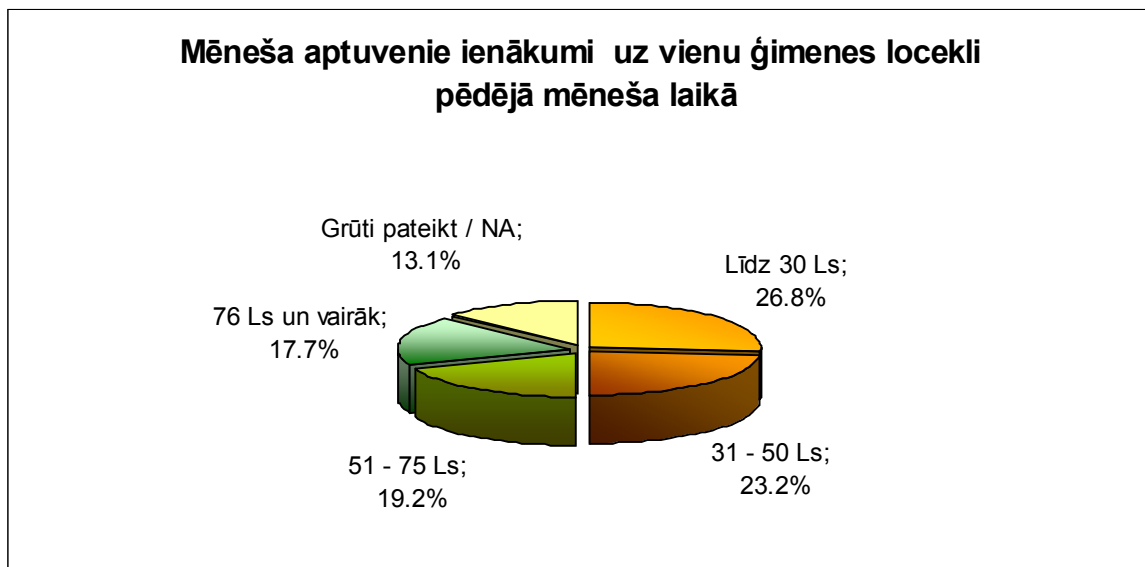
Lai gan fokusgrupu diskusijās darba devēji norāda, ka novadā esošo vakanču aizpildīšanai nav nepieciešamas latviešu valodas prasmes, tomēr tas neizslēdz to, ka cita darba iegūšanai valsts valodas nezināšana ir traucējoša. Cittautieši biežāk nekā latvieši uzskata, ka neprot sevi piedāvāt darba devējam (attieciņi 8.1% un 16.9%), ir biežāk neapmierināti ar darba devēja attieksmi.

Atbilžu minēšanas biežums pēc tautības, %

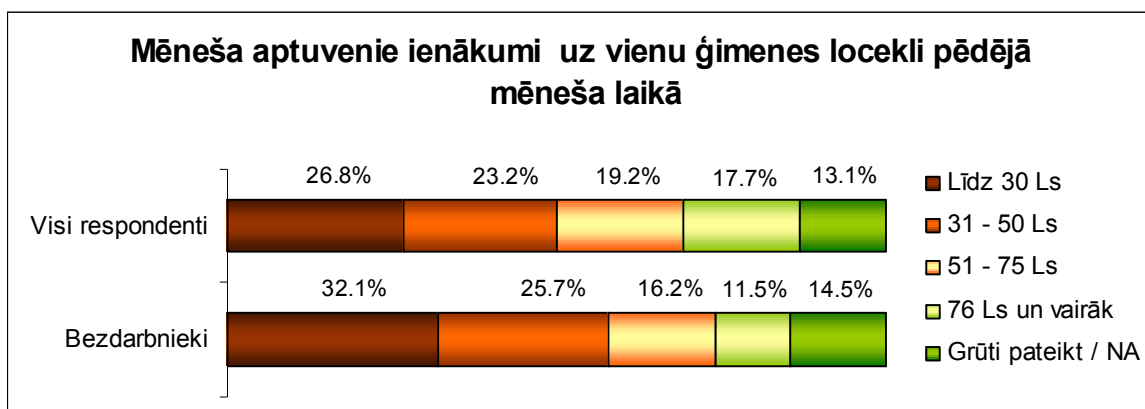


Respondentu ekonomiskās situācijas raksturojums

Kopējais atbilžu sadalījums, %



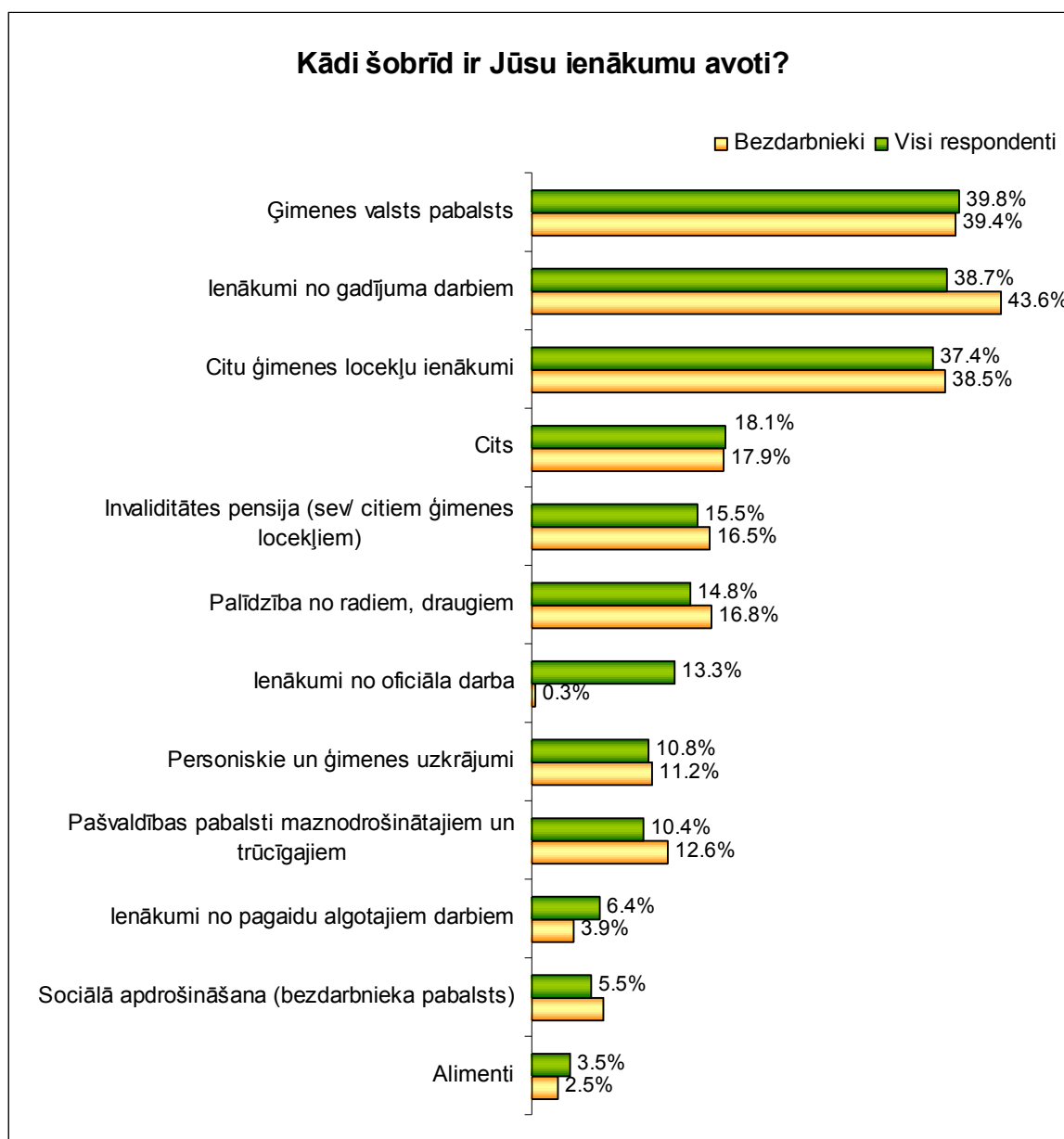
Atbilžu sadalījums pēc nodarbinātības statusa, %



Salīdzinot respondentu ienākumus pēc nodarbinātības statusa grupām, redzams, ka zemāko ienākumu grupās bezdarbnieku skaits ir lielāks nekā visas mērķgrupas robežās kopumā.

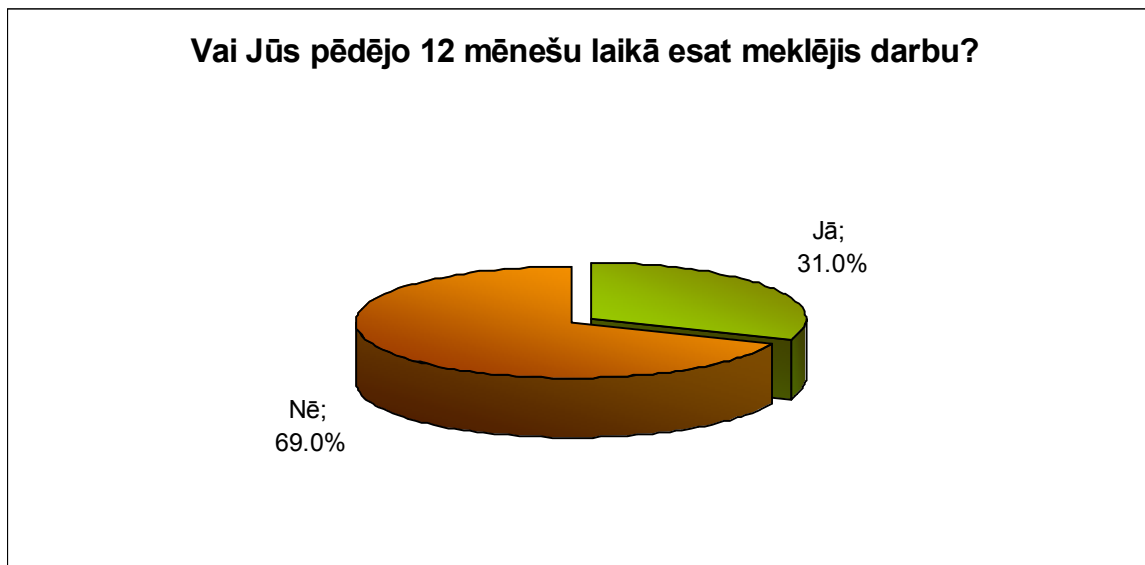
Augstākajā ienākumu grupā (76Ls un vairāk) bezdarbnieku ir par 6.1% mazāk nekā mērķgrupā kopumā.

Nākamajā grafikā atspoguļoti dati par aptaujas dalībnieku norādītajiem ienākumu avotiem.



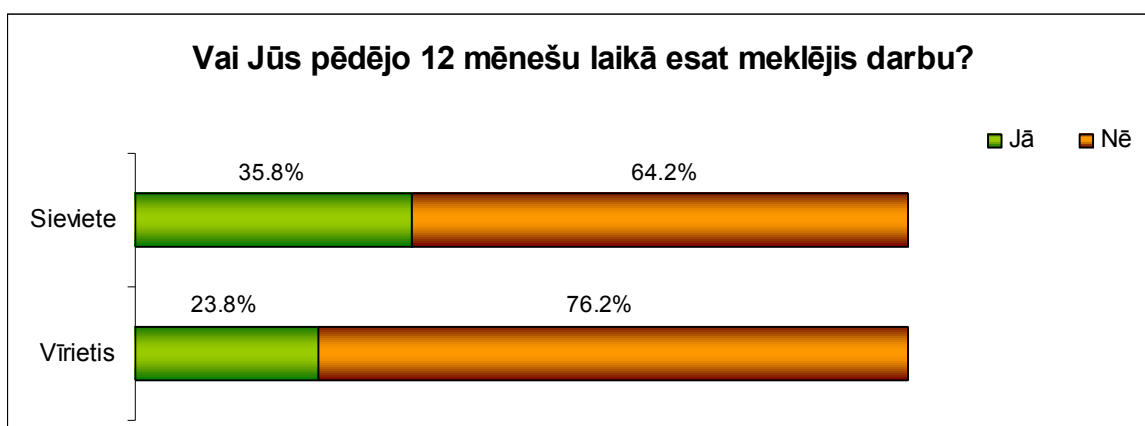
Aktivitātes un problēmas darba iespēju meklēšanā,

Kopējais atbilžu sadalījums, %



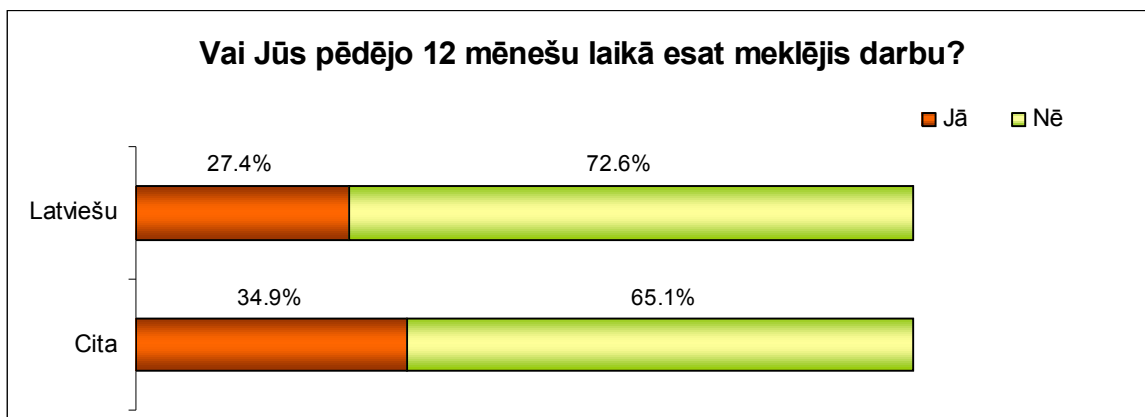
Apskatot iegūtos datus dzimumu griezumā, redzam, ka sievietes pēdējā gada laikā bijušas aktīvākas darba meklētājas nekā vīrieši, attiecīgi 35.8% un 23.8% atbildējušo, ka meklējuši darbu

Atbilžu sadalījums pēc dzimuma, %



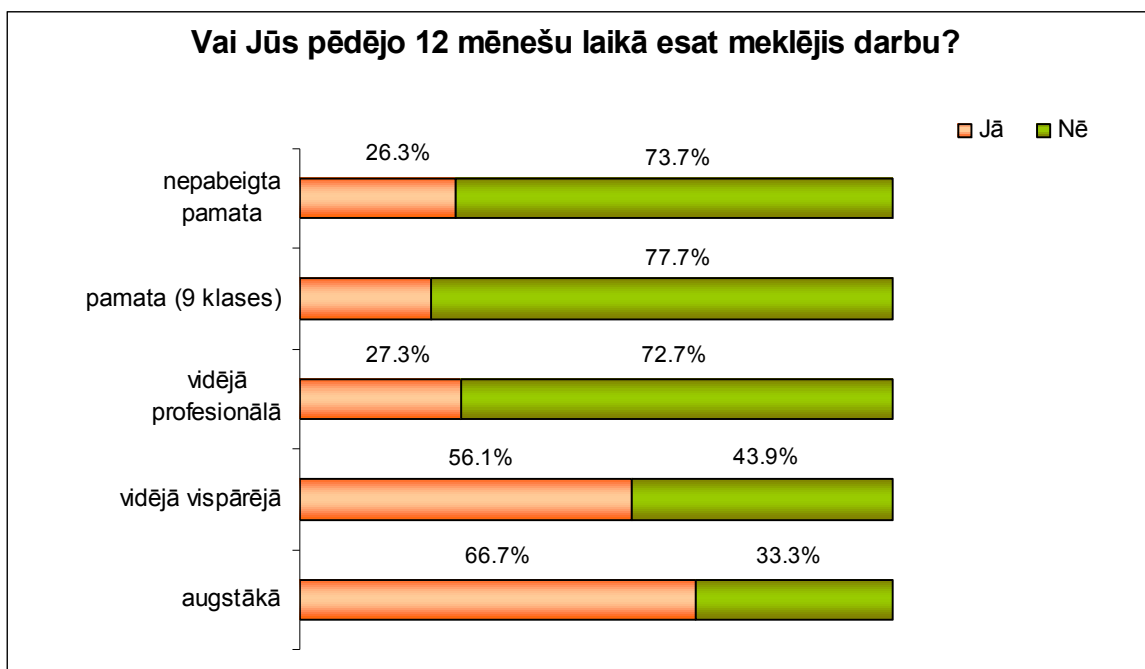
Ja aplūko datus tautību griezumā, tad jāatzīmē, ka salīdzinoši aktīvāki pēdējos 12 mēnešos bijuši aktīvāki ir nelatvieši.

Atbilžu sadalījums pēc tautības, %



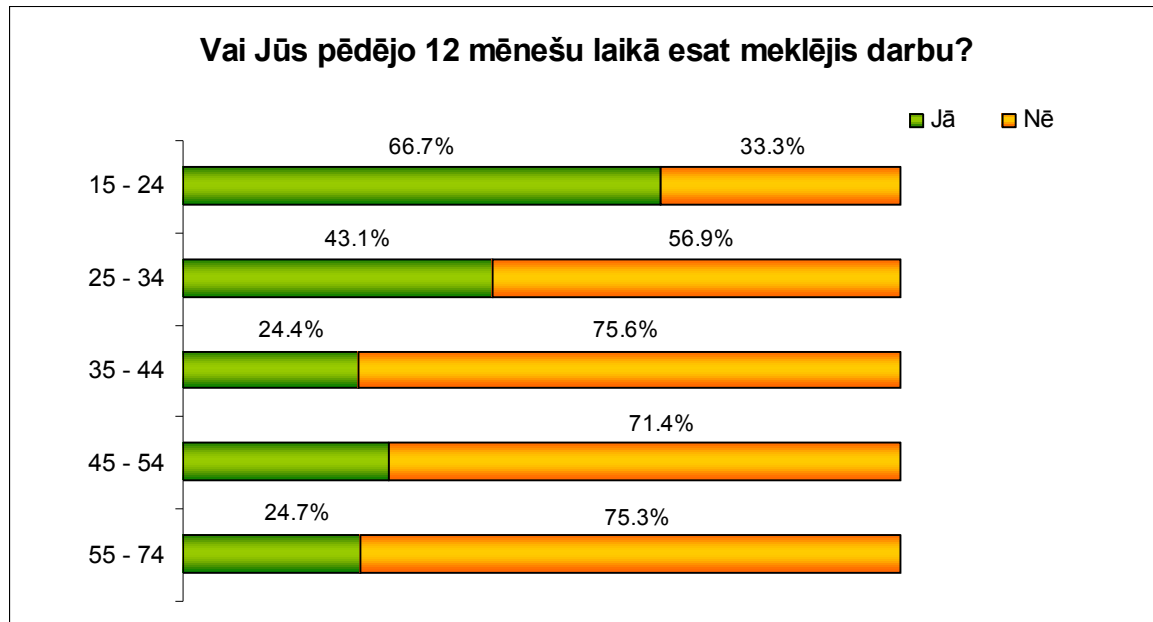
Analizējot dažādām izglītības grupām piederošo respondentu atbildes par aktivitātēm darba meklējumos, jāatzīmē, ka jo augstāka izglītība, jo aktīvāk tiek meklēts darbs, apstiprinošu atbilžu īpatsvars grupā ar nepabeigtu pamata izglītību 26.3% līdz 66.7% grupā ar augstāko.

Atbilžu sadalījums dažādās izglītības grupās, %



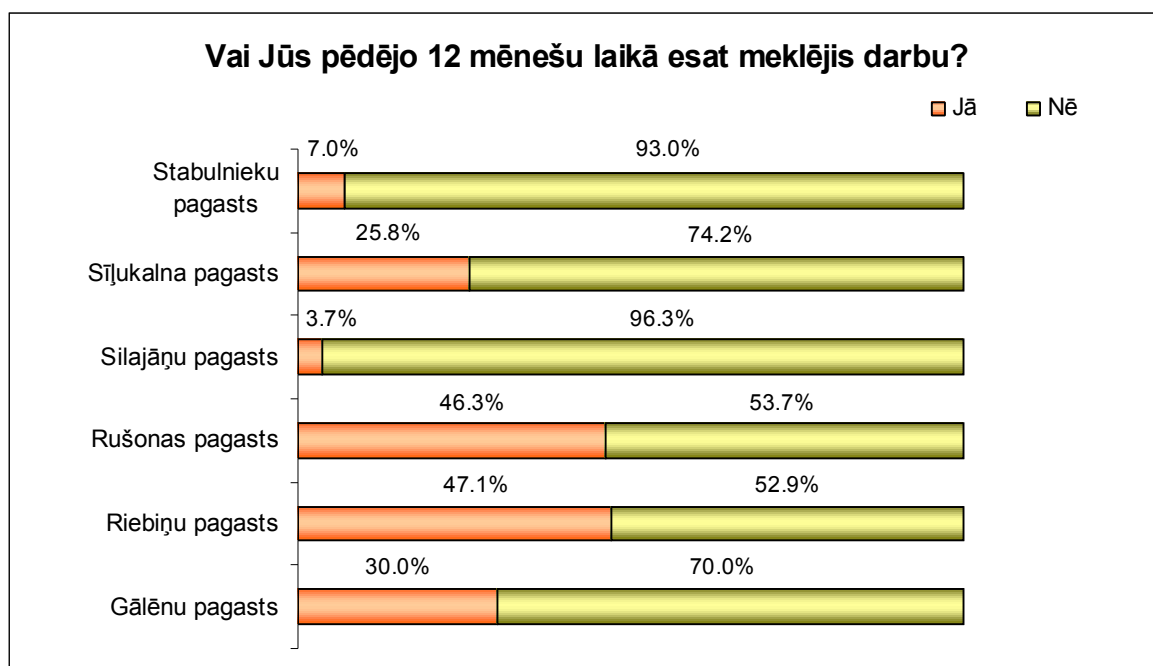
Aktīvāki darba meklējumos bijuši respondenti jaunākajās vecuma grupās

Atbilžu sadalījums dažādās vecuma grupās, %



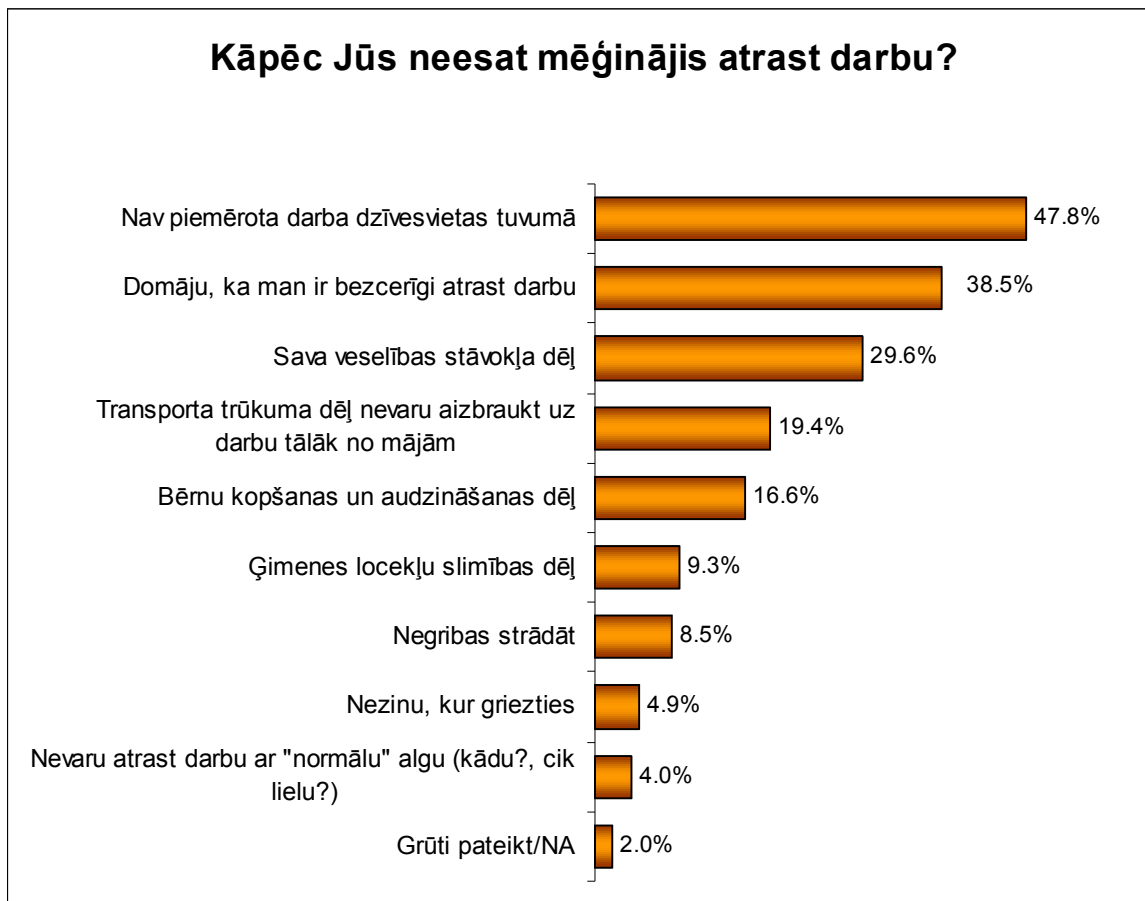
Apskatot darba meklēšanas aktivitātes pagastu griezumā, jāatzīmē, ka aktīvāk darbu pēdējā gada laikā meklējuši aptaujātie Riebiņu un Rušonas pagastā, attiecīgi 47.1% un 46.3%, vismazāk Silajāņu un Stabulnieku pagastā, attiecīgi 3.7% un 7.0%.

Atbilžu sadalījums pagastos, %



Iemesli, kāpēc nav mēģinājuši atrast darbu

Darbu nemeklējušo respondentu atbilžu sadalījums, %



Analizējot cēloņus, kāpēc cilvēki nav mēģinājuši atrast darbu, iegūtās atbildes liecina, ka galvenais ir piemērota darba trūkums dzīvesvietas tuvumā – pagastā, tas minēts 47.8% gadījumu.

To, kas šis ir galvenais iemesls novada iedzīvotājiem, apliecina jau apskatītie dati par bezdarba cēloņiem un arī respondentu atbildes par 3 galvenajām lietām, kas nepieciešamas, lai atrastu darbu. Tās aplūkotas šī materiāla nākamajās sadaļās.

Saistībā ar šo iemeslu jāatzīmē arī transporta trūkums, lai aizbrauktu uz darbu tālāk no mājām, ko minējuši 19.4% aptaujāto.

Jāatzīmē, ka ar otro lielāko minēšanas biežumu seko tāds iemesls, kā 'domāju, man ir bezcerīgi atrast darbu' – 38.5%, kas liecina, ka šie cilvēki ir pieņēmuši situāciju un neveic nekādas aktivitātes. 29.6% gadījumu minēts arī neatbilstošs veselības stāvoklis.

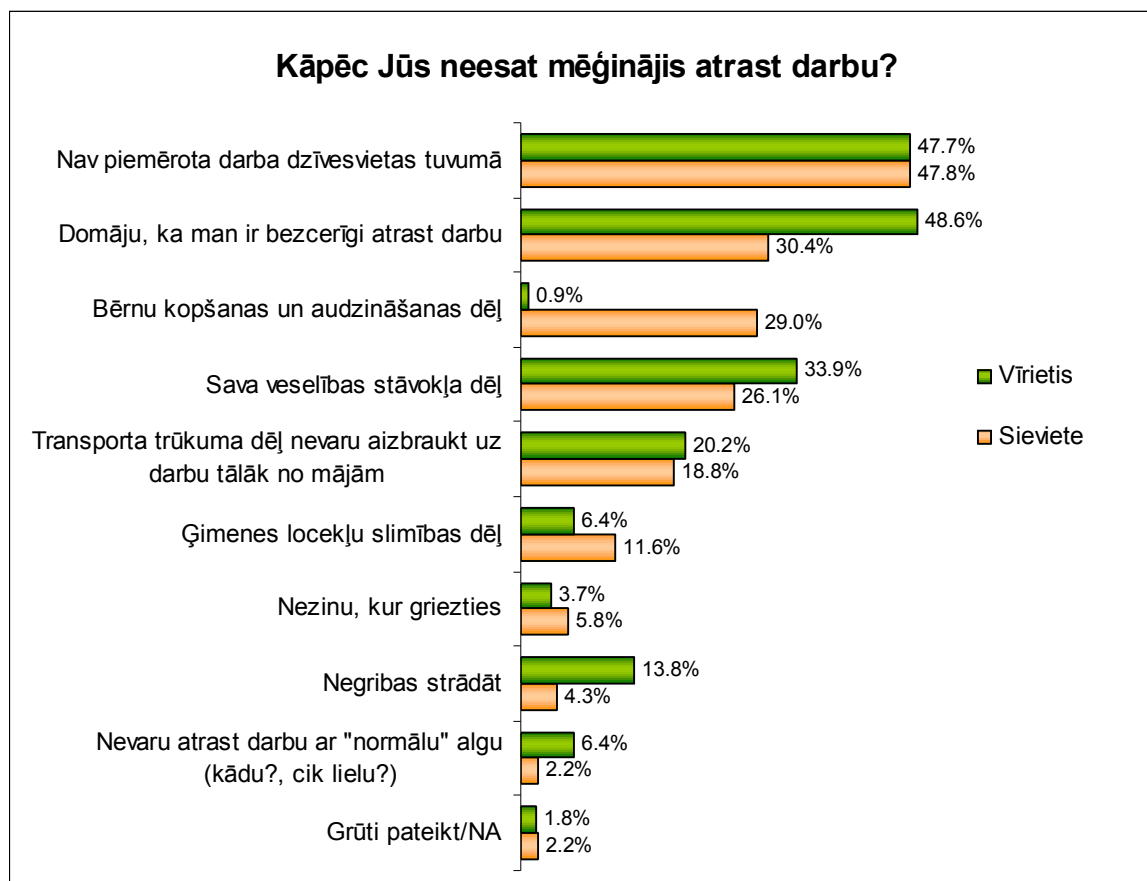
Analizējot iegūtās atbildes dzimumu griezumā, redzam, ka gan sievietes, gan vīrieši vienādi bieži kā galveno iemeslu min piemērota darba trūkumu dzīvesvietas tuvumā, transporta trūkumu, kas būtu vērtējami kā objektīvi faktori abu dzimumu pārstāvjiem.

Tādus iemeslus, ko varētu uzskatīt par subjektīviem, ievērojami biežāk nosaukuši vīrieši: 48.6% domā, ka viņiem bezcerīgi atrast darbu, 33.9% kā iemeslu min savu veselības stāvokli.

Vīrieši biežāk nekā sievietes minējuši, ka nevar atrast darbu ar normālu algu un negribēšanu strādāt, attiecīgi 6.4% un 13.8%.

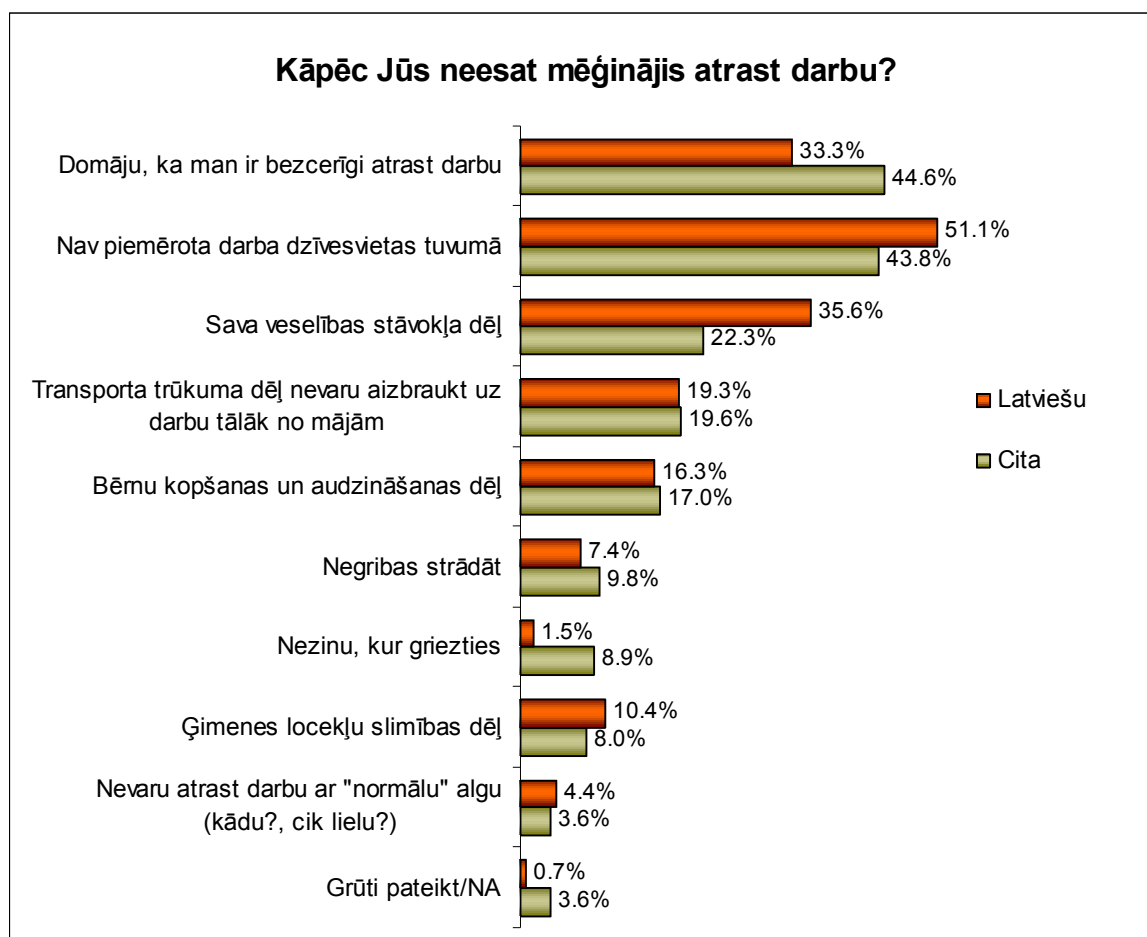
Savukārt, sievietes kā iemeslus, kāpēc nav mēģinājušas atrast darbu min ar ģimenei saistītus: bērnu kopšana un audzināšana – 29.0%, ģimenes locekļu slimība – 11.65, kamēr vīrieši šos iemeslus minējuši attiecīgi tikai 0.9% un 6.4% gadījumu.

Atbilžu sadalījums pēc dzimuma, %



Aplūkojot dažādu tautību respondentu atbildes, jānorāda, ka cittautieši salīdzinoši biežāk kā iemeslu min 'domāju, man bezcerīgi atrast darbu' (44.6%), to, ka nezinu, kur griezties (8,9%), ka negribas strādāt (9.8%)

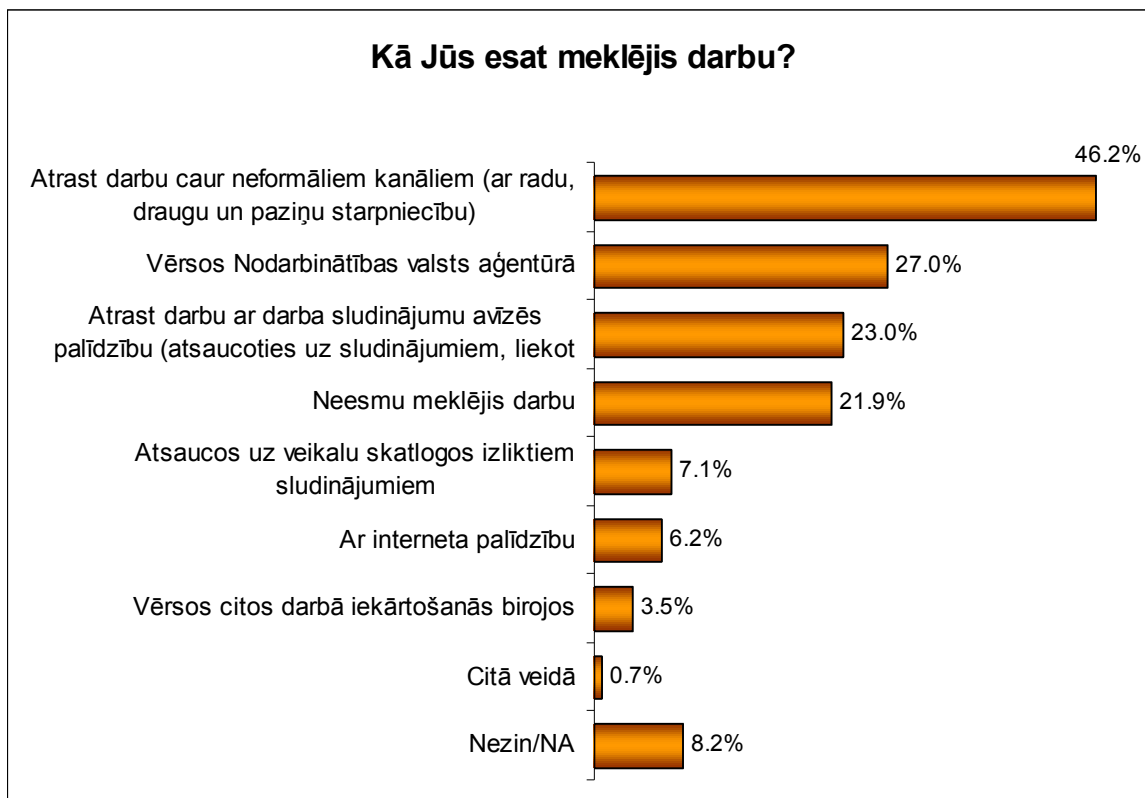
Atbilžu sadalījums pēc tautības, %



Darba meklēšanas kanāli.

Lai gūtu plašāku informāciju par mērķgrupas aktivitātēm meklējot darbu, tika uzdots jautājums „**Kā Jūs esat meklējis darbu?**”, arī šajā gadījumā piedāvājot respondentiem atzīmēt visas savai situācijai atbilstošās atbildes.

Kopējais minēšanas biežums, %

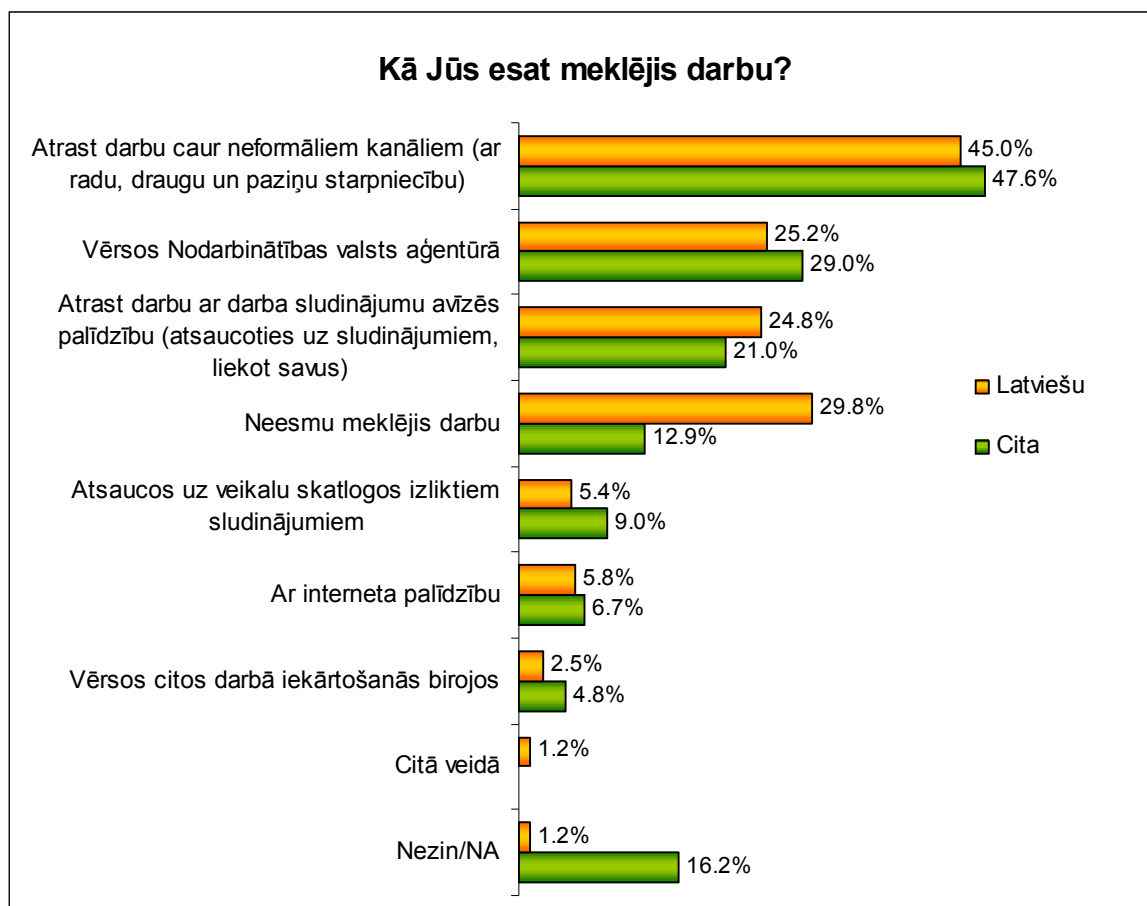


legūtās atbildes ļauj secināt, ka visbiežāk darba meklējumos tiek izmantoti neformālie kanāli – radu, draugu, paziņu starpniecība, kas nosaukts 46.2% gadījumu. Ievērojami retāk minēta vēršanās NVA, 27.0% gadījumu un darba sludinājumi, 23.0%.

7.1% aptaujas dalībnieku ievēro sludinājumus veikalu skatlogos izliktiem sludinājumiem, 6.2% darba meklējumos izmanto internetu, bet 3.5% vērsušies citos darbā iekārtošanās birojos.

Salīdzinot dažādām tautībām piederošo respondentu darba meklējumus, redzam, ka cittautieši aktīvāk nekā latvieši izmanto minētos kanālus, izņemot darba sludinājumus avīzēs, kas varētu būt skaidrojams ar to iznākšanu latviešu valodā.

Respondentu atbilžu minēšanas biežums tautību griezumā, %



Apskatot atbildes dažādās izglītības grupās, redzam, ka visu izglītības grupu respondenti darba meklējumos priekšroku neformālajiem kanāliem, vienīgi respondenti ar augstāko izglītību ievērojami biežāk izmanto internetu.

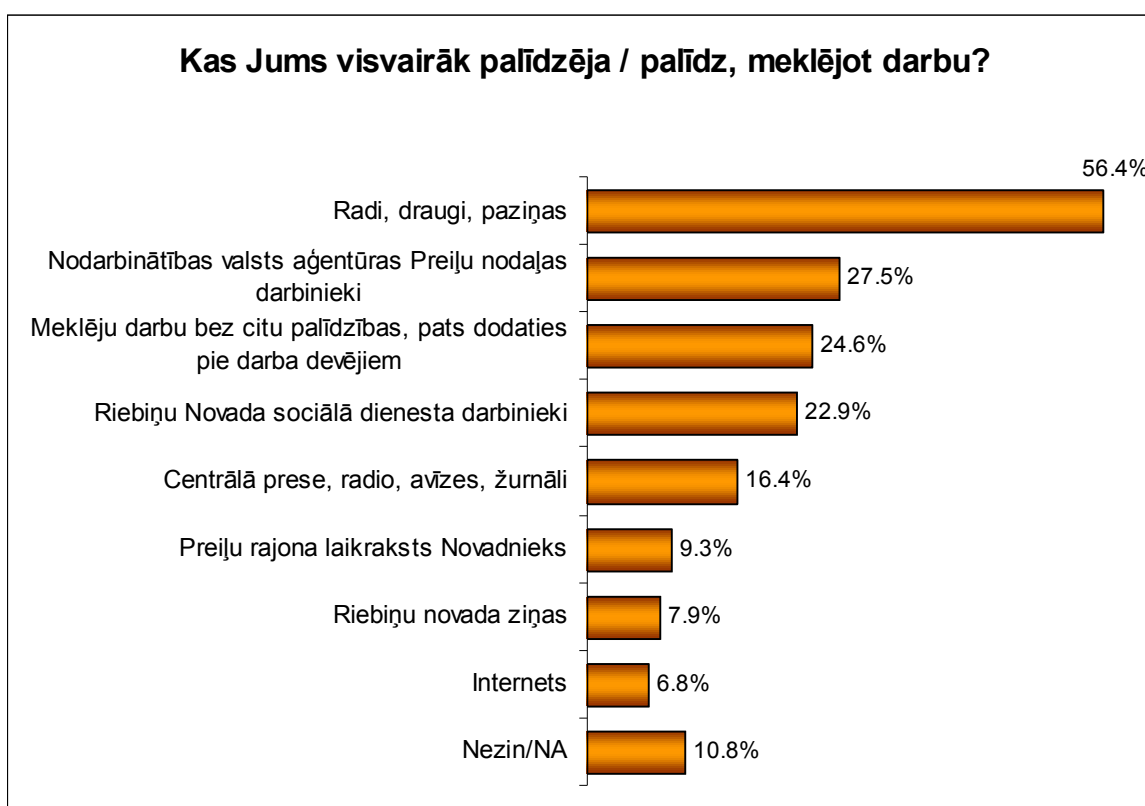
NVA biežāk nekā citas grupas vēršas respondenti ar vidējo vispārējo un vidējo profesionālo izglītību, attiecīgi 35.0% un 30.0% gadījumu.

Internets kā biežāk minētais avots ir respondentu jaunākajā vecuma grupā (15 – 24 gadi) vidū, 45.0% gadījumu. Jaunieši salīdzinoši biežāk izmanto arī sludinājumus avīzēs.

Salīdzinot atbildes, kas sniegtas atsevišķos pagastos, redzam, ka minēto avotu izmantošanas īpatsvaru salīdzinājums visos ir līdzīgs. Vienīgi jāatzīmē, ka atšķiras Rušonas pagasts, kur ievērojami biežāk nekā citos tiek minēts internets un sludinājumi avīzēs.

Aptaujas dalībniekiem tika jautāts, **kas viņiem reāli visvairāk ir palīdzējis darba meklējumos**. Arī atbildot uz šo jautājumu, respondentiem tika dota iespēja atzīmēt visus viņu situācijai atbilstošos atbilžu variantus.

Kopējais atbilžu minēšanas biežums, %

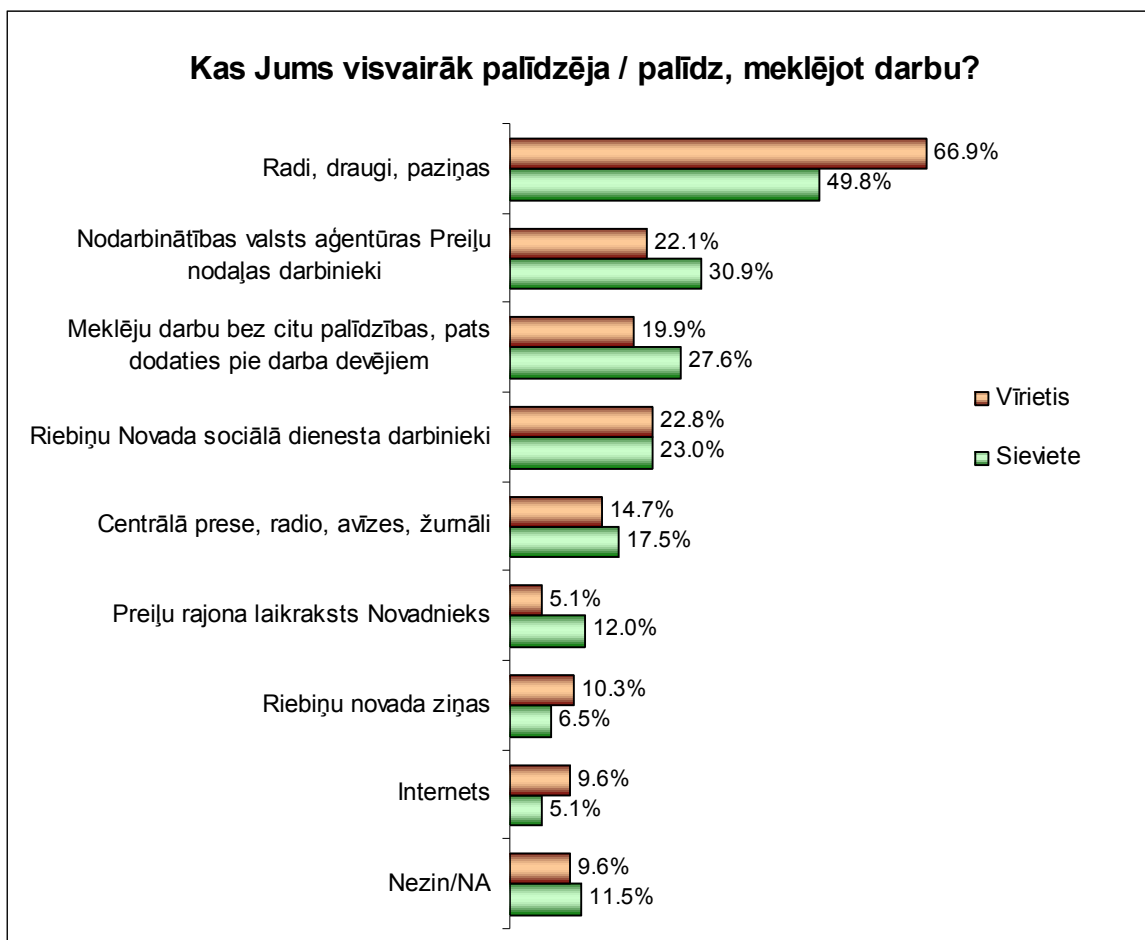


Iegūtās atbildes apliecina, ka visbiežāk tie ir jau iepriekš minētie neformālie kanāli – radi, draugi, paziņas, kas minēti 56.4% gadījumu, NVA Preiļu nodaļa minēta 27.5% gadījumu, bet 24.6% norādījuši, ka darbu meklē bez citu palīdzības, paši dodoties pie darba devējiem.

Salīdzinot datus dzimumu aspektā, jāatzīmē, ka sievietes biežāk nosaukušas formālās iestādes – NVA un Novada Sociālo dienestu, attiecīgi 30.9% un 23.0%, centrālo presi un rajona laikrakstu, 17.5% un 12.0%, kamēr vīriešiem biežāk palīdzējuši radi, draugi, paziņas, 66.9% gadījumu, viņi biežāk palīdzējusi informācija internetā – 9.6%, kā arī Riebiņu novada ziņās atrodamā – 12.0%.

Sievietes salīdzinoši biežāk nekā vīrieši, attiecīgi 27.6% un 19.9%, paļaujas uz saviem spēkiem un dodas pašas pie darba devējiem.

Atbilžu minēšanas biežums pa dzimumiem, %

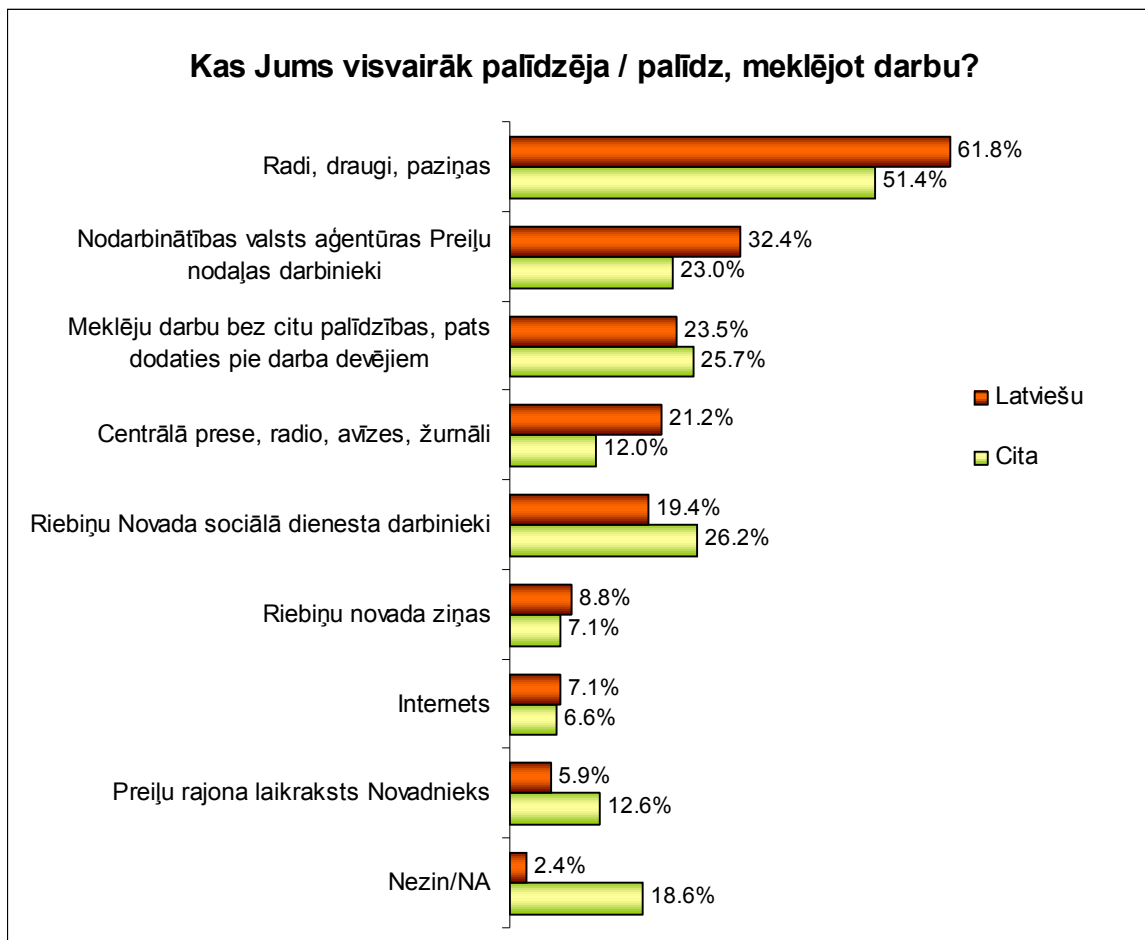


Salīdzinot dažādu tautību sniegtās atbildes, redzam, ka nepastāv būtiskas atšķirības dažādu tautību respondentu vidū.

Tajā pašā laikā jāatzīmē, ka cittautieši salīdzinoši biežāk minējuši, ka palīdzību darba meklējumos saņēmuši no Riebiņu novada sociālā dienesta - 26.2%, kas viņu vidū ir otrais minēšanas biežums pēc radu, draugu paziņu palīdzības.

Viņi salīdzinoši retāk palīdzību saņēmuši no NVA Preiļu rajona nodaļas. Cittautieši biežāk nekā latvieši minējuši, ka palīdzību rod Preiļu rajona laikrakstā 'Novadnieks', attiecīgi 12.6% un 5.9%, bet centrālā prese nosaukta retāk nekā latviešu sniegtajās atbildēs.

Atbilžu minēšanas biežums pēc tautības, %



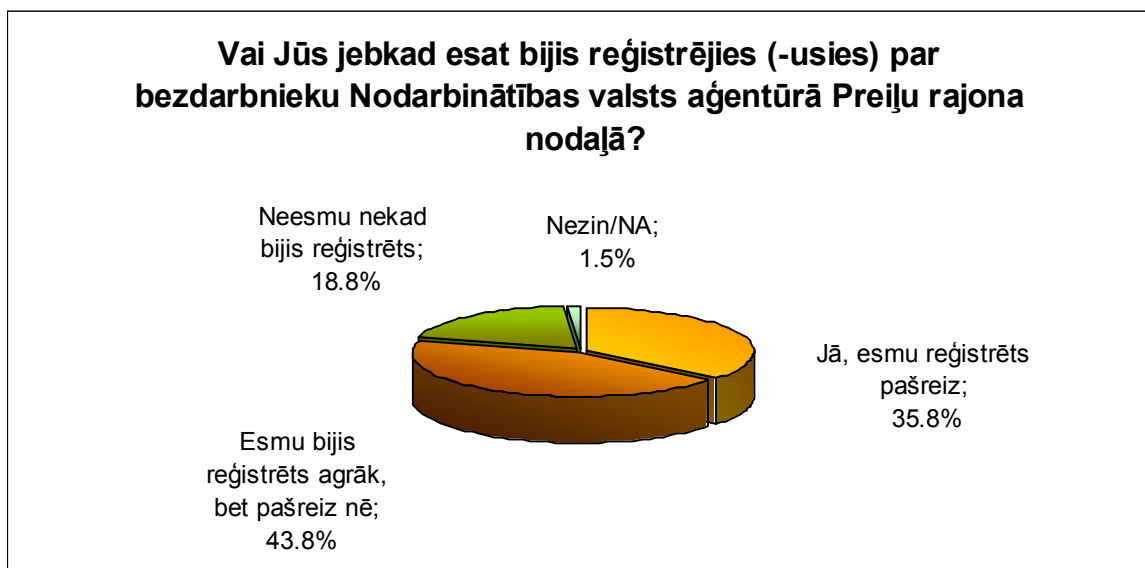
Analizējot atbildes pa pagastiem, jāatzīmē, ka visos lielākais palīgs tiek minēti radi, draugi, paziņas, Stabulnieku pagastā pat 84.0%.

Runājot par oficiālajām iestādēm, jānorāda, ka NVA Preiļu nodaļa biežāk minēta Galēnu, Rušonas un Sīļukalna pagastā, attiecīgi 34.0%, 38.0% un 39.0% gadījumu, bet Riebiņu novada sociālais dienests Riebiņu, Rušonas un arī Sīļukalna pagastā, 44.0%, 30.0%, 32.0%.

Reģistrācija NVA Preiļu rajona nodaļā

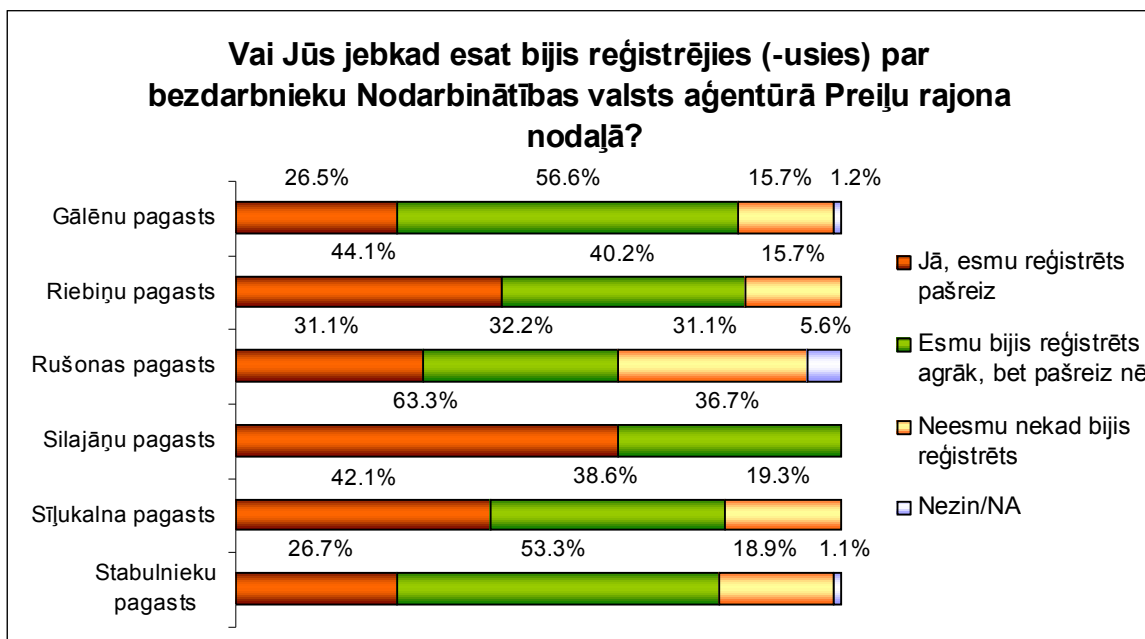
Lai noskaidrotu, cik lielā mērā mērķgrupa darba kontaktē Nodarbinātības valsts aģentūra Preiļu nodaļu un izmanto tās pakalpojumus, tika noskaidrots, vai respondenti ir reģistrējušies, bijuši jebkad reģistrējušies

Kopējais atbilžu sadalījums, %



Turpmākajos grafikos atainots atbilžu sadalījums uz jautājumu par reģistrēšanos NVA Preiļu rajona nodaļā dažādos sociāldemogrāfiskos griezumos, %.

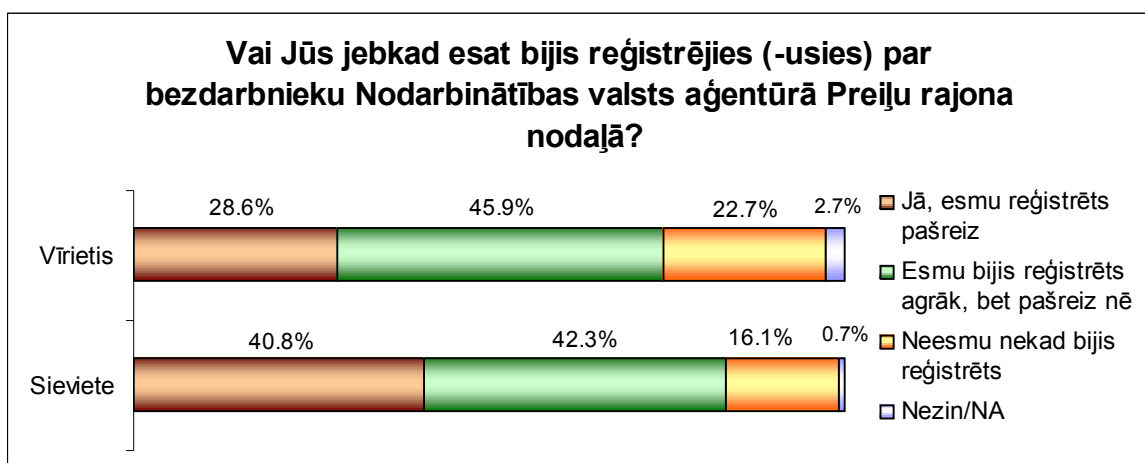
Atbilžu sadalījums pa pagastiem, %



Kā redzam grafikā, tad aptaujas brīdī visvairāk reģistrējušos bezdarbnieku bijis Silajāņu pagastā, 63.3%, Riebiņu un Sīļukalna pagastā nedaudz pāri 40%, divos pārējos 26.5% = 26.7%.

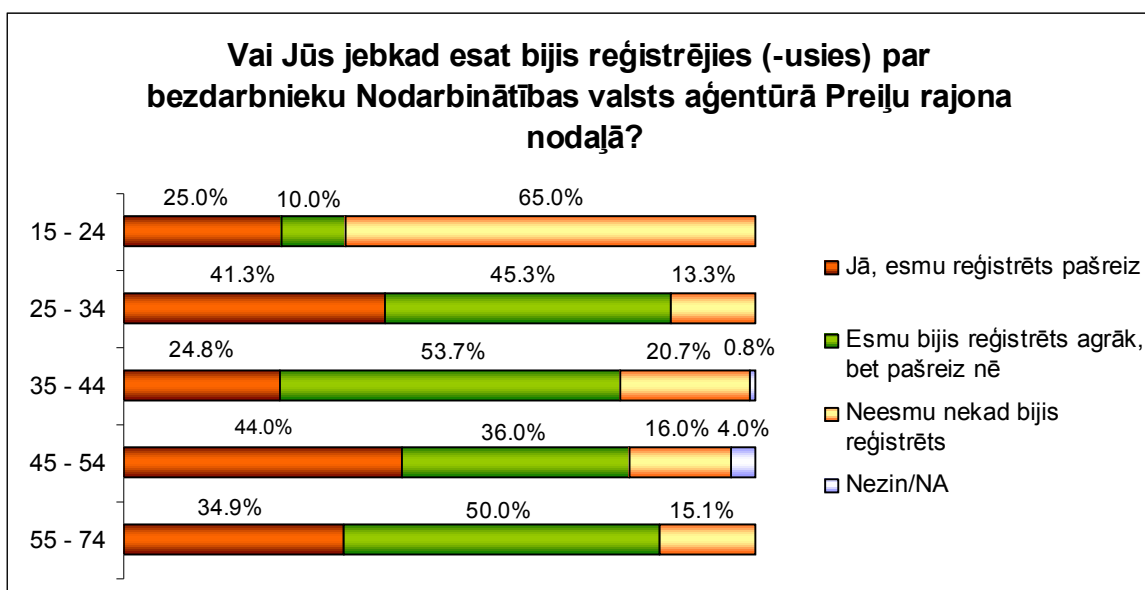
Kā liecina datu atainojums nākamajā grafikā, tad sievietes NVA ir reģistrējušās ievērojami vairāk kā vīrieši, attiecīgi 40.8% un 28.6%.

Atbilžu sadalījums dzimumu griezumā, %



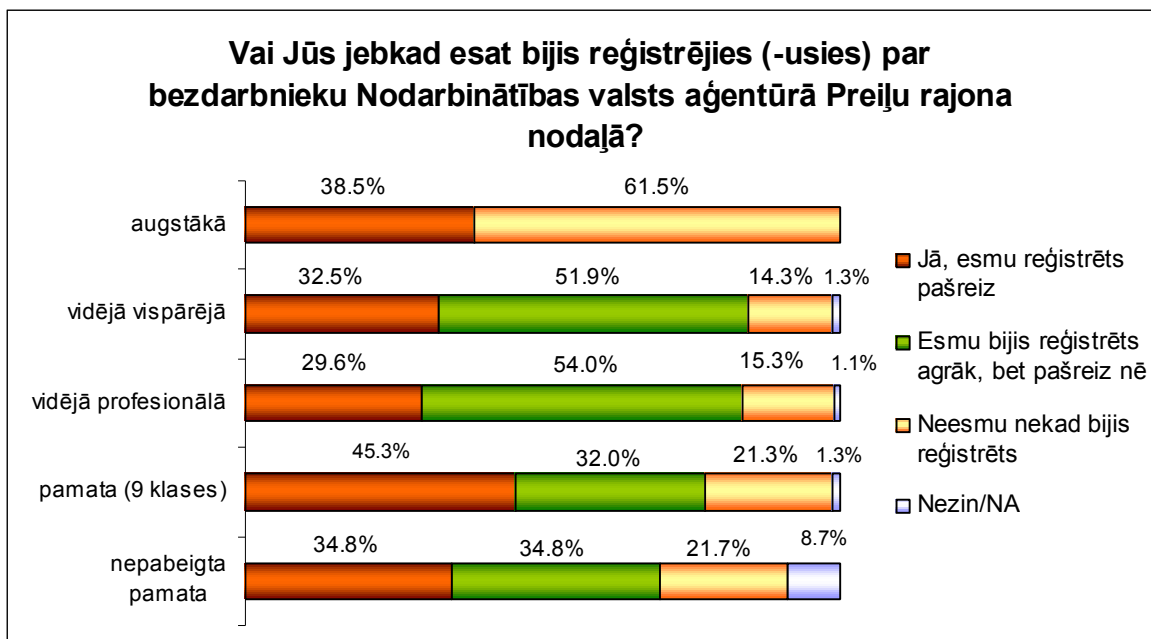
Aplūkojot dažādu vecuma grupu reģistrāciju NVA, redzam, ka aptaujas brīdī vislielākais īpatsvars reģistrējušos bijis grupā 45 – 54 gadi, kā arī 25 – 34 gadi, attiecīgi 44.0% un 41.3%.

Atbilžu sadalījums vecuma grupās, %



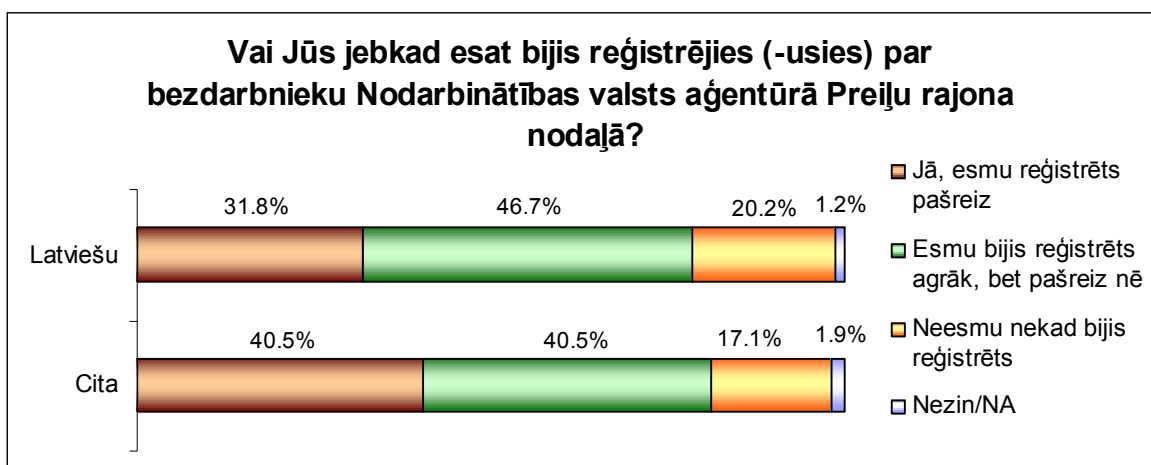
legūtie dati dažādās izglītības grupās liecina, ka lielākais reģistrējušos īpatsvars ir grupā ar pamata (9 klašu) izglītību – 45.3%, kā arī a augstāko – 38.5%. Citās izglītības grupās šis rādītājs ir 29.6% - 35.*%

Atbilžu sadalījums izglītības grupās, %



Salīdzinot aktīvāk NVA Preiļu nodaļā reģistrējušies ir cittautieši – 40.5% no viņiem reģistrējušies aptaujas brīdī un 40.5% bijuši reģistrēti agrāk, kamēr latviešu vidū šis atbildes sadalās attiecīgi 31.8% un 46.7%.

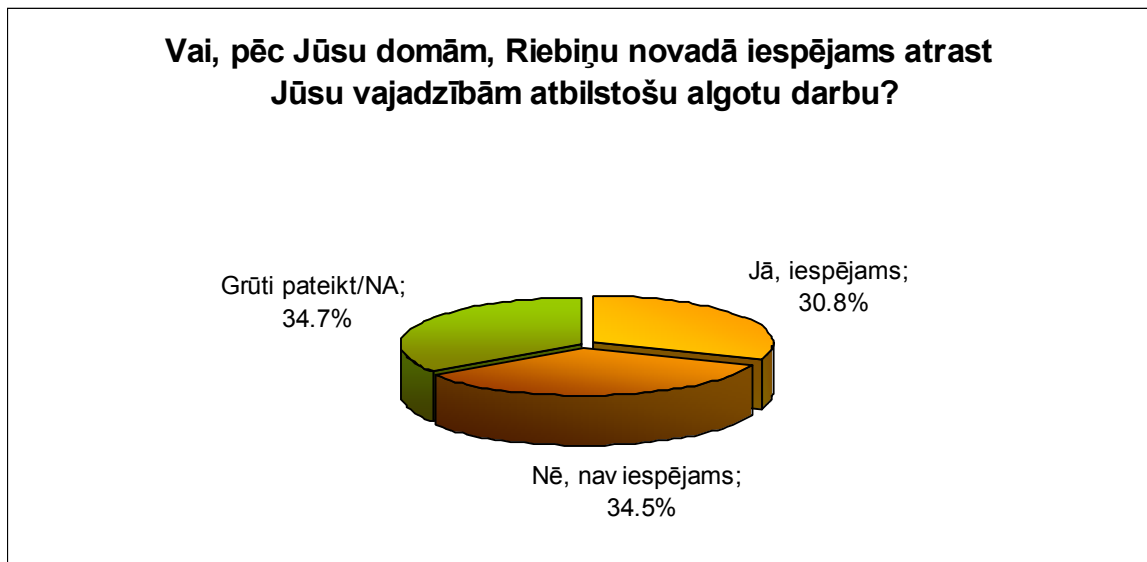
Atbilžu sadalījums pēc tautības, %



Darba iespēju vērtējums Riebiņu novadā

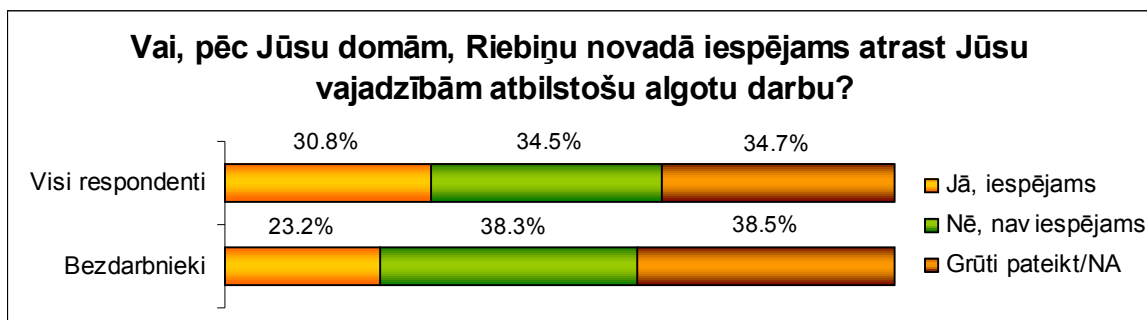
Aptaujas gaitā tika noskaidrots mērķgrupu viedoklis par to, vai Riebiņu novadā ir iespējams atrast viņu vajadzībām atbilstošu algotu darbu.

Kopējais atbilžu sadalījums, %

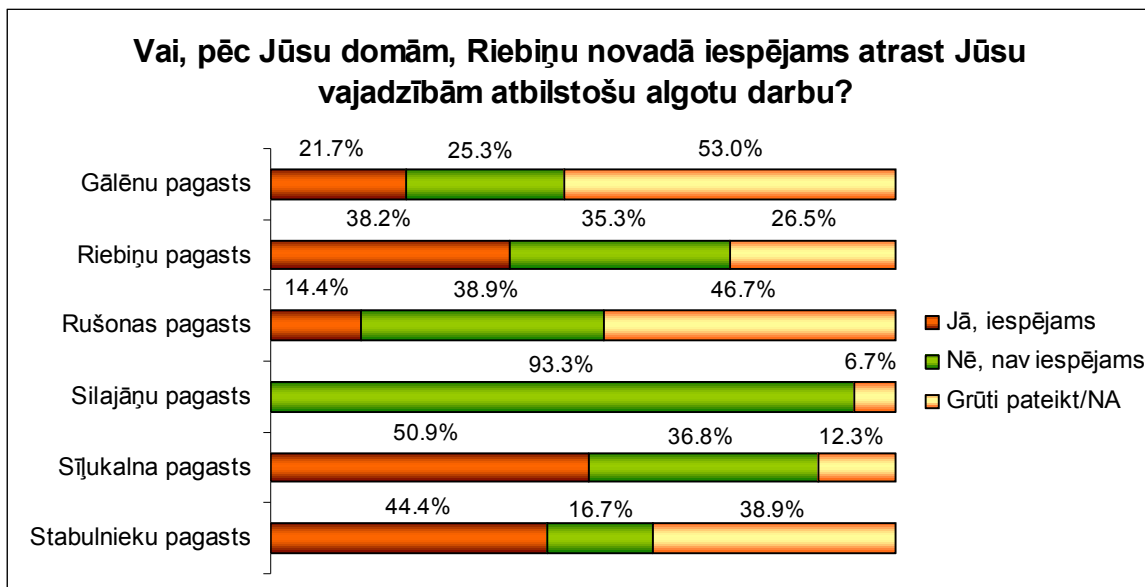


Ja izvērtējam atbildes atkarībā **no nodarbinātības statusa**, tad redzam, ka strādājošie respondenti salīdzinoši optimistiskāk vērtē iespējas atrast darbu novadā: 30.8% atbildējuši, ka iespējams, 34.5% ka nav iespējams, bet 34.7% nav bijis viedokļa. Bezdarbnieku vidū pozitīvu atbildi snieguši 23.2%.

Atbilžu sadalījums atkarībā no respondentu nodarbinātības statusa, %



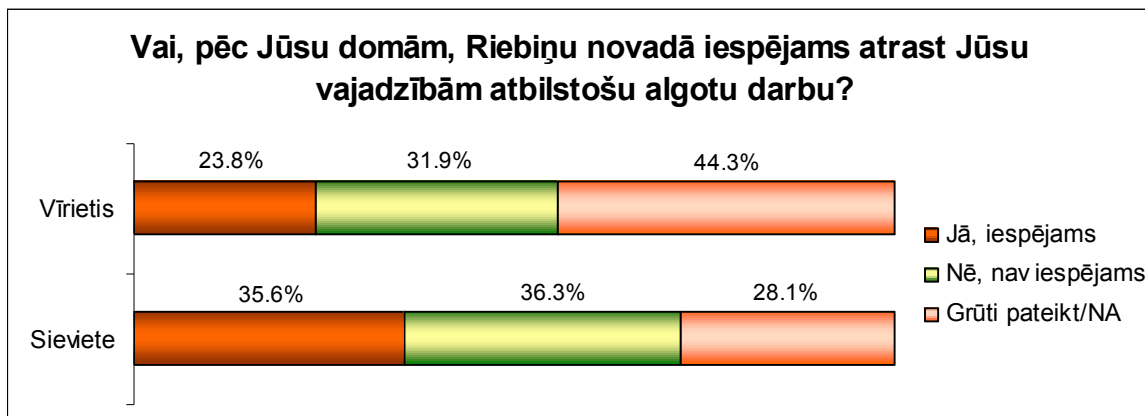
Atbilžu sadalījums pagastu griezumā, %



Izvērtējot atsevišķos **pagastos** sniegtās **atbildes**, redzam, ka visoptimistiskāk noskaņoti aptaujātie Sīļukalna pagastā, kur vairāk nekā puse atbilžu ‘*jā iespējams*’, bet Silajāņu pagastā 93.3% atzīst, ka viņu vajadzībām atbilstošu darbu novadā nav iespējams atrast un nav nevienas apstiprinošas atbildes. Salīdzinoši maz – 14.4%, apstiprinošu atbilžu arī Rušonas pagastā.

Ja salīdzinām **abu dzimumu viedokļus**, tad redzam, ka sievietes noskaņotas salīdzinoši pozitīvāk – 35.6% apgalvo, ka viņu vajadzībām atbilstošu darbu novadā var atrast. Līdzīgi domā 23.8% vīriešu. Lielākam skaitam vīriešu nav bijis viedokļa par šādu iespēju – 44.3% atbilžu ‘*nezinu/grūti pateikt*’.

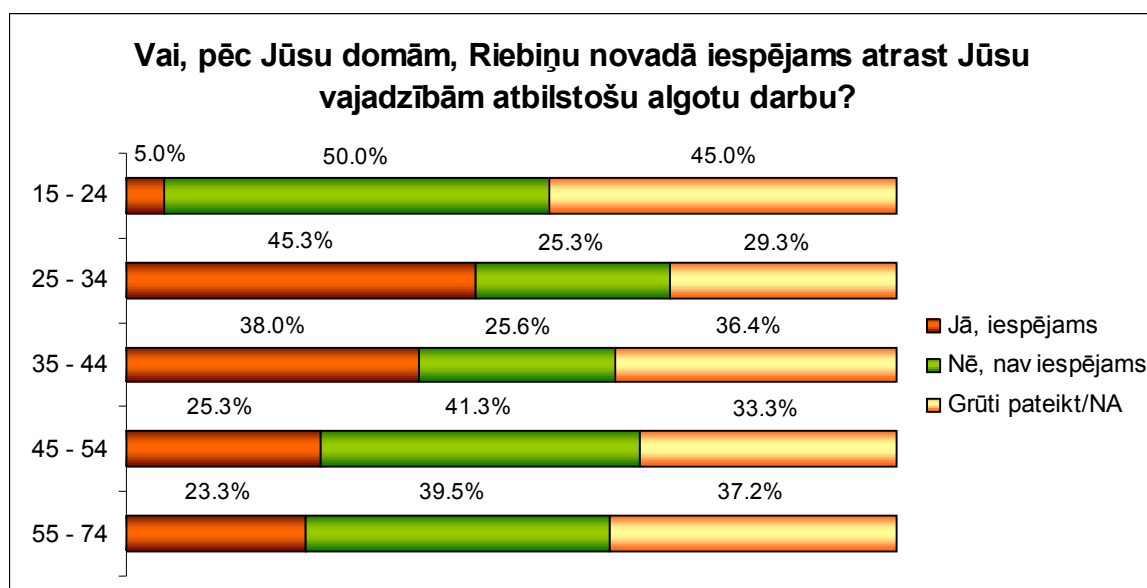
Atbilžu sadalījums dzimumu griezumā, %



Izvērtējot situācijas vērtējumu dažādās **vecuma grupās**, jāatzīmē, ka vis skeptiskāk iespējas atrast savām vajadzībām atbilstošu darbu Riebiņu novadā vērtē jaunākās vecuma grupas respondenti – 5.0% apstiprinošu atbilžu, 50.0% noraidošu, bet 45.0% nav viedokļa. Salīdzinoši skeptiska attieksme arī pirmspensijas vecuma un vecākajā grupā, tikai aptuveni katrs ceturtais uzskata, ka darbs atrodams, noliedzošu attieksmi pauž 39.5% – 41.3% respondentu.

Pozitīvi uz to, ka Riebiņu novadā iespējams atrast viņu vajadzībām atbilstošu darbu skatās 45.3% vecuma grupā 25 – 34 gadi, 38.0% grupā 35 – 44 gadi, katrs ceturtais šajās grupās to noliedz, bet 20.35 – 36.4% bijis grūti atbildēt uz šo jautājumu.

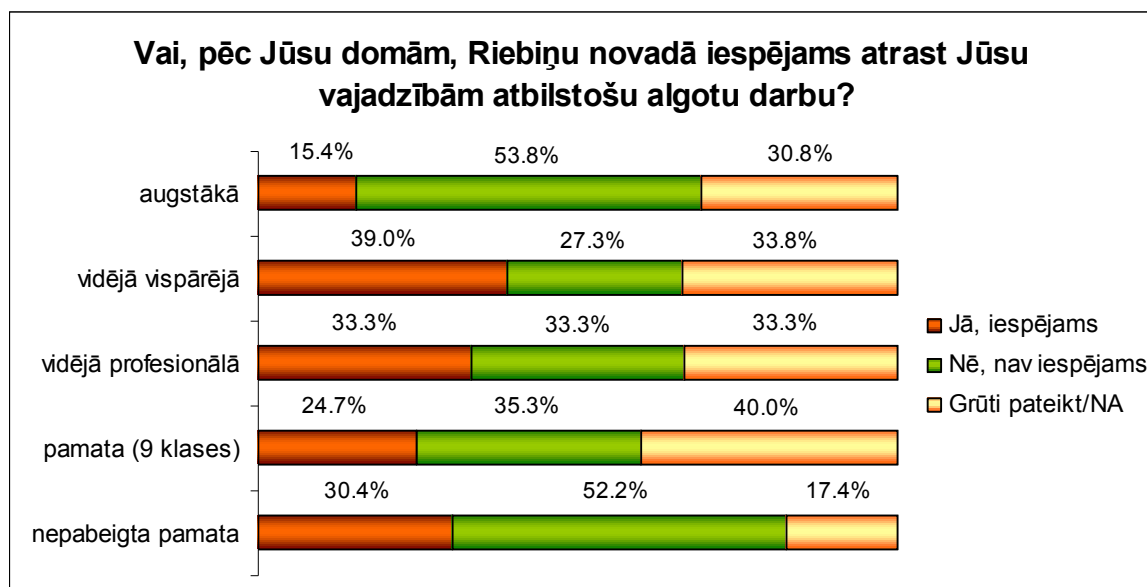
Atbilžu sadalījums dažādās vecuma grupās, %



Analizējot dažādām **izglītības grupām** piederošu respondentu sniegtās atbildes, redzam, ka vismazāk iespējas atrast novadā savām vajadzībām piemērotu algotu darbu vērtē aptaujas dalībnieki ar augstāko izglītību – 15.4% atbilžu *‘jā’*, grupā ar pamata izglītību tāpat domā 24.7%, ar nepabeigtu pamata 30.4%, bet grupās ar vidējo profesionālo un vidējo attiecīgi 33.35 un 39.0%.

Jāatzīmē, ka gan grupā ar nepabeigtu pamata izglītību, gan arī augstāko vērojams vislielākais atbilžu *‘nav iespējams’* īpatsvars, attiecīgi 52.2% un 53.8%.

Atbilžu sadalījums dažādās izglītības grupās, %



Saskaršanās darba meklējumos ar dažādiem diskriminācijas veidiem Aptaujas gaitā respondentiem tika uzdots jautājums, lai noskaidrotu, vai darba meklējumos viņi saskārušas ar kādu no diskriminācijas veidiem, lūdzot izvēlēties u atzīmēt atbildes, kas raksturo viņu situāciju.

Kopējais minēšanas biežums, %

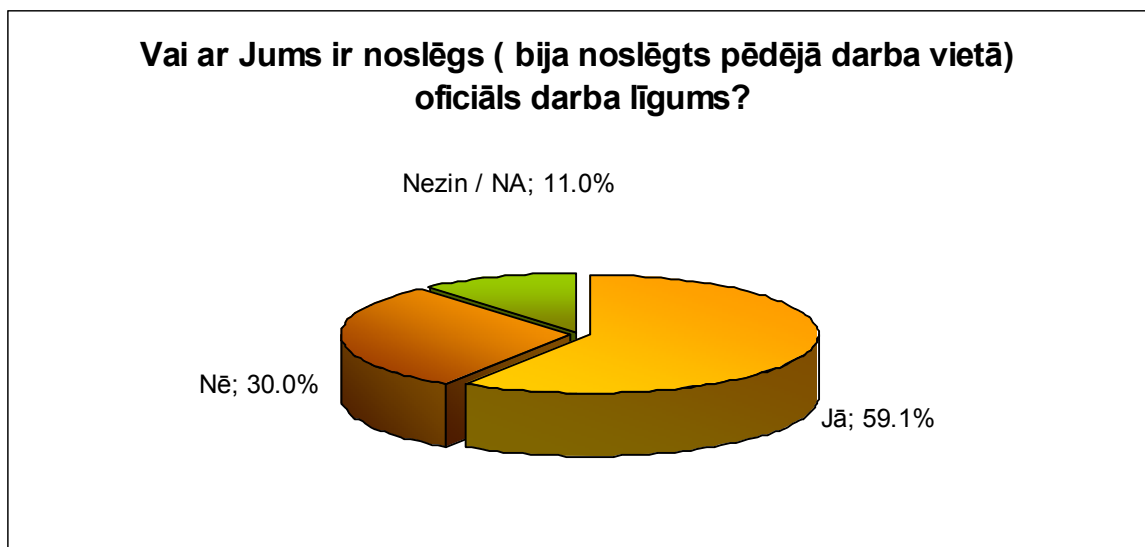


Kā liecina datu apkopojums, tad 81.1% respondentu uz šo jautājumu atbildējuši noraidoši vai arī snieguši atbildi '*grūti pateikt*'. No dažādiem minētajiem diskriminācijas veidiem salīdzinoši biežāk minētas valodas prasmes, ko pārsvarā atzinuši cittautieši.

Darba attiecību noformēšana, sociālās garantijas

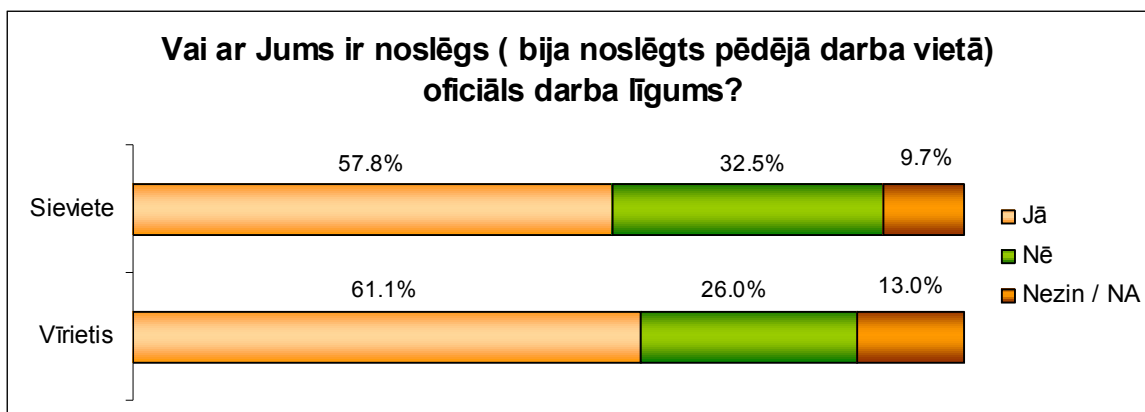
Lai noskaidrotu, cik sociāli aizsargāti ir nestrādājošie, tika noskaidrots, vai strādājot tiek noslēgts darba līgums, vai darba devējs maksā sociālo nodokli.

Kopējais atbilžu sadalījums nestrādājošo respondentu vidū, %

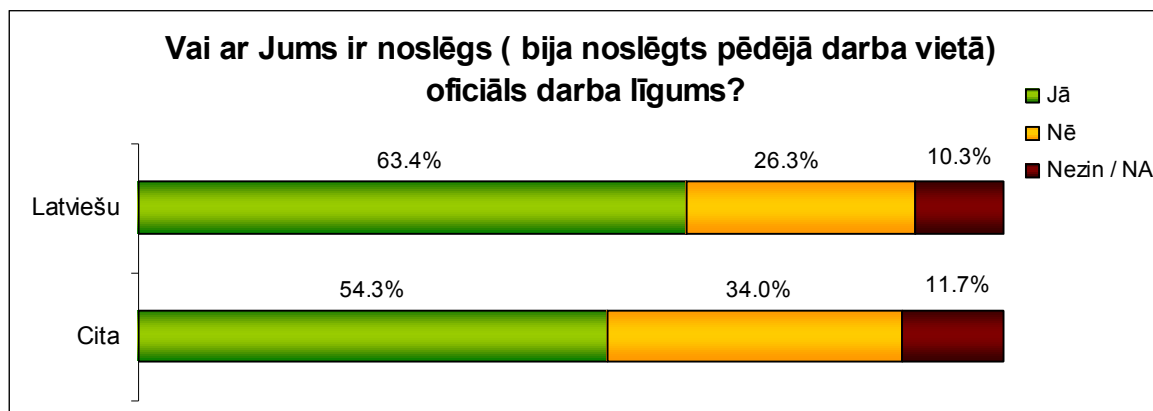


Kā liecina datu apkopojums, tad ar darba līgums slēgts vairāk nekā pusē gadījumu – 59.1%, 30.0% tas nav darīts, bet 11.0% aptaujāto nav varējuši pateikt, vai tas ir.

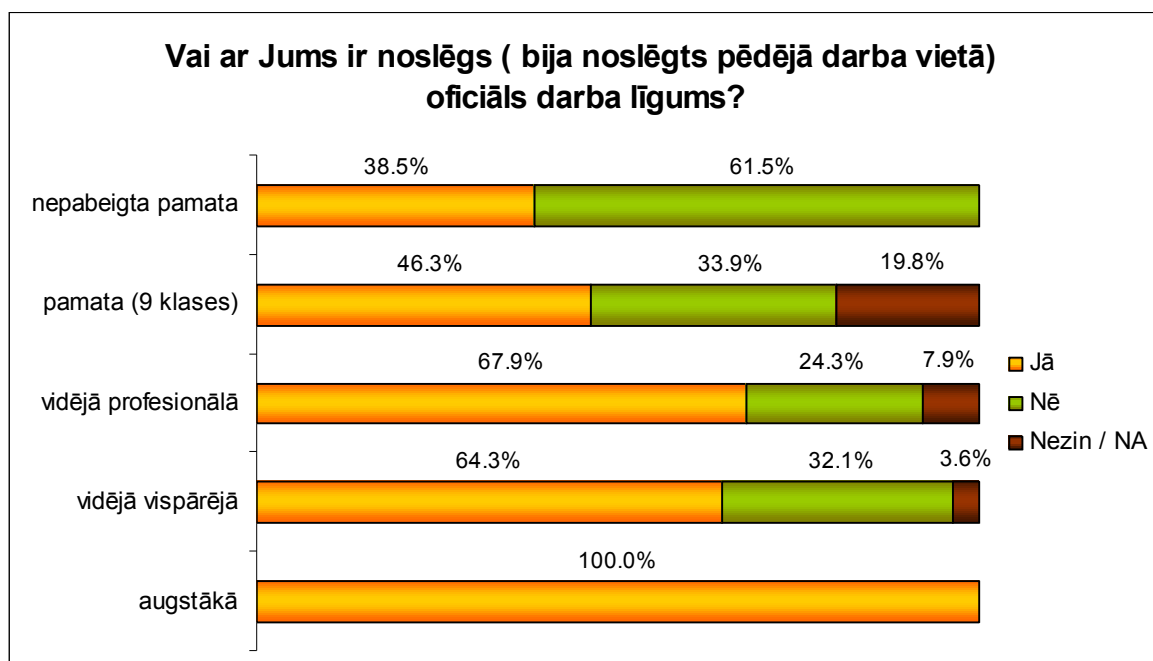
Salīdzinot abu dzimumu sniegtās atbildes, redzam, ka darba līgums salīdzinoši biežāk tiek slēgts ar vīriešiem, attiecīgi 61.1% un 57.8%,



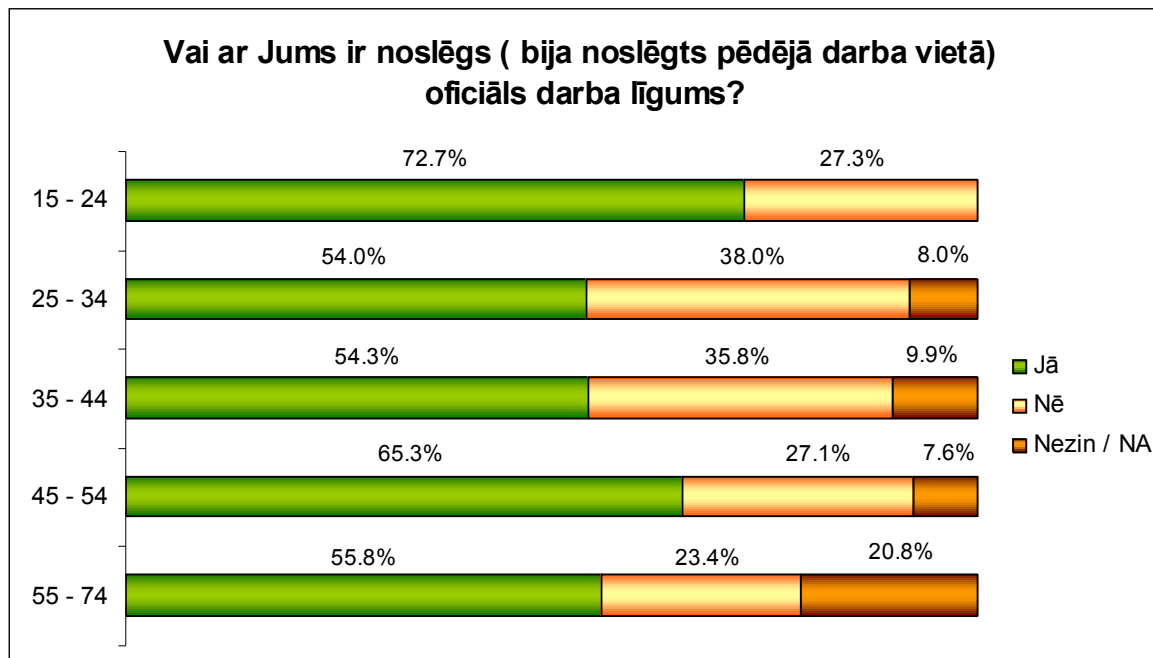
Apskatot **dažādu tautību** respondentu sniegtās atbildes, redzam, ka salīdzinoši biežāk ar darba līgumu strādā latvieši – 63.4%, no cittautiešiem 54.3%.



Izvērtējot atbilde **izglītības grupās**, redzam, ka jo augstāks darbinieka izglītības līmenis, jo biežāk ar viņu tiek slēgts darba līgums; 38.5% gadījumu grupā ar nepabeigtu pamata izglītību līdz 100% ar augstāko.

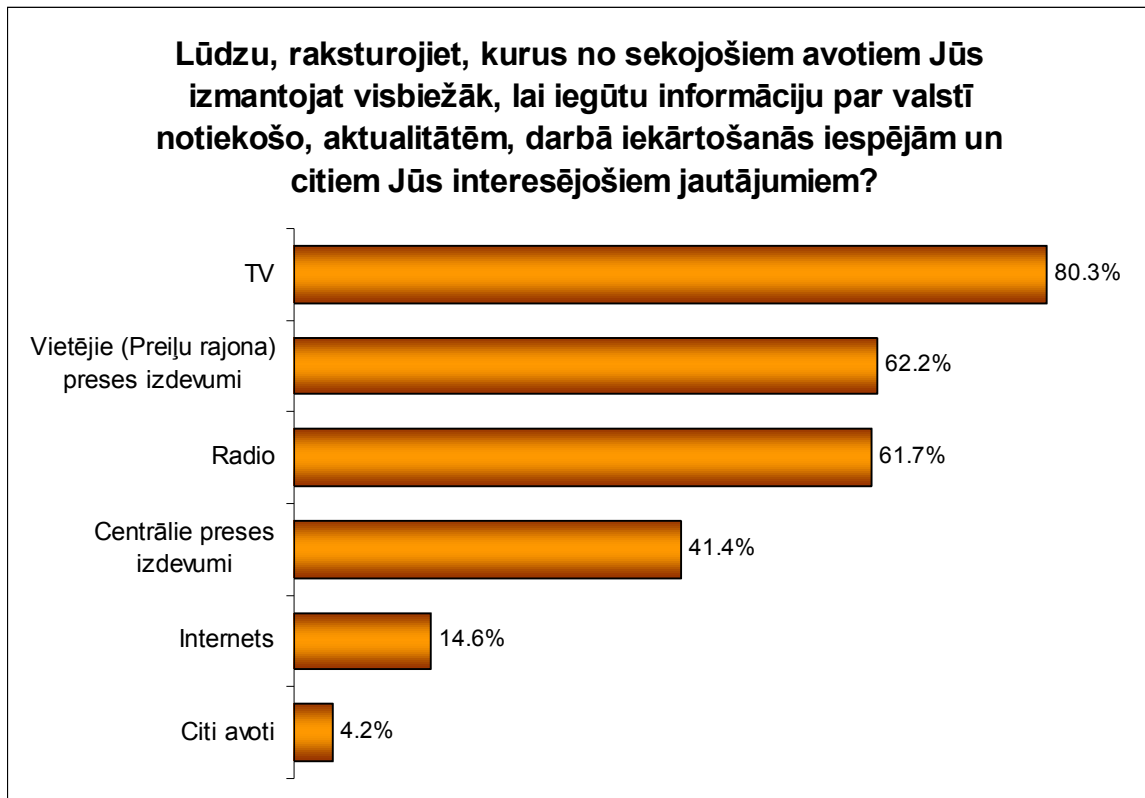


Apskatot atbildes **vecuma grupās**, jāatzīmē, ka visbiežāk darba līgums slēgts ar jaunākās grupas un pirmspensijas vecuma darbiniekiem, attiecīgi 72.7% un 65.3% gadījumu.



Informācijas avoti par nodarbinātības iespējām

Kopējais minēšanas biežums, %



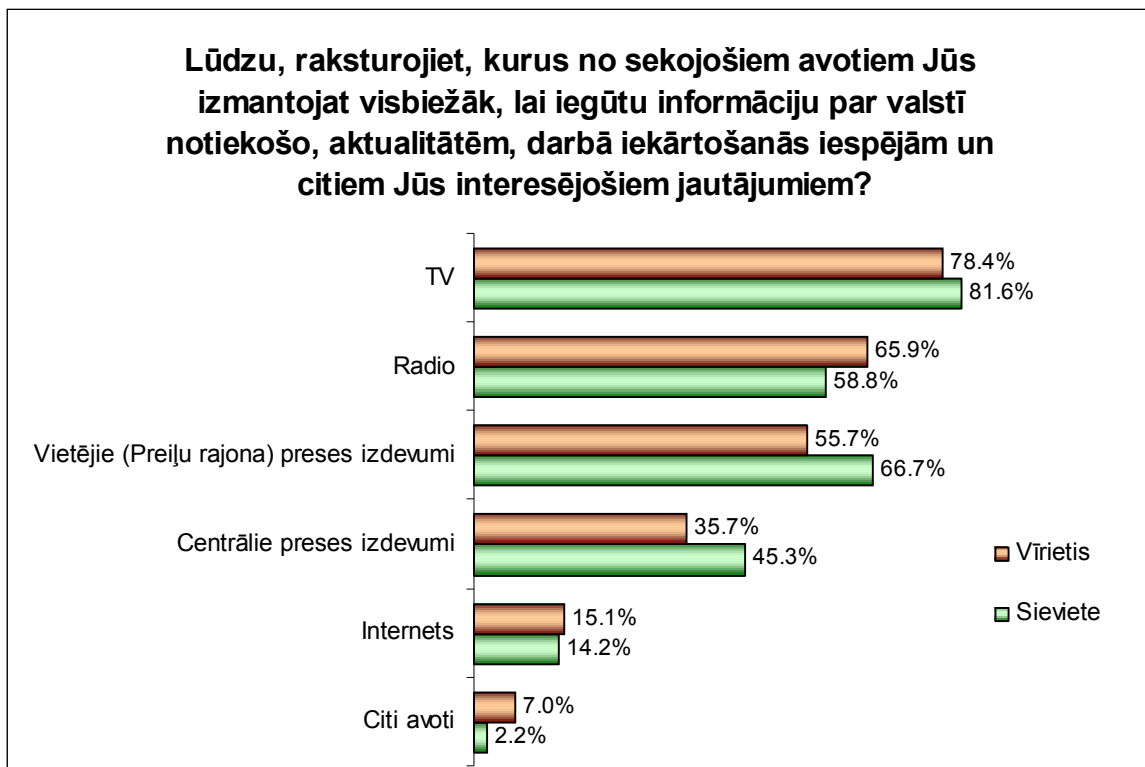
Datu salīdzinājums grafikā liecina, ka galvenie veidi, kā respondenti saņem informāciju par nodarbinātības iespējām ir televīzija, rajona prese, radio. Salīdzinoši mazāk kā informācijas avots tiek izmantota centrālā prese. Internetu izmanto 14.6% mērķgrupu pārstāvju.

TV kā avotu izmanto 63.0% – 89.0% respondentu dažādās izglītības grupās, vietējā prese ir otrais biežāk (53.0%- 65.0%) izmantotais informācijas avots visu izglītības grupu aptaujātajiem.

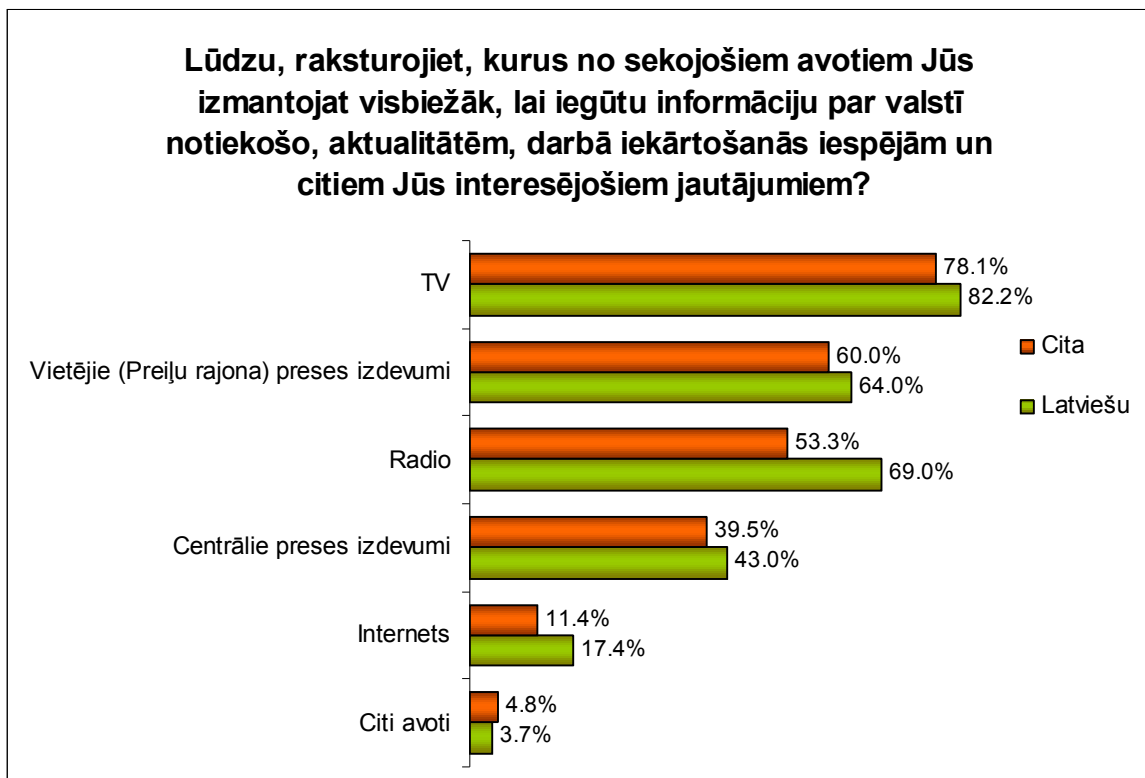
Centrālo presi un internetu biežāk izmanto mērķgrupas pārstāvji ar augstāko izglītību – aptuveni 67%.

Sekojošos grafikos atainoti dati par informācijas iegūšanas avotiem dažādās respondentu sociāldemogrāfiskajās grupās.

Atbilžu minēšanas biežums dzimumu griezumā, %



Atbilžu minēšanas biežums pēc tautības, %



Respondentu ieinteresētība saņemt informāciju par nodarbinātības jautājumiem

Kopējais minēšanas biežums, %



Uzdodot visiem aptaujas dalībniekiem jautājumu **‘Par kuriem ar nodarbinātību saistītajiem jautājumiem Jūs gribētu iegūt vairāk informācijas?’**, viņiem tika dota iespēja izvēlēties visu atbilstošos. Kā redzam grafikā, tad galvenais jautājums, kas minēts visbiežāk, 49.1% gadījumu, ir darba iespējas dzīvesvietas tuvumā.

ievērojami retāk minēti NVA organizētie pagaidu algotie darbi – 19.2%, seko dažādi kvalifikācijas/pārqualifikācijas kursi ar biežumu 19.0%, darba iespējas Riebiņu novadā kopumā – 18.1%. Tātad, mērķgrupai mazāk svarīga ir informācija par darba iespējām Riebiņu novadā, bet gan katrā atsevišķā pagastā. 115.% gadījumu respondenti vēlas saņemt arī informāciju par darba iespējām Preiļu rajonā. Nav būtisku atšķirību starp respondentu atbildēm kopumā un nestrādājošo sniegtajām

Minēšanas biežums nestrādājošo respondentu atbildēs, %



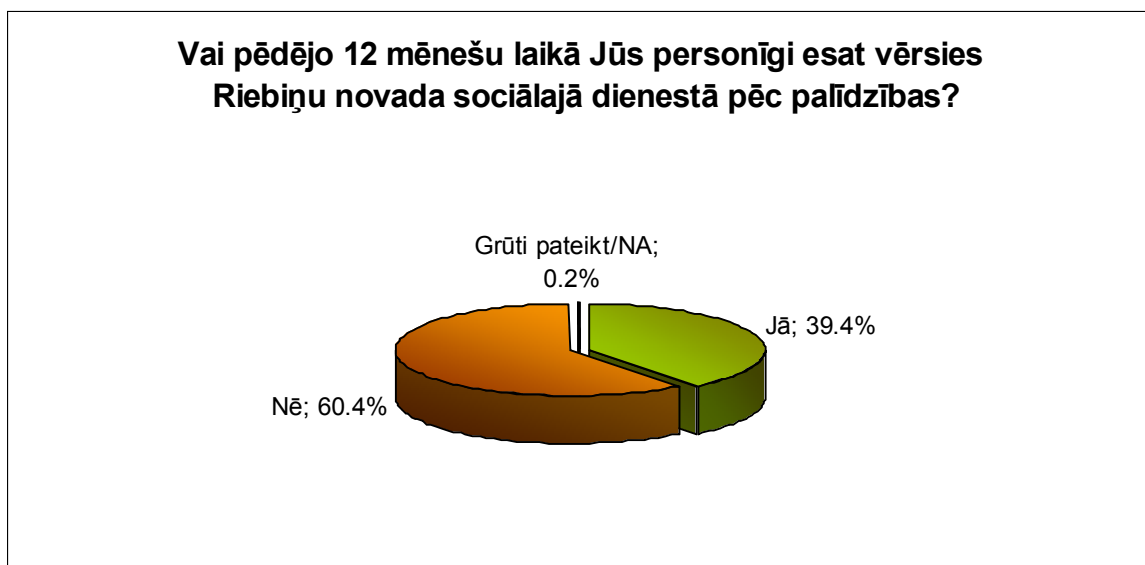
Aplūkojot iegūtās atbildes sociāldemogrāfiskajās grupās, jāsecina, ka visās dominē interese par darbu dzīvesvietas tuvumā, jaunieši un respondenti ar augstāko izglītību biežāk nekā citi vēlētos iegūt vairāk informācijas par legāla darba iespējām ārzemēs un citur Latvijā.

NVA algotie pagaidu darbi, subsidētās darba vietas vairāk interesē abu vecāko grupu respondentus

Riebiņu novada sociālā dienesta pakalpojumu izmantošana

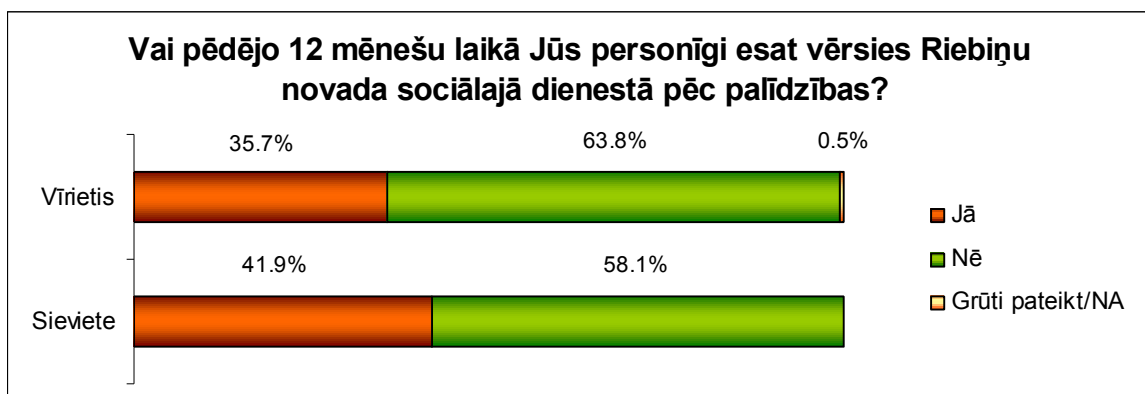
Datu analīze iepriekšējās šī materiāla sadaļās liecina, ka nozīmīga loma sociālās atstumtības riska grupām ir kontaktam ar Novada sociālo dienestu. Lai noskaidrotu, cik bieži un kādos jautājumos viņi vēršas pie sociālajiem darbiniekiem, tika uzdoti atsevišķi jautājumi.

Kopējais atbilžu sadalījums, %



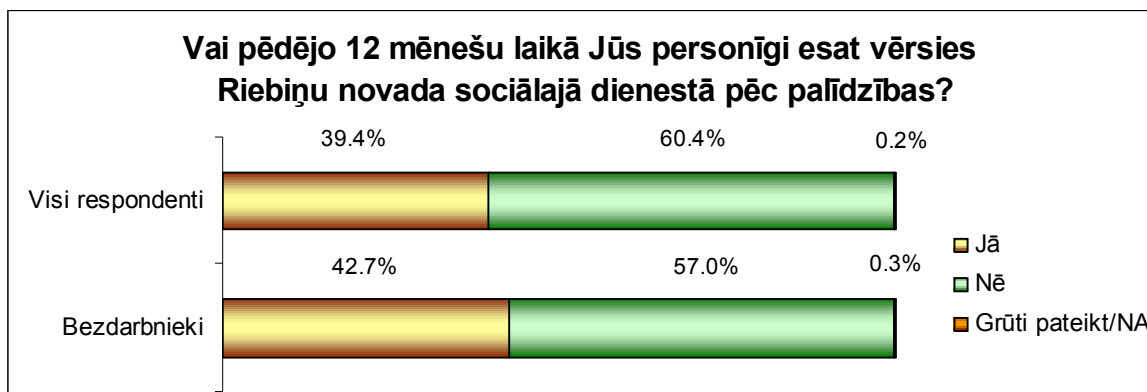
Kopumā 39.4% mērķgrupas pārstāvju pēdējā gada laikā ir vērsušies Riebiņu novada sociālajā dienestā. Biežāk nekā vīrieši palīdzību Sociālajā dienestā meklējušas sievietes, attiecīgi 41.9% un 35.7%

Atbilžu sadalījums pēc dzimuma, %



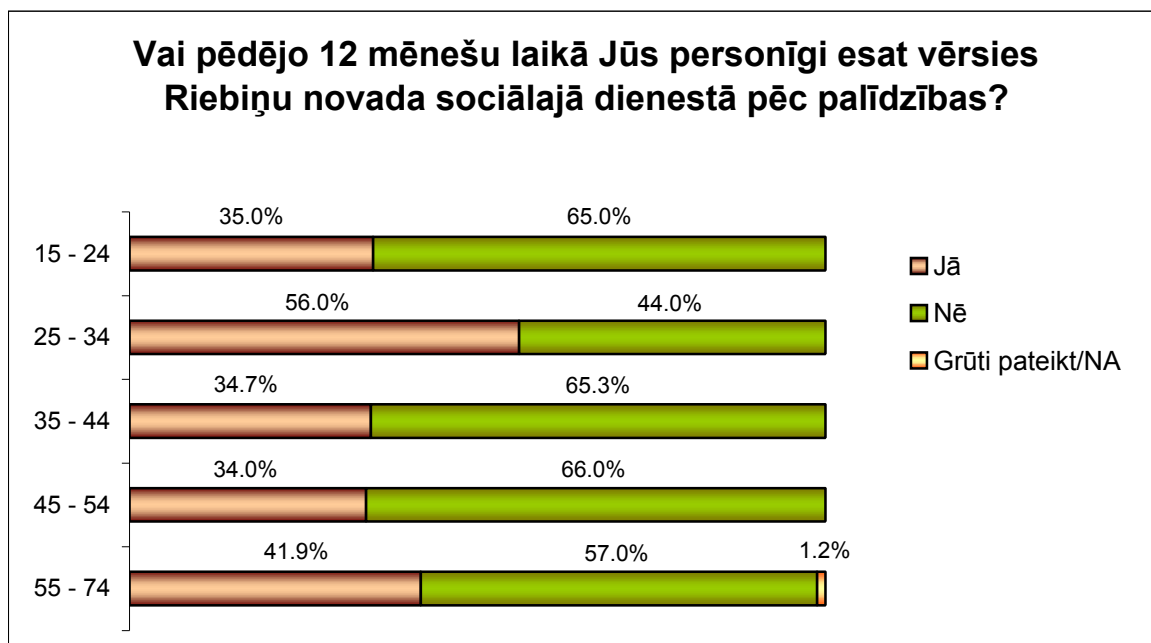
Bezdarbnieki nedaudz biežāk vērsušies Sociālajā dienestā nekā strādājošie mērķgrupu pārstāvji.

Atbilžu sadalījums atkarībā no nodarbinātības statusa, %



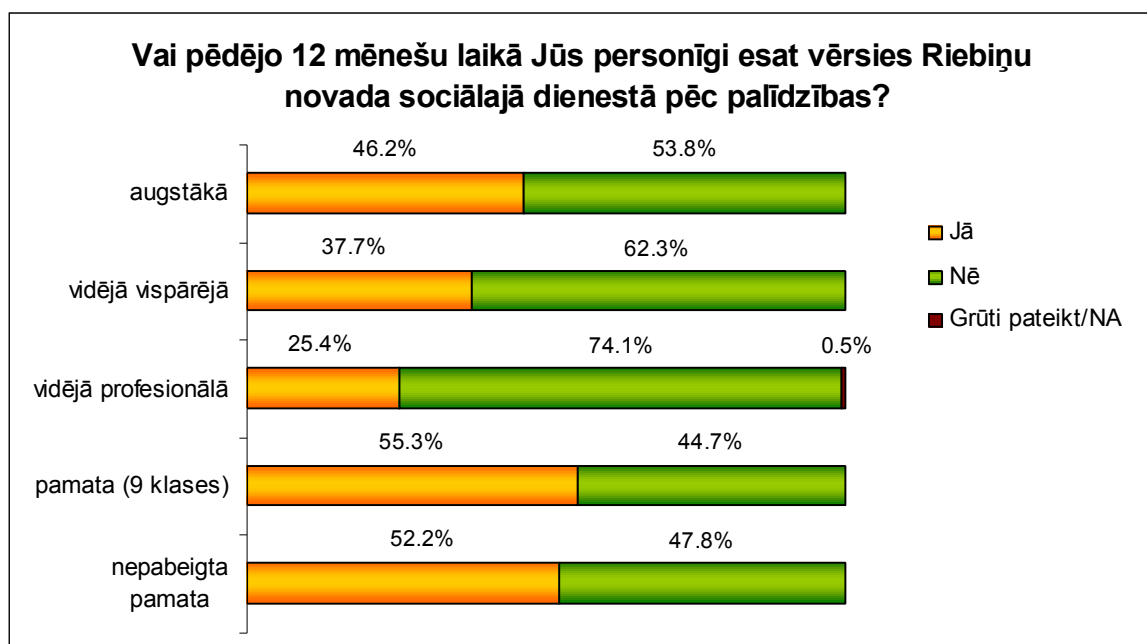
Sociālā dienesta apmeklētāju vidū lielākais īpatsvars ir vecumā grupā 25 – 34 gadi, 56.0%, ar 41.9% seko vecuma grupa 55 – 74 gadi, no pārējām vecuma grupām palīdzību meklējuši 34.0% - 35.0%.

Atbilžu sadalījums vecuma grupās, %



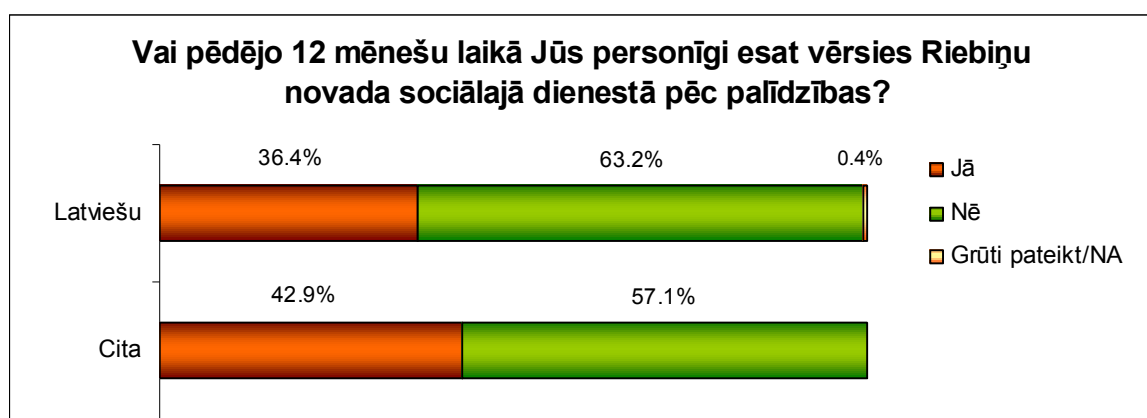
Aplūkojot atbildes izglītības grupās, redzam, ka vairāk nekā puse aptaujāto ar pamata un nepabeigtu pamata izglītību meklējuši palīdzību Sociālajā dienestā, grupā ar augstāko izglītību 46.2%, ar vidējo vispārējo 37.7%, bet vismazāk no grupas ar vidējo profesionālo izglītību, 25.4%

Atbilžu sadalījums izglītības grupās, %



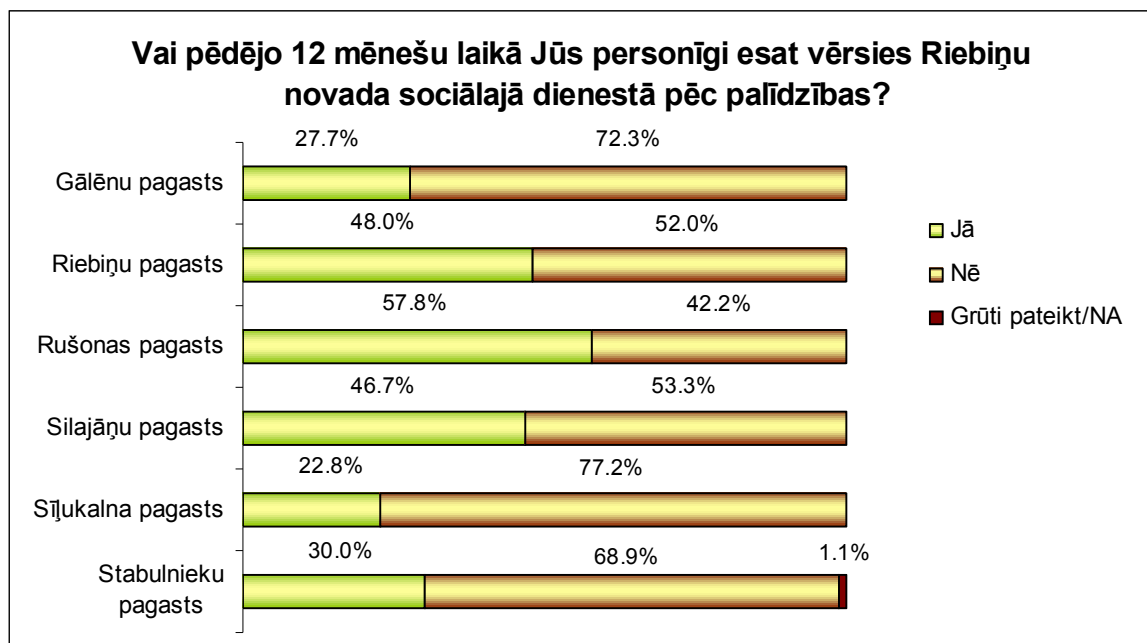
Salīdzinot, biežāk nekā latvieši pēc palīdzības vērsušies cittautieši, attiecīgi 42.9% un 36.4%.

Atbilžu sadalījums pēc tautības, %



Apskatot datus, kas iegūti atsevišķos pagastos, redzam, ka Riebiņu novadā pēc palīdzības visvairāk griezušies Rušonas, Riebiņu un Silajāņu pagastā aptaujātie mērķgrupu pārstāvji, attiecīgi 57.8%, 48.0% un 46.7%. Trīs pārējos pagastos to darījuši 22.8% - 30.0% respondentu.

Atbilžu sadalījums pagastos, %



Sociālās dienesta apmeklējuma iemesli

Analizējot iemeslus, kāpēc respondenti vērsās Riebiņu novada sociālajā dienestā, redzam, ka galvenais ir materiālās palīdzības saņemšana – 62.9% gadījumu, 24.2% lai saņemtu informāciju par maznodrošināto pabalstu iespējām/tiesībām

38.2% Sociālo dienestu apmeklējuši, lai saņemtu sociālā darbinieka konsultāciju, bet katrs ceturtais, lai saņemtu informāciju par brīvajām darba vietām vai NVA pakalpojumiem. Citi iemesli minēti ievērojami retāk.

Kā pozitīva tendence jāatzīmē fakts, ka respondenti Sociālajā dienesta vērsas ne tikai pēc materiālās palīdzības, bet arī pēc konsultācijām - gan sociālā darbinieka sakarā ar ģimenes problēmām, gan psihologa, gan lai piedalītos atbalsta grupā. Šo Sociālā dienesta sniegto pakalpojumu klāsta paplašināšana būtu ievērojams atbalsts mērķgrupas pašapziņas celšanā, kas veicinātu arī tās aktivitāti, lai iesaistītos darba tirgū.

Kopējais atbilžu minēšanas biežums, %

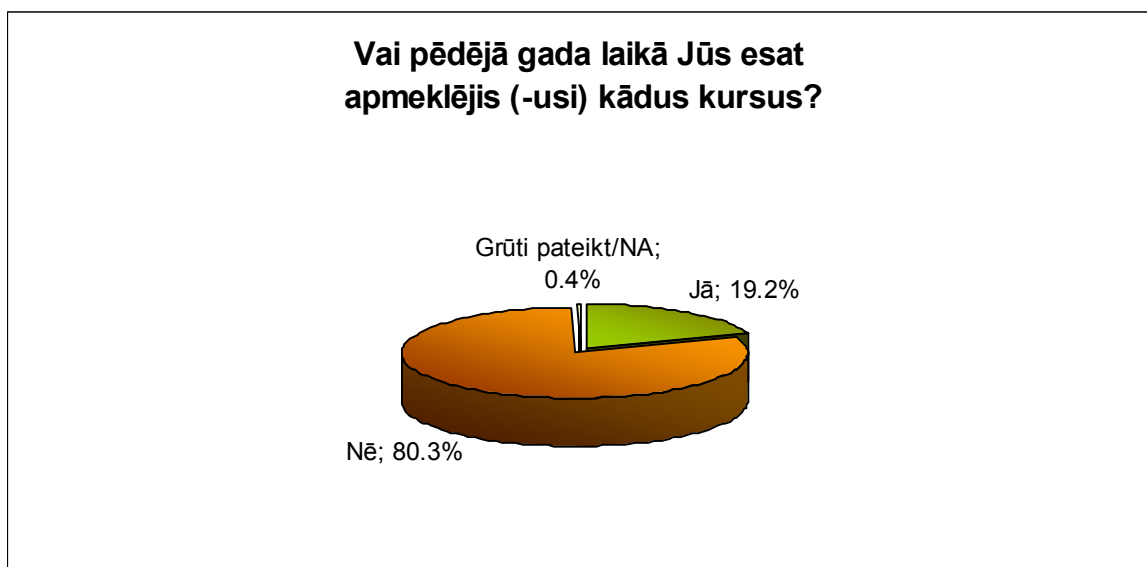


Kvalifikācijas / pārkvalifikācijas iespēju izmantošana

Kursu apmeklējums

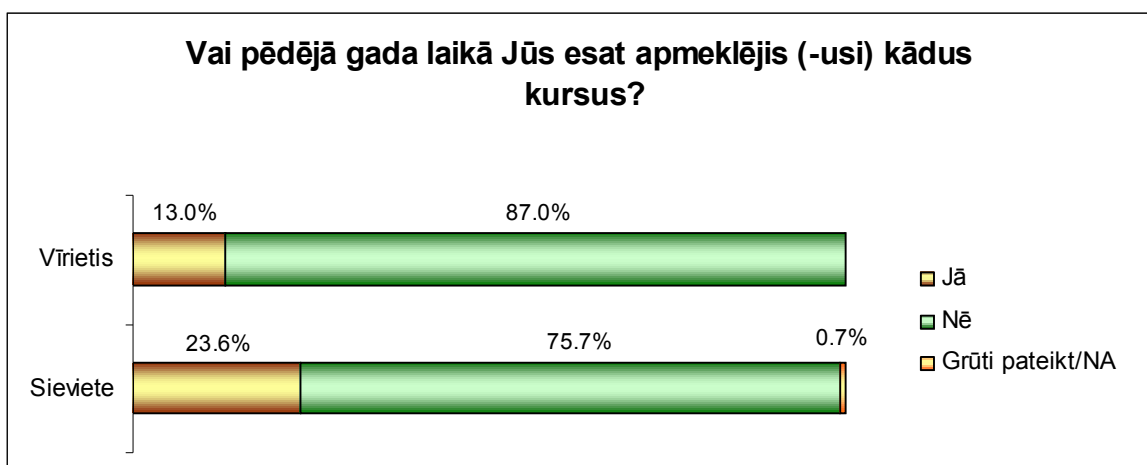
Analizējot pētījuma gaitā iegūtās respondentu atbildes par kursu apmeklējumu, redzam, ka tikai katrs piektais kopumā ir apmeklējis kādus no kursiem

Kopējais atbilžu sadalījums, %

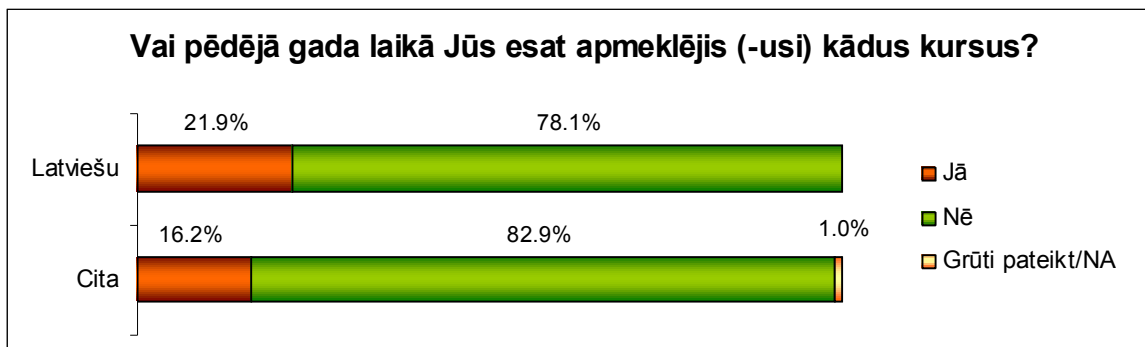


Biežāk tās ir sievietes nekā vīrieši, attiecīgi 23.6% un 13.0%, latvieši nekā cittautieši, attiecīgi 21.9% un 16.2%.

Atbilžu sadalījums dzimumu griezumā, %

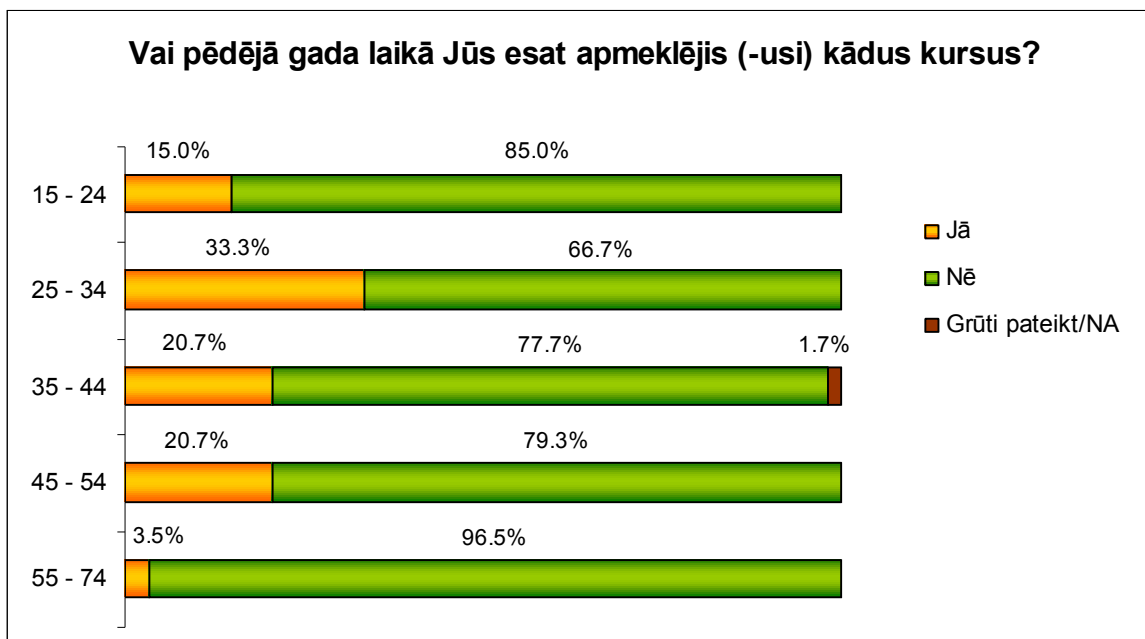


Atbilžu sadalījums tautību griezumā, %



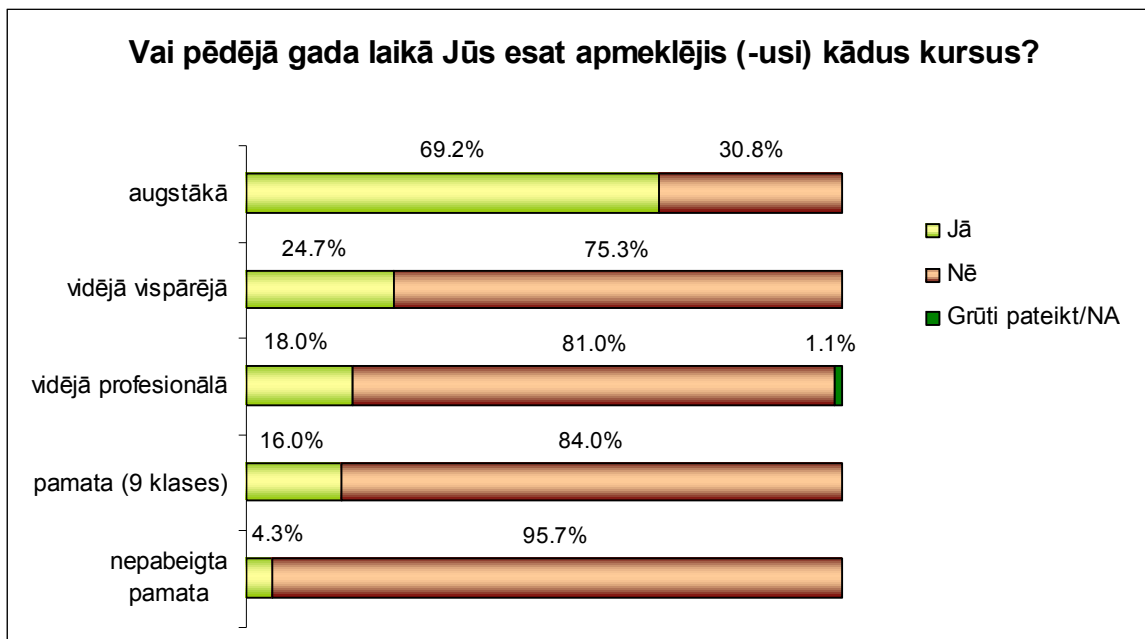
Kursus biežāk apmeklējuši respondenti vecuma grupā 25 – 34 gadi, 33.3%, no viņiem, vecuma grupās 35 – 54 gadi 20.7%.

Atbilžu sadalījums vecuma grupās, %



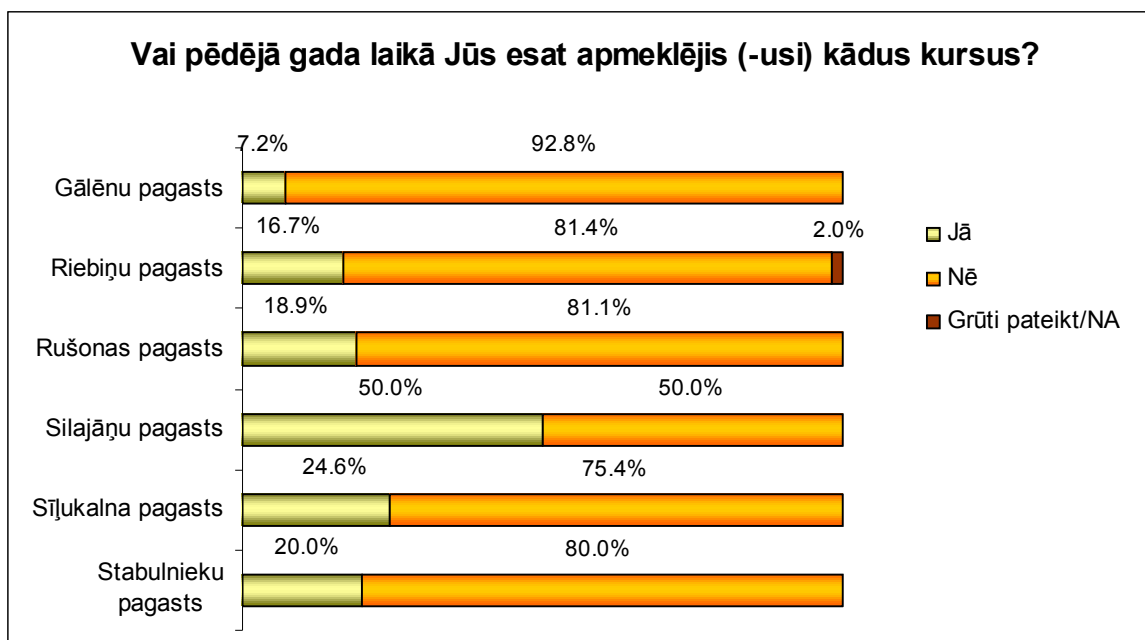
Izvērtējot sakarību starp respondentu izglītību un aktivitātēm, apmeklējot kursus, redzam, ka jo augstāka izglītība, jo biežāk tikuši apmeklēti kursi: 69.2% grupā ar augstāko izglītību un 16.0% ar pamata, 4.3% ar nepabeigtu pamata izglītību.

Atbilžu sadalījums izglītības grupās, %



Visaktīvāk kursus pēdējā gada laikā apmeklējuši Silajāņu pagastā aptaujātie mērķgrupu pārstāvji – 50.0%, vismazāk Gālēnu pagastā – 7.2%. Pārējos pagastos šis rādītājs ir 16.7% - 24.6%.

Atbilžu sadalījums pagastu griezumā, %

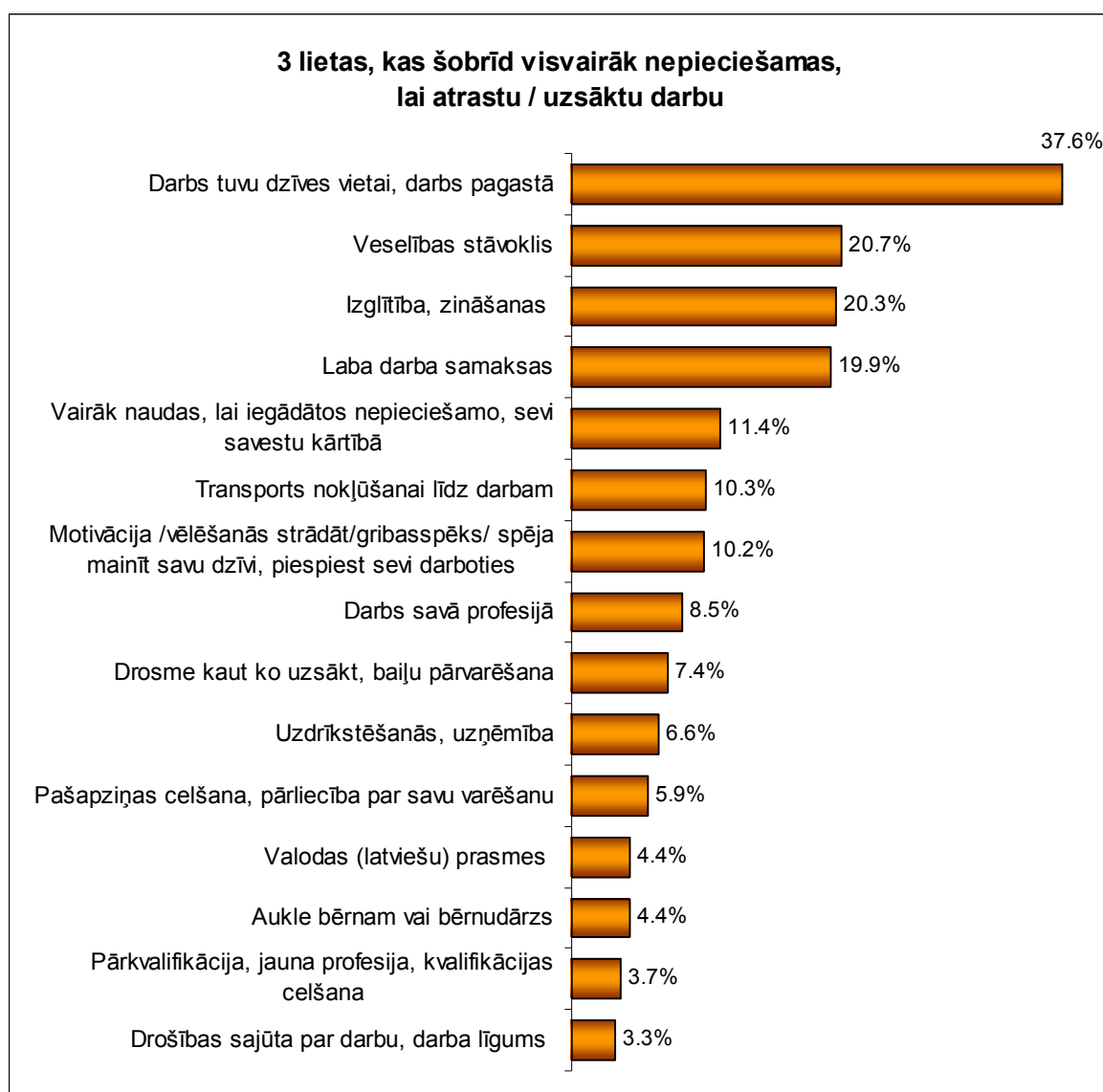


Par vislietderīgākajiem respondenti uzskata sevis pilnveidošanas, kvalifikācijas celšanas un pārkvalifikācijas kursus

Nodarbinātību veicinošo faktori respondentu skatījumā

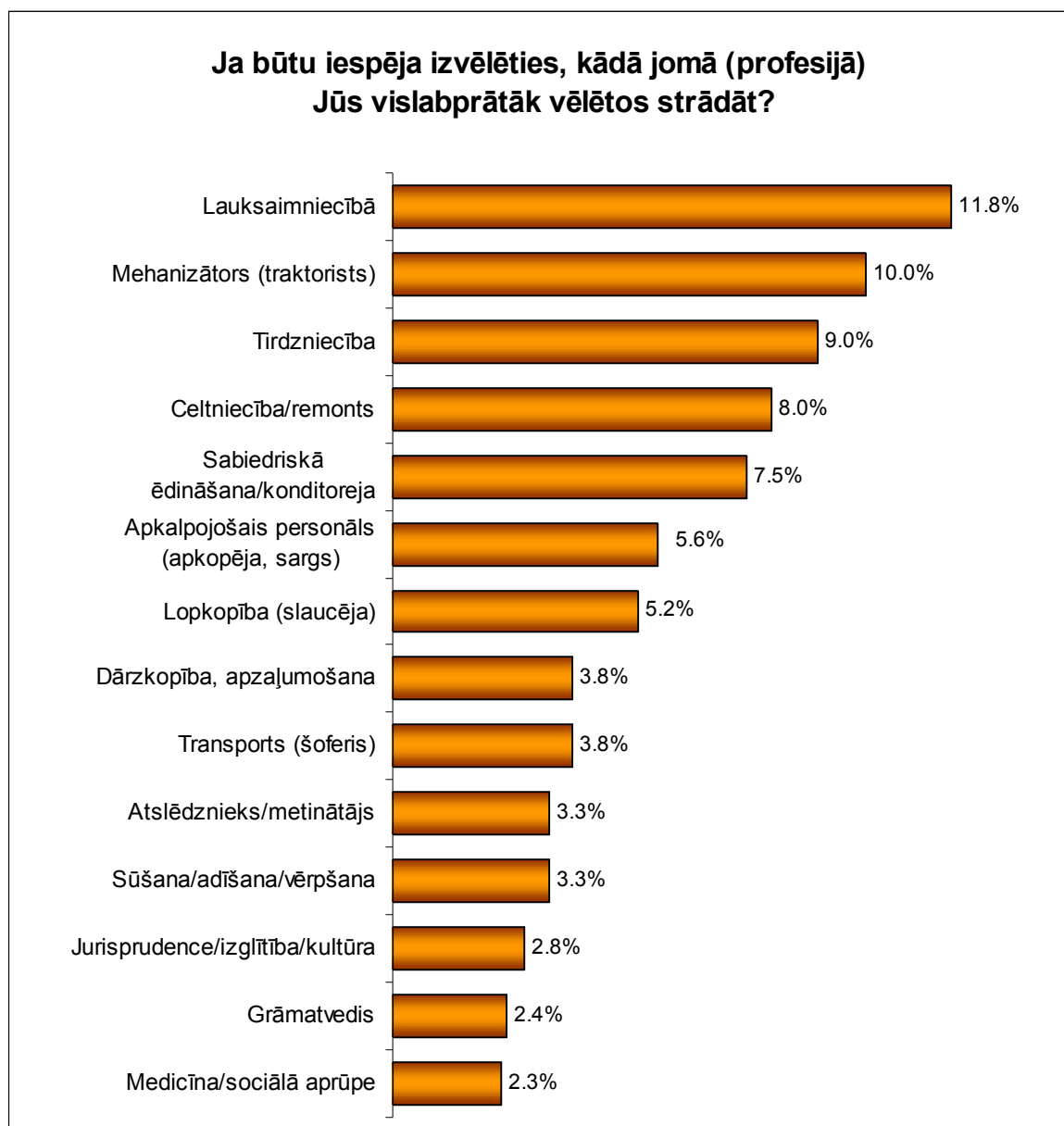
Lai noskaidrotu aptaujas dalībnieku, ko viņi paši uzskata par nepieciešamu, lai atrastu darbu, tika uzdots atvērtais jautājums '**Lūdzu, nosauciet 3 lietas, kas Jums šobrīd būtu visvairāk nepieciešamas, lai atrastu darbu?**', t.i. respondenti paši brīvi varēja formulēt atbildes uz šo jautājumu. Datu apstrādes procesā tās tika kodētas un sagrupētas pēc minēšanas biežuma, no kurām visbiežāk minētās apkopotas sekojošā grafikā.

Kopējais minēšanas biežums %



Otrs atvērtais jautājums, kur respondenti brīvi varēja izteikt savas domas bija attiecībā uz **jomu, kurā iespēju gadījumā viņi vēlētos strādāt**. Apkopojot sniegtās atbildes iegūstam sekojošu ainu.

Kopējais minēšanas biežums %



Ekspertu aptauju kopsavilkums

1. NVA pārstāvji uzsver, ka bezdarba līmenis Preiļu rajonā krities gada laikā no 13.30% (2006.) uz 10.8% (2007). Tam ir vairāki cēloņi:

- Liels iedzīvotāju skaits, kas izbrauc strādāt uz valsts lielajām pilsētām un ārzemēm;
- Sekmīgi apgūti Eiropas Savienības līdzekļi nodarbinātības veicināšanai.

2. Salīdzinot demogrāfisko situāciju Riebiņu novadā un Preiļu rajonā, redzams, ka Riebiņi pagastā visvairāk ir pirmspensijas vecuma bezdarbnieku un jauniešu.

3. Jāuzsver, ka **īpaši bezdarbs skāris sievietes**. Lielākā darbaspēka rezerve atrodama grupā – sievietes pēc bērna kopšanas atvaļinājuma. NVA Preiļu rajona nodaļā akcentē īpašu uzmanību uz šīs grupas integrāciju nodarbinātībā. Laba iniciatīva, ko paredzēts realizēt, ir: mācību iestāde, kas organizē bezdarbnieku apmācību, nodrošinās arī bērnu pieskatīšanu, ko vadīs pensionēti pedagoģiskie darbinieki.

4. **Invalīdu nodarbinātības problēmu** NVA paredz risināt, ieviešot tālmācību ar internēta palīdzību, lai invalīdiem būtu iespējams mācīties mājās.

5. Nodarbinātību veicinās “siltā informācija” par esošajām vakancēm, ko paredzēts izvietot Latvijas pasta nodaļās.

6. Pēc Nodarbinātības valsts aģentūras Preiļu rajona nodaļās vadītājas L. Salenieces domām, **pirmspensijas vecuma bezdarbniekiem** labākais iesaistīšanās veids nodarbinātībā ir algotie sabiedriskie darbi. Tajos vēlams **neiesaistīt jauniešus**, jo jauniešiem piemērotākais ir iesaistīšanās dažāda veida apmācībā, kvalifikācijas celšanā un pārkvalifikācijasursos. Ļoti labus rezultātus varētu sniegt jauniešu iesaistīšana apmaiņas programmās ar ārvalstu jauniešiem.

7. NVA pieredze ir pamatā uzskatam, ka, **darba tirgū iespējams atgriezt aptuveni 1/3 daļu no bezdarbniekiem. Pārējiem ir vajadzīga nopietna rehabilitācija**, apvienojot spēkus dažādām institūcijā un speciālistiem – pašvaldībām, NVA, NVO, arī piesaistot narkologus. “Darba ņēmējiem ir svarīgi labi izskatīties, būt tīriem un sakoptiem, dodoties uz tikšanos ar potenciālo darba devēju”.

8. Strādājot ar bezdarbnieku, jāņem vērā viņa intereses, vēlme strādāt noteiktu darbu vai noteiktā sfērā, tas viņu var motivēt nopietnākai attieksmei pret darbu.

9. Bezdarbnieku integrēšanā būtiska ir viņu apmācība, bet to reizēm apgrūtina dzīvesvietas attālums no mācību vietas, lai gan ceļa izdevumi tiek apmaksāti. Ir labās **prakses piemēri**, kad Silajāņu skolas direktore organizēja pedagogu grupu, kas dodas apmācīt bezdarbniekus uz viņu dzīvesvietām – datoru, angļu valodu, valsts valodu.

10. Svarīgs faktors nodarbinātības veicināšanai ir **vietējā sabiedriskā transporta attīstīšana**.

11. Ieteikums pašvaldību sociālajam dienestam - **bezdarbniekus sūtīt uz NVA un mēģināt iesaistīt darbā, pirms tiek piešķirts GMI**.

12. Pēc visu ekspertu domām, vislielākās potences iesaistīties nodarbinātībā ir jaunām sievietēm (pēc bērna kopšanas atvaļinājuma) un invalīdiem. Invalīdi daudzos gadījumos spējīgi strādāt intelektuālo darbu, piemēram, darbs ar datoru, ar datu bāzēm, kur ir vajadzīga precizitāte. Ir pozitīvā pieredze, kad Preiļos tika aprīkota subsidētā darba vieta invalīdam.

13. **Smagākās bezdarbnieku grupas ir atkarīgie – alkoholiķi**. Ar tiem ir jāstrādā narkologam. Šo personu nodarbinātība bez ārstēšanas ir neiespējama. Tiek uzsvērts, ka alkoholisms ir viens no mērķgrupas bezdarba galvenajiem cēloņiem. Alkoholisma problēmas risinājums iespējams tikai valsts līmenī, veidojot **valsts alkohola politiku**.

Narkomānijas gadījumi Riebiņu novadā nav konstatēti..

14. **Pieprasītākās profesijas** Preiļu rajonā (kur ietilpst arī Riebiņu novads), ir pavāri, apdares darbu strādnieki, galdnieki, pārdevēji, stikla pūtēji (Līvānos).

15. Darba devēji uzskata, ka valstī ir nelabvēlīga vide uzņēmējdarbības attīstībai, mazajiem uzņēmējiem nelabvēlīga nodokļu sistēma. No tā seko, ka *“darba devējs grib labu strādnieku par minimālo algu”*.

Latgales reģionā NVA apmācītie darba ņēmēji aizbrauc strādāt uz Rīgu, kur ir liels pieprasījums un augstāka darba samaksa. Cilvēks, stājoties darbā, ir ar mieru stādāt, ja alga “uz papīra” ir ne mazāka par LVL200. Bezdarbnieku prasības un psiholoģiskais portrets ir mainījies, arī Eiropas algu līmeņa ietekmē, pieaugot darba ņēmēju prasībām, kaut gan viņu darba motivācija, atkarības apgrūtina viņu iesaistīšanu nodarbinātībā.

16. Ļoti labs un produktīvs apmācību veids ir **apmācīt darba vietā**, kur cilvēks paliek strādāt. Piemēram, ja zemnieku saimniecības, kurās ir viss aprīkojums, apmācītu pie sevis slaucējas. Ir pozitīvie piemēri – uzņēmēja Mārīte Mežniece.

Ja NVA nosūta darbinieku pie uzņēmēja, NVA pārbauda darba devēju – vai ir nodrošināti darba apstākļi, specapgērbs, alga noteiktajā laikā.

17. Lielo zemnieku saimniecību īpašniekiem ir problēmas nodrošināt sevi ar kvalificētu darbaspēku. *“Izskatās, ka drīz vairs nebūs neviena, kas prot slaukt govīs”*.

18. Notiek veiksmīga NVA sadarbība ar vietējām pašvaldībām – nodarbinātības plāns tiek veidots, balstoties uz pagasta plāniem.

19. Diskusiju dalībnieki uzsver, ka problēma ir tā, ka pastāv slēptā bezdarba problēma, neregistrētais bezdarbs, bet no otras puses ir arī nelegālā nodarbinātība, kur to nav iespējams pierādīt. Piemēram, darba devējs aizbaidinās, ka darbinieks un viņš kārtu “barerattiecības”. Tā ir darba inspekcijas joma, bet arī viņi neko nevar pierādīt.

20. Pagastu sociālie darbinieki uzsver, ka ir cilvēki, kas vēlas tikai stipendiju vai pabalstu. Viņi reģistrējas NVA, jo citādi nevar tos saņemt. Bet tagad ir pilnveidojusies kārtība NVA. Ja bezdarbniekam tiek piedāvāts darbs, viņam jānododas piedarba devēja, kurš rakstiski norāda iemeslu, kāpēc nepieņem konkrēto personu darbā. Tādejādi process ir caurskatāmāks. Situācija varētu uzlaboties tad, kad valsts institūcijas būs apvienotas vienotā datortīklā. **Eksperti uzskata, ka bezdarbnieku nevēlēšanās strādāt ir pamatā slēptajam bezdarbam.**

21. Diskusijā tiek identificētas **pašvaldību iespējas bezdarba mazināšanai un pašvaldību loma šajā procesā**. Algoto sabiedrisko darbu organizēšana un pārraudzība, lai tajos tiktu iesaistīti pēc iespējas vairāk un dažādi cilvēki. Pagasta darbinieku aktivitātes projektu realizācijā. Piemēram, Rušonas pagastā ir ESF projekts par subsidētajām darba vietām, kur cilvēki arī paliek strādāt.

Piemēram, Riebiņu pagastā tā priekšrocība, ka saglabājusies "Turības" materiāli tehniskā bāze-celtnes, cilvēki, daļēji infrastruktūra, ir sulu cehs.

22. Pagastu sociālo dienestu un citu ekspertu pieredze liecina, ka sociālās atstumtības riska grupas pārstāvošās ģimenes bieži ir arī sociāli nelabvēlīgas ģimenes, kurās viens vai vairākas personas ir alkohola atkarīgie, tādejādi ir viņu apgrūtināta integrācija nodarbinātībā, un šīs ģimenes lielā mērā ir atkarīgas no sociālajiem pabalstiem.

23. Diskusiju dalībnieki ir vienoti uzskatos, ka pašvaldībai ir laba sadarbība ar uzņēmējiem (īpaši Rušonas pagastā). Uzņēmēji nāk uz pašvaldību un ziņo par esošajām vakancēm.

24. Īpaši tiek diskutēts par jautājumu par bijušo ieslodzīto nodarbinātību. Uzņēmējiem ir atšķirīgas pieredzes: dažos gadījumos bijušie ieslodzītie darbā ir disciplinēti (vai nu ieslodzījuma vietā iegūtās disciplīnas dēļ vai arī personisko īpašību dēļ) un cenšas reintegrēties normālā dzīvē, bet pārsvarā šīs personas nestrādā ilgi vienā vietā un mēdz "pazust", paņemot līdz kaut ko no darba vietas inventāra.

Novadā pastāv problēma – cilvēki parādu dēļ zaudē dzīvokli (pārsvarā tas saistīts ar alkohola problēmu) Rīgā, pierakstās Riebiņu novadā pie radiem, veidojot negatīvu iedzīvotāju kontingentu.

25. Visās diskusijā dalībnieki noslēgumā nonāk pie vienotiem secinājumiem, ka novada ir veiksmīga savstarpējā dažādu institūciju un sektoru – pašvaldību, valsts, sabiedriskā, privātā – sadarbība.

Mērķgrupu nodarbinātības veicināšanas būtisks risinājums ir reģionu attīstības veicināšana valsts līmenī, uzņēmējdarbības veicināšana reģionos, kā arī valsts alkohola politikas izstrādāšana un realizēšana, lai gan šīs problēmas prasa ilgtermiņa risināšanu.

